T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ
(DİN EĞİTİMİ) ANABİLİM DALI

DİN ÖĞRETİMİNDE DUYUŞSAL GİRİŞ ÖZELLİKLERİNİN BAŞARIYA ETKİSİ

(İLKÖĞRETİM 6., 7. VE 8. SINIFLAR ÜZERİNDE BİR ALAN ARAŞTIRMASI)

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Hazırlayan
Keziban ÇAPAR

T 100201

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

ANKARA – 2001

T.C.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ

(DİN EĞİTİMİ) ANABİLİM DALI

DİN ÖĞRETİMİNDE DUYUŞSAL GİRİŞ ÖZELLİKLERİNİN BAŞARIYA ETKİSİ

(İLKÖĞRETİM 6., 7. VE 8. SINIFLAR ÜZERİNDE BİR ALAN ARAŞTIRMASI)

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Danışman:

Prof. Dr. Cemal TOSUN

Felsefe ve Din Bilimleri

(Din Eğitimi) Anabilim Dalı

Öğretim Üyesi

Hazırlayan:

Keziban ÇAPAR

98912610

ANKARA – 2001

T.C.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ

(DİN EĞİTİMİ) ANABİLİM DALI

DİN ÖĞRETİMİNDE DUYUŞSAL GİRİŞ ÖZELLİKLERİNİN BAŞARIYA ETKİSİ (İLKÖĞRETİM 6., 7. VE 8. SINIFLAR ÜZERİNDE BİR ALAN ARAŞTIRMASI)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Cemal TOSUN

Tez Jürisi

Adı Soyadı:	**İmza:**
1- Prof. Dr. Cemal TOSUN	.....
2- Doç. Dr. Recai DOĞAN	.....
3- Doç. Dr. Kamil ÇAKIN	.....

Tez Sınav Tarihi: 29.11.2001

İÇİNDEKİLER

İçindekiler i

Önsöz iii

Kısaltmalar iv

Tablolar Listesi v

GİRİŞ

1. Problem 1

2. Araştırmanın Amacı 4

3. Araştırmanın Önemi 5

4. Sayıltılar 13

5. Denenceler 14

6. Sınırlar 15

7. Tanımlar 16

BİRİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM VE UYGULAMA

1. Yöntem 19

2. Evren 19

3. Örneklem 20

4. Veri Toplama Aracının Hazırlanması 20

5. Anketin Uygulanması 21

6. Verilerin Toplanması ve Analizi 21

İKİNCİ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

A) BULGULAR 24

1. Deneklerin Olgusal Durumları 24

2. Başarı ve Olgusal Durum 30

3. Okulla İlgili Duyuşsal Özellikler ve Başarıya Etkisi 34

4. Dersle İlgili Duyuşsal Özellikler ve Başarıya Etkisi 39
5. Çevre İle İlgili Duyuşsal Özellikler ve Başarıya Etkisi 50
6. Öğretmenle İlgili Duyuşsal Özellikler ve Başarıya Etkisi 59
7. Akademik Özkavramı ve Başarıya Etkisi 72
B) YORUMLAR 86

SONUÇ VE ÖNERİLER

A) SONUÇLAR 95
B) ÖNERİLER 99
BİBLİYOGRAFYA 101
EKLER LİSTESİ 106
EK I .....
EK II .....
EK III .....
EK IV .....
ÖZET .....
SUMMARY .....

ÖNSÖZ

Bir dersteki başarıyı öğretimin iç ve dış koşulları etkiler. Öğretimin iç koşullarını öğrenci özellikleri, dış koşullarını ise diğer özellikler oluşturur. Öğrencinin özellikleri arasında, bilişsel giriş davranışları, duyuşsal giriş özellikleri önemli yer tutar. Herhangi bir derse ait kanaatlerin ve derse ait başarının oluşmasında bu koşulların önemi büyüktür. Öğrencinin öğrenmede göstereceği çabayı motive eden, gerek doğrudan gerek dolaylı olarak başarıya yansıyan, ilgi, tutum ve kendini değerlendirmelerin oluşturduğu koşullara "Duyuşsal Giriş Özellikleri" diyoruz.

Duyuşsal giriş özelliklerinin olumlu veya olumsuz olmasına göre gelen başarı veya başarısızlık, özellikle Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi için düşünüldüğünde, bireyin hayatı boyunca, yaşam felsefesinde, davranışlarında, ilişkilerinde ve düşüncelerinde etkili olmaktadır.

Araştırma, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersine dair duyuşsal giriş özelliklerinin bu dersteki başarıya olan etkisini incelemek amacıyla anket tekniği kullanılarak yapılmış olup üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmanın konusu, amacı, önemi, yöntemi ve uygulamasına dair bilgiler verilmiştir. İkinci bölüm, araştırma bulgularına ve bulguların değerlendirilmesine ayrılmıştır. Üçüncü bölüm ise sonuç ve önerilerden oluşmaktadır.

Bu yüksek lisans tezinin hazırlanmasında katkıları olan başta tez danışman hocam Prof. Dr. Cemal Tosun'a, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim üyelerinden Doç. Dr. Recai Doğan'a, anketin uygulanmasında yardımcı olan Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Zeki Arslantürk'e, anket sorularının düzeltilmesinde yardımcı olan, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Yümni Sezen'e, anket sorularının bilgisayardan alınmasında, tezin tashihinde ve yazılmasında emeği geçen arkadaşlarıma ve eşime teşekkür ederim.

Keziban ÇAPAR
Ankara, 2001

KISALTMALAR

a.g.e.	:	Adı geçen eser
Ank.	:	Ankara
A.Ü.İ.F.	:	Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
B.G.D.	:	Bilişsel giriş davranışları
Bkz.	:	Bakınız
Bil.	:	Bilimler
C.	:	Cilt
Çev.	:	Çeviren
D.G.Ö.	:	Duyuşsal giriş özellikleri
D.K.A.B.	:	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
D.Ö.D.	:	Din Öğretimi Dergisi
Ens.	:	Enstitü
Fak.	:	Fakülte
İst.	:	İstanbul
Lis.	:	Lisans
M.E.B.	:	Milli Eğitim Bakanlığı
M.E.G.S.B.	:	Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı
Mf.	:	Maarif
M.Ü.İ.F.	:	Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
N.	:	Sayı (Number)
Ö.H.N.	:	Öğretim hizmetinin niteliği
s.	:	Sayfa
sd (DF)	:	Serbestlik derecesi (Degree of Freedom)
Sos.	:	Sosyal
Üni.	:	Üniversite
vs.	:	Ve saire
Yay.	:	Yayınları

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo No:		Sayfa No:
1.	Deneklerin Cinsiyete Göre Dağılımı	25
2.	Deneklerin Yaş Durumuna Göre Dağılımı	25
3.	Deneklerin Doğum Yerine Göre Dağılımı	26
4.	Deneklerin Annelerinin Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı	26
5.	Deneklerin Babalarının Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı	27
6.	Deneklerin Annelerinin Mesleğine Göre Dağılımı	28
7.	Deneklerin Babalarının Mesleğine Göre Dağılımı	28
8.	Deneklerin Ekonomik Durumuna Göre Dağılımı	29
9.	Deneklerin Okudukları Sınıflara Göre Dağılımı	29
10.	Deneklerin D.K.A.B. Dersi Başarı Durumuna Göre Dağılımı	30
11.	D.K.A.B. Dersi Başarısı İle Cinsiyet Durumuna Göre Dağılımı	30
12.	D.K.A.B. Dersi Başarısı İle Doğum Yeri Arasındaki İlişki	31
13.	D.K.A.B. Dersi Başarısı İle Annenin Öğrenim Durumu Arasındaki İlişki	32
14.	D.K.A.B. Dersi Başarısı İle Ekonomik Durum Arasındaki İlişki	34
15.	Meslek Sahibi Olmayı İsteme İle Başarı Arasındaki İlişki	35
16.	Okuldaki Öğretmenlerin Öğrencilere Karşı Davranışı İle Başarı Arasındaki İlişki	37
17.	Okulun D.K.A.B. Dersi Başarısına Etkisi	38
18.	D.K.A.B. Dersinin Zorluğu İle Başarı Arasındaki İlişki	40
19.	Ders Saati İle Başarı Arasındaki İlişki	42
20.	Ortaokuldan Sonra D.K.A.B. Dersi Almayı İsteme İle Başarı Arasındaki İlişki	43

Tablo No:		Sayfa No:
21.	D.K.A.B. Dersinin Aile Büyüklerine Saygılı Olmadaki Etkisi İle Başarı Arasındaki İlişki	45
22.	D.K.A.B. Dersinin Sorumluluk Sahibi Olmadaki Etkisi İle Başarı Arasındaki Etkisi	46
23.	D.K.A.B. Dersinin Arkadaş İlişkilerindeki Etkisi İle Başarı Arasındaki Etkisi	47
24.	D.K.A.B. Dersinin İyilikleri Yapmada – Kötülüklerden Sakındırmadaki Etkisi İle Başarı Arasındaki İlişki	48
25.	Annenin Dini İbadetlerini Yapması İle Başarı Arasındaki İlişki	51
26.	Ailenin Dini Sorulara Karşı Takındığı Tavır İle Başarı Arasındaki İlişki	53
27.	Ailede Dünyada Olup Bitenlere ve Öğrenmeye İlgi İle Başarı Arasındaki İlişki	55
28.	Dini İçerikli Radyo ve Televizyon Programlarını İzleme İle Başarı Arasındaki İlişki	56
29.	Tatillerde Cami ve Kur'an Kurslarına Gitme İle Başarı Arasındaki İlişki	57
30.	Öğrencilere Göre Cami ve Kur'an Kurslarının Başarıya Etkisi	58
31.	Öğretmenin Öğrenciyi Sevmesi İle Başarı Arasındaki İlişki	61
32.	Öğretmenin Yanlış Cevaba Kızması İle Başarı Arasındaki İlişki	62
33.	Öğretmenin Öğrenciye Dini Sevdirmesi İle Başarı Arasındaki İlişki	63
34.	Öğretmenin Soruları Tutarlı Bir Şekilde Açıklaması İle Başarı Arasındaki İlişki	65
35.	Öğretmenin Sorduğu Soruların Seviyeye Uygunluğu İle Başarı Arasındaki İlişki	66
36.	Öğretmenin Sadece Ders Konularına Bağlı Kalması İle Başarı Arasındaki İlişki	67

Tablo No:		Sayfa No:

37. Öğretmenin Hoşgörülü Olması İle Başarı Arasındaki İlişki 68

38. Öğretmenin Sinirli Olması İle Başarı Arasındaki İlişki 69

39. Öğretmenin Sevilmesi İle Başarı Arasındaki İlişki 71

40. Öğrencinin Akademik Özgüveni İle D.K.A.B. Dersi Başarısı Arasındaki İlişki 73

41. Okumayı Sevme İle Başarı Arasındaki İlişki 74

42. Öğrenmeye İlgi Duyma İle Başarı Arasındaki İlişki 75

43. Kendini Terbiyeli ve Uyumlu Bulma İle Başarı Arasındaki İlişki 76

44. Olaylara Akılcı Yaklaştığını Düşünme İle Başarı Arasındaki İlişki 77

45. Evde ve Okulda Pek Çok Şeyin Dışında Bırakıldığını Düşünme İle Başarı Arasındaki İlişki 78

46. Başkalarına Karşı İyi veya Kötü Davrandığını Düşünme İle Başarı Arasındaki İlişki 80

47. Öğretmenlerin Öğrenciden Şikayetçi Olması İle Başarı Arasındaki İlişki 81

48. Sınıfta Sıkılmadan Ders Anlatabilme İle Başarı Arasındaki İlişki 82

49. Oruç Tutma İle Başarı Arasındaki İlişki 83

GİRİŞ

1. Problem

Bireyin öğrenmesini etkileyen ve akademik başarısını farklılaştıran etkenler çok çeşitlidir. Zekâ, yaş, olgunlaşma düzeyi, duyu organlarının işlevi, bilgi birikimi ya da yeterli alt yapı (bedensel ve zihinsel hazır oluş), kabiliyet farkları, geçmişte edinilen tecrübeler, birşeyi öğrenmeye ihtiyaç hissetme, şartlanma, üstün olma ve başkalarının taktirini kazanma isteği, dikkat, ilgi, öğrenilecek materyalin ilginç olması, ihtiyaca cevap vermesi, okul ortamı, arkadaş grubu, aile yapısı, öğretmenlerin tutumu, bireyin kendine olan tutumu, çalışma ve öğretim yöntemleri, alıştırma, pekiştirme, tekrar, okul binası, dersliklerin durumu, araç-gereç, öğrenim görülen yerin ısısı, ışık durumu, havadarlığı, gürültü vs.

Öğrenmeye etki eden faktörler, eğitim bilimleri literatüründe, çok çeşitli olarak ve değişik gruplar altında ele alınmış, bunlara istinaden öğrenme kuramları oluşturulmuş ve bu kuramlara binaen öğretim ilkeleri geliştirilmiştir.

Binbaşıoğlu, öğrenmeyi etkileyen etkenlerin genel olarak dört bölümde incelenebileceğini belirtir. Bunlar; fizyolojik etkenler, psikolojik etkenler, çevresel etkenler ve çalışma yöntemidir.[1]

Başka bir sınıflandırmaya göre bu etkenler beş kategori altında toplanmıştır.

- Bilişsel (zihinsel) yetenekler ve ilgili özellikler
- Psikomotor yetenekler ve ilgili özellikler
- Duyuşsal özellikler
- Aile ve sosyo-ekonomik durum ve ilgili özellikler

---

[1] Cavit Binbaşıoğlu, **Eğitim Psikolojisi**, Binbaşıoğlu Yayınevi, Kadıoğlu Matbaası, Beşinci Basım, Ank. 1982., s. 316.

- Cinsiyet ve ilgili özellikler.[2]

Bloom ve arkadaşları öğrenmede gözlenen bireysel farklılıkların sonradan kazanılan, açıklanabilen ve birçok yollarla değiştirilebilen nitelikte bir olgu olduğunu düşünürler. Öğrenmeye etki eden, öğrenme ürünlerini (öğrenmenin çeşidi, düzeyi, hızı, öğrenme sonunda elde edilen tutum, ilgi, beceri, bilgi, anlayış gibi) belirleyen ve öğrenmede bireysel farklılıklar yaratan bu etkenleri üç grupta toplarlar. Bunlar;

a) Bilişsel giriş davranışları (Öğretilmesi hedeflenen davranışların öğrenilebilmesi için gerekli olan ön öğrenmeler)

b) Duyuşsal giriş özellikleri (Öğrencinin kendini öğrenmeye vermiş olması hali ya da öğrenme sürecine katılmış olması)

c) Öğretim hizmetinin niteliği (Öğretimin nasıl, hangi imkânlarla yürütüleceği ve öğrenme sürecine katılma olanaklarının öğrenci ihtiyaçlarına cevap verebilme durumu)

Öğrenmeye etki eden bu üç değişken birbirine bağımlıdır ve etkin bir şekilde kullanılabilmeleri durumunda öğrenciler arasındaki öğrenme farklılıklarının en aza indirilebileceği düşünülmektedir.[3]

Koç, liselerde öğrencilerin akademik başarılarının değerlendirilmesine ilişkin çalışmasında, öğrencilerin akademik başarılarını farklılaştıran bazı temel faktörlerle ilgili araştırmalara yer vermiştir. Bu araştırmalara göre öğrencilerin akademik başarılarını farklılaştıran en önemli etkenlerden birisinin zihinsel yetenekler olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Benlik algısı ve uyum, yetersizlik duyguları, motivasyon, aile yaşantıları, beklentiler, bazı kişilik özellikleri, okula ve derslere karşı tavırlar gibi

---

[2] Nizamettin Koç, Liselerde Öğrencilerin Akademik Başarılarının Değerlendirilmesi Uygulamalarının Etkililiğine İlişkin Bir Araştırma, Ank. Üni. Eğitim Fak. Yay., No:104, Ank. 1981, s.55.

[3] Benjamin S. Bloom, **İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme**, çev: Durmuş Ali Özçelik, M.E.B. Yay:174, Öğretmen Kitapları Dizisi:15, M.E. Basımevi, İst. 1995, s.9-13.

hususların da akademik başarıyı etkilediği, ancak bu hususlarla akademik başarı arasındaki korelasyonların, zihinsel yeteneklerle akademik başarı arasındaki korelasyonlardan düşük olduğu görülmüştür.[4]

Amerika ve İngiltere'de yapılmış olan araştırmalarda öğretmen niteliklerinin de öğrenci başarısındaki değişkenliğin bir kısmını açıkladığı tespit edilmiştir.[5]

Bütün bunları değerlendirdiğimizde, öğrenmeye etkisini inkâr edemediğimiz ancak değiştirilmesi güç bir faktör olan zekayı bir tarafa bıraktığımızda, öğrenmeye az da olsa etki eden ancak değiştirilmesi ve geliştirilmesi mümkün olan pek çok faktörle yüzyüze geliriz. İşte bu faktörlerden birisi de "duyuşsal giriş özellikleri" dir.

Duyuşsal giriş özellikleri, bireyin belli bir öğrenme sürecine girerken, bu süreç içerisinde göstereceği çabanın kaynağını oluşturan ilgileri ve tutumları ile bu süreç sonunda başarılı olacağına dair inancı ve kendine güveninden oluşan özellikler bütünüdür. Duyuşsal giriş özelliklerine, öğrencinin belli bir öğrenme sürecine girerken sahip olduğu güdülenme derecesidir de diyebiliriz. Öğrencinin bir dersi öğrenmeye karşı her zaman istekli olması ya da uzun süreli güdülenmesi için D.G.Ö. nin olumlu olması gerekir.

Öğrencinin diğer derslere olduğu gibi D.K.A.B. dersine karşı da oluşturduğu bir takım tutumları vardır. Bu tutumlar doğrudan dersin kendisinden kaynaklanmış olabileceği gibi başka etkenler vasıtasıyla da olumlu veya olumsuz tutumlar geliştirilebilir. Öğrencinin öğretmene ve okula karşı tutumu, anne-babanın, çevrenin ve arkadaş grubunun yargıları ve dini tutumları, öğrencinin kendini algılayışı ya da bu dersin ileride seçeceği meslek içindeki yeri gibi etkenler öğrencinin D.K.A.B. dersine olan ilgisini ya da ilgisizliğini belirleyebilir. Bütün bu tutumlar, D.K.A.B. dersi için elde

---

[4] Koç, a.g.e., s.55-65.

[5] M. Akif Kısakürek, **Sınıf Atmosferinin Öğrenci Başarısına Etkisi**, Eğitim Fakülteleri Üzerine Bir Araştırma, Ank. Üni. Eğitim Bil. Fak. Yay., No:144, Ank. 1985, s.1.

edilen başarıya belli oranda yansıyacaktır. İşte araştırmamızın problemi de, bu tutumları incelemektir.

Araştırmanın problemi, çeşitli bağımsız değişkenler vasıtasıyla öğrencinin D.K.A.B. dersine olan tutumunu ve bu tutumun başarıya etkisini tespit etmektir. Değişkenlerin birbirleriyle ilişkilerini yordayarak D.K.A.B. dersine karşı geliştirilen tutumların oluşmasında en etkili faktörleri ve bu faktörlerin başarıya etki derecesini ortaya çıkarmaktır.

2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin D.K.A.B. dersine karşı geliştirdikleri olumlu veya olumsuz tutumların kaynaklarını ve bu tutumların başarıya yansıma oranını incelemektir.

İlköğretim 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin D.K.A.B. dersine dair problemlerini, kişisel görüşlerini, bu derse ait başarı durumlarını etkileyen önemli duyuşsal etkenleri ortaya koymak suretiyle daha nitelikli bir din öğretimi için gerekli ipuçlarını elde edebilmektir.

Elde edilen veriler ışığında öğrenci-öğretmen, öğrenci-okul, öğrenci-aile, öğrenci-çevre, öğrenci-ders ve öğrencinin kendi kendisiyle olan çerçevedeki ilişki ve beklentilerini bilimsel açıdan değerlendirerek daha iyiye götürecek çözüm önerileri geliştirmektir.

Öğrencilerin birçok dersi isteyerek almadıkları gözlenmektedir. Bu ise öğrenciyi başarısızlığa götürmektedir. Başarısızlık da çoğu kez yeni başarısızlıkların kaynağıdır. Öğrencilerin başarısızlıklarının en aza indirilmesi ise öğrencinin o dersle ilgili çeşitli tutumlarının iyice bilinmesine bağlıdır. Araştırmanın bir amacı da ilköğretim 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin D.K.A.B. dersine ait duygu, tutum ve algılayışlarını ortaya koyarak başarısızlığı meydana getiren sebepleri kontrol altına almak ve başarıyı artıran sebepleri de geliştirmektir.

başarıyı artıran sebepleri de geliştirmektir.

3. Araştırmanın Önemi

Son zamanlarda, çocuk gelişimi hakkındaki araştırmaların seyri, ferdin anlayışı ve zeka gelişiminden ziyade heyecan hayatının gelişmesi ve değişmesine doğru ilerlemektedir. Bir genci harekete geçiren ve hareketinin istikametini tayin eden başlıca kuvvetler onun kavrama kabiliyeti ve zekası yanında çoğunlukla farkına varamadığı ve kontrol edemediği hisleri ve heyecanı olmaktadır.[6]

Öğrenciyi çalışmaya ve kendini geliştirmeye sevk eden etkenlerin başında başarı duygusu gelmektedir. Fakat başarıyı etkileyen tek faktör zihni gelişim değildir. Bunun yanında pek çok faktörler vardır.

Yaptığımız literatür taramasında D.K.A.B. dersine ait farklı tutumların çeşitli araştırmalarda ele alındığı ancak bunların başarıya etkisi üzerinde durulmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca, D.K.A.B. dersi ile doğrudan ilgili olmamakla birlikte, çeşitli faktörlerin akademik başarı üzerindeki etkisini inceleyen araştırmalar da mevcuttur. Ancak bu araştırmalarda genelde tek bir noktadan hareket edilmiş, başarı üzerinde birden çok değişkenin etkisi aynı anda ele alınmamıştır. Farklı değişkenlerin birbirleriyle ilişkilerine yer verilmemiştir.

Araştırma, D.K.A.B. ders başarısını etkileyen çeşitli faktörlerin belirlenmesine ve bu faktörlerle ilgili politikaların geliştirilmesine yardım edecektir. Bu açıdan bakıldığında hem bilime katkı hem de mevcut problemlerin giderilmesinde fayda sağlayacağı açıktır.

---

[6] Halis Ayhan, **Din Eğitimi ve Öğretimi**, 3. Basım, M.Ü.İ.F. Vakfı Yay., Nu:78, İst. 1997., s. 64.

Konumuza yakın bazı araştırma ve bulguları şöyledir.

Öztürk, D.K.A.B. öğretmenlerinin, öğrenci gözüyle, sosyal ve pedagojik formasyonunun araştıran bir tez hazırlamıştır. Araştırma sonucunda D.K.A.B. öğretmenlerinin, sosyal ve pedagojik formasyon açısından ideale göre eksik olmakla birlikte geçmişe göre daha iyi bir noktada oldukları tesbit edilmiştir. "Hoşgörülü ve anlayışlı olma", "söz hakkı verme" gibi hususlarda diğer branş öğretmenleriyle karşılaştırıldıklarında daha iyi bir noktada oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ancak konuları güncelleştirmede ve kültürel boyutta eksik oldukları görülmüştür.[7]

Aydın, D.K.A.B. öğretmenlerinin pedagojik formasyon yeterliklerini araştırmıştır. Araştırma bulguları Öztürk'ün bulguları ile örtüşmektedir. Ayrıca, Aydın'ın araştırmasında D.K.A.B. öğretmenlerinin derslerde anlatım yöntemini çok kullanıp diğerlerine pek önem vermedikleri; öğrencinin ilgisini çekme yönünde istenilen ölçüde başarılı olamadıkları; konuları fıkra, hikâye ve tarihten örnek olaylarla nispeten zenginleştirmelerine rağmen bunları istenilen verimlilikte kullanamadıkları; sınıf disiplinini sağlamada yeterince başarılı olamadıkları; öğrencilerini çok iyi tanımadıkları, öğrencileriyle samimi ve yakın ilişkide bulunamadıkları tespit edilmiştir.[8]

Sütçü'ye ait bir araştırma da, D.K.A.B. öğretmenlerinin tutumlarıyla ilgilidir. Araştırma sonucunda D.K.A.B. öğretmenlerinin öğretmenlik tutumlarının genelde düşük olduğu, puanların cinsiyet ve mezun olunan okul açısından farklılık göstermediği ancak bu mesleği isteyerek seçen ve mesleğe yeni başlayan

---

[7] Hüseyin Öztürk, Öğrenci Gözüyle D.K.A.B. Öğretmenlerinin Sosyal ve Pedagojik Formasyonu, Ank. Üni. Sos. Bil. Ens., Yüksek Lis. Tezi, Ank. 1995., s. 75,76.

[8] M. Şevki Aydın, **D.K.A.B. Öğretmenlerinin Pedagojik Formasyon Yeterlikleri**, Erciyes Üni. Sos. Bil. Ens., Basılmamış Doktora Tezi, Kayseri 1992., s. 50.

öğretmenlerin tutum puanlarının genel ortalamaya göre yüksek olduğu tespit edilmiştir.[9]

Öcal'ın yine D.K.A.B. öğretmenleri ile ilgili araştırmasında, öğrencilerin görüşleri doğrultusunda D.K.A.B. öğretmenlerinin eğitim ve öğretimdeki düzeyleri ve durumları ele alınmıştır.[10]

Şahin, öğrencinin gözünde D.K.A.B. öğretmeni konulu tezinde, D.K.A.B. öğretmenlerini, derste kullandıkları dil, giyim, ders içi ve ders dışı tutumları, bilgi durumu, ödül ve ceza konusundaki tutumları, imtihan yöntemleri, ders işleme yöntemleri bakımından değerlendirmiş, diğer branş öğretmenleri ile kıyaslamıştır. Öğretmenlerin bütün bu tutumları araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir kısmı tarafından olumlu değerlendirilmiştir.[11]

Cebeci'nin İmam Hatip Meslek Dersleri Öğretmenlerinin Yeterlikleri,[12] Benli'nin, İmam Hatip Liselerinde Mesleki Eğitimin Durumu Üzerine Tecrübi Bir Araştırma,[13] isimli tezleri mevcuttur.

Öğretmenlerin "kişilik özelliklerini" belirlemek için de pek çok araştırma yapılmıştır.[14] Öğretmen özellikleriyle ilgili yapılan bu araştırmalarda; en çok sevilen öğretmen özellikleri, en az sevilen öğretmen özellikleri, en başarılı sayılan öğretmen özellikleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

---

[9] M. Akif Sütçü, **D.K.A.B. Öğretmenlerinin Tutumları**, Gazi Üni. Eğitim Bil. Ens., Yüksek Lis. Tezi, Ank. 1996., s. 50.

[10] Mustafa Öcal, **"D.K.A.B. Öğretmenleri"**, D.Ö.D., M.E.B. Yay., sayı:21, Kasım 1989.

[11] Abdülaziz Şahin, **Öğrencinin Gözünde D.K.A.B. Öğretmeni**, Lis. Tezi, A.Ü.İ.F., Ank. 1995.

[12] Suat Cebeci, **İmam Hatip Meslek Dersleri Öğretmenlerinin Yeterlikleri**, Basılmamış Doktora Tezi, Ank. 1994.

[13] Ayhan Benli, **İmam Hatip Liselerinde Mesleki Eğitimin Durumu Üzerine Tecrübi Bir Araştırma**, Lis. Tezi, A.Ü.İ.F., Ank. 1992.

[14] Ferhan Oğuzkan, **Orta Dereceli Okullarda Öğretim (Amaç, İlke, Yöntem ve Teknikler)**, Emel Matbaacılık Sanayii, Ank. 1985, s.54-62. – Nelson L. Bossing, **Orta Dereceli Okullarda Öğretim**, çev: Necmi Sarı, Öğretim Kitapları:4, Mf. V., Maarif Masımevi, C.2, İst. 1955, s.263-267.

Amerika ve İngiltere'de yapılmış olan araştırmalarda öğretmen niteliklerinin, öğrenci başarısındaki değişkenliğin ancak yüzde beşini ve daha az kısmını açıkladığı bulunmuştur.[15]

Görüldüğü gibi D.K.A.B. öğretmenlerinin pedagojik formasyonuna dair pek çok araştırma mevcuttur. Ancak bu ve farklı değişkenlerin öğrenci başarıları üzerindeki etkisini doğrudan ölçen bir araştırma mevcut değildir.

Güner'in genel olarak öğretmenlerin, öğrencilerin okuldaki akademik başarılarına etkisi üzerindeki araştırması sadece öğretmen niteliklerini konu edinmiştir. Tezde; Öğretmenin, öğretme-öğrenme sürecindeki mesleki ve kişisel davranışları, öğretim etkinliklerinin niteliği ve bunun sonrasında gelen öğrenci akademik başarısı araştırılmıştır. Öğretmenlerin ruh ve beden yapısı bakımından sağlıklı olmaları, hoşgörülü, enerjik, akıcı bir konuşmaya sahip olmaları, arkadaşça davranmaları, zeki, becerikli, neşeli, şakacı ve güvenilir olmaları, öğrencinin kişisel sorunlarında rehberlik yapabilmeleri, alanlarıyla ilgili araştırma sonuçlarını öğrencilerine sunabilmeleri v.b. özelliklerinin akademik başarıyı artırdığı yargısına ulaşılmıştır.[16]

Bayrak ve Gencel'in D.K.A.B. dersinin etkinliği ile ilgili yaptıkları araştırma sonucunda, ankete katılan öğrencilerin yarıdan fazlası D.K.A.B. dersinin lüzumlu olduğunu belirtirken bir o kadarı da D.K.A.B. ders kitabının yetersiz olduğunu belirtmişlerdir.[17]

Öcal, bir araştırmasında, ortaöğretim öğrencilerinin D.K.A.B. dersine ve öğretmenlerine bakış açılarının nasıl olduğunu ortaya koymaya; D.K.A.B. dersinin

---

[15] Kısakürek, a.g.e., s.1.

[16] Cemile Güner, Öğretmenlerin, Öğrencilerin Okuldaki Akademik Başarılarına Etkileri Üzerine Bir Araştırma, Dokuz Eylül Üni. Sos. Bil. Ens., Yüksek Lis. Tezi, İzmir 1995., s. 126-128.

[17] Mustafa Bayrak – Adnan Gencel, **"D.K.A.B. Dersinin Etkinliğiyle İlgili Bir Araştırma"**, D.Ö.D., M.E.G.S.B. Yay:642, Periyodik Eserler Dizisi:20, sayı:8-9, Ank. 1986., s. 109.

diğer dersler arasındaki yerini ve bu dersi okutan öğretmenlerin nasıl değerlendirildiğini tespit etmeye çalışmıştır.[18]

Peker'in D.K.A.B. dersi hakkında öğretmenlerin görüşlerini yansıtan bir anket çalışması mevcuttur.[19]

Gökçe'nin yapmış olduğu çalışmada, lise öğrencilerinin başarılı olduğu dersler arasında en son sırayı %9.6 ile D.K.A.B. dersi almaktadır. Çalışmada başarısızlığın sebepleri olarak sırasıyla; ders çalışmaktan hoşlanmama, çalışma ortamının uygun olmaması, okuduğunu anlayamama, aile sorunları, derslerine yardım eden kimsenin olmayışı, öğretmenlerin ders veriş biçimlerinden hoşlanmama, eğitim sisteminin yaşamdan kopuk olması, derslerin ilgilerini çekmediği ifade edilmiştir.[20]

D.K.A.B. dersi ile ilgili araştırmalar var olmakla birlikte, öğrencilerin bu ders hakkındaki kanaatlerinin başarılarına etkisini ölçen bir araştırma mevcut değildir.

D.K.A.B. dersi ve akademik başarı ile ilgili diğer araştırmalar şunlardır.

Altınok, D.K.A.B. öğretiminin ortaöğretim öğrenci davranışları üzerindeki etkilerini incelemiştir. Bu araştırma sonucunda, ortaöğretim gençlerinin dine ve dini konulara karşı ilgi duydukları, D.K.A.B. öğretiminin öğrenci davranışları üzerinde etkili olduğu ortaya çıkmıştır.[21]

Kaya, Din Eğitiminde İletişim ve Dini Tutum isimli çalışmasında bazı çevre faktörlerinin üniversite öğrencileri üzerindeki dini tutum etkisini araştırmıştır. Anne-babanın namaz kılması, oruç tutması, evlerinde mevlit okunması, dini yayınlar

---

[18] Mustafa Öcal, "D.K.A.B. Dersleri ve Öğretmenleri", D.Ö.D., M.E.B. Yay., sayı:20, Eylül 1989.
[19] Hüseyin Peker, "D.K.A.B. Öğretiminin Daha Verimli Olmasını Engelleyen Faktörler", D.Ö.D., T.C.M.E.G. ve S. Bakanlığı, sayı:16, Eylül 1988.
[20] Birsen Gökçe, Ortaöğretim Gençliğinin Beklenti ve Sorunları, M.E.G. ve S.B., Yay:270, Tanıtıcı Yayınlar Dizisi:19, Ank.1984., s. 76.
[21] Rafet Altınok, D.K.A.B. Öğretiminin Ortaöğretim Öğrenci Davranışları Üzerindeki Etkileri, Uludağ Üni. Sos. Bil. Ens., Yüksek Lis. Tezi, Bursa 1994., s. 192.

bulunması, Kur'an Kursuna gitmiş olma gibi değişkenler dini tutum düzeyini artırmıştır. Ayrıca D.K.A.B. öğretmenleri, okul ve mahalle arkadaşları, yakın akrabalar, din görevlilerinin etkisi bakımlarından öğrencilerin dini tutumları farklılık göstermiştir. Bu kimselerin kendilerini dine ısındırdığını ve dini tutumunu olumlu yönde etkilediğini belirten öğrencilerin oranı, dinden soğuttuğunu ve dini tutumunu etkilemediğini belirtenlere göre yüksek bulunmuştur.[22]

Soner, yapmış olduğu araştırmada, aile uyumu, öğrenci özgüveni ve akademik başarı arasındaki ilişkileri incelemiştir. Uyumlu ailede yetişen çocukların özgüvenleri ve akademik başarıları, uyumsuz ailede yetişen çocuklara göre belirgin düzeyde yüksek bulunmuştur. Özgüveni yüksek olan çocukların akademik başarılarının özgüveni düşük olan çocuklara göre yüksek olmadığı tespit edilmiştir. Uyum, özgüveni ve akademik başarıyı artırmaktadır. Bunun yanında özgüven ise akademik başarıyı etkilememektedir. Aynı şekilde akademik başarı da öğrencilerin genel olarak özgüvenleri üzerinde bir etkiye sahip değildir.[23]

Çeşitli etkenlerin öğrenci başarısına etkisini inceleyen Kısakürek'in yaptığı araştırmada konumuzla ilgili bulgular şöyledir:

- Öğretim üyesine sempati duymanın,
- Öğretim üyesinin dersin iyi anlaşılması için gösterdiği çabanın,
- Öğretim üyesinin öğrenci sorularını ve sorunlarını anlayışla karşılamasının,
- Öğretim üyesinin öğrencilere yakınlık göstermesinin,
- Öğretim üyesinin derse (konulara) ilişkin öğrenci görüşlerine önem vermesinin ve bunlarla ilgilenmesinin,
- Öğretim üyesinin derse yöneltmesinin,

---

[22] Mevlüt Kaya, **Din Eğitiminde İletişim ve Dini Tutum**, Etüt Yay., 1. Basım, Samsun 1998., s. 235-245.

[23] Oya Soner, **Aile Uyumu Öğrenci Özgüveni ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkiler**, Marmara Üni. Sos. Bil. Ens., Basılmamış Doktora Tezi, İst. 1995., s. 250-253.

- Öğretim üyesinin hoşgörülü olmasının,

- Öğretim üyesinin öğrencileri dersle ilgili faaliyetlerin planlamasına katmasının,

Öğrenci başarısı üzerinde oldukça etkili olduğu sonucuna varılmıştır. (Araştırma, Eğitim fakülteleri üzerinde yapılmıştır.)[24]

Berber, sosyo ekonomik faktörlerin, ana-baba tutumlarının ve öğrencilerin özlük niteliklerinin okul başarısına etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda kız öğrenciler, erkek öğrencilere göre; yaşça küçük olan öğrenciler, yaşça büyük olan öğrencilere göre; annesinin eğitim seviyesi yüksek olan öğrenciler, annesinin eğitim seviyesi düşük olan öğrencilere göre; ailesinin gelir seviyesi yüksek olan öğrenciler, ailesinin gelir seviyesi düşük olan öğrencilere göre; ailesindeki birey sayısı düşük olan öğrenciler, ailesindeki birey sayısı fazla olan öğrencilere göre; ailesinin yanında kalan öğrenciler, ailesinin yanında kalmayanlara göre daha başarılı bulunmuştur. Köy doğumlu olmak ile şehir doğumlu olmak, anne-babanın mesleği (babanın mesleği biraz etkilemektedir) ve babanın eğitim seviyesi başarıyı etkilememektedir. Araştırma lise I. ve II. sınıflar üzerinde yapılmıştır.[25]

Şatır'ın çalışması öğrencilerin başarısında etkili olan anne-babanın davranışları ve çocuğun akademik başarısını artırmak için anne-baba gereksinmeleri ile ilgilidir. Ders çalışma konusunda baskı görmeyen sadece uyarılan ve vaktini kullanmakta serbest bırakılan aile çocukları, ders çalışma hususunda kendisine baskı yapılan, azarlanan çocuklardan daha başarılıdır.[26]

Begik, üniversite öğrencilerinin akademik başarılarının kestirilmesinde zihinsel faktörler (yetenek, ÖSYS başarısı, lise not ortalaması) ile zihinsel olmayan

---

[24] Kısakürek, a.g.e., s. 30-40, 50-51.

[25] Şakir Berber, **Sosyo-Ekonomik Faktörlerin ve Ana-Baba Tutumlarının Okul Başarısına Etkisi**, Yüksek Lis. Tezi, Gazi Üni. Sos. Bil. Ens., Ank., Eylül 1990., s. 81-84.

[26] Salih Şatır, **Özel Tevfik Fikret Lisesi Öğrencilerinin Akademik Başarılarıyla İlgili Anne-Baba Davranışları ve Akademik Başarıyı Artırmaya Yönelik Anne-Baba Eğitim Gereksinmelerinin Belirlenmesi**, Ank. Üni. Sos. Bil. Ens., Yüksek Lis. Tezi, Ank. 1996., s. 87,88.

faktörleri (ilgi, kişilik özellikleri) araştırmıştır. Lise not ortalaması ile akademik başarı arasında pozitif yönde ilişki saptanmıştır. Kişilik özelliği ile başarı arasında da anlamlı ilişkiler vardır. Ancak yetenek (dil yeteneği, mekanik,sayısal ve mekansal yetenek), akademik başarıya, yeterince yansımamaktadır.[27]

Başarır, ortaokul son sınıf öğrencilerinde sınav kaygısı ile başarı arasındaki ilişkiyi ele almıştır. Araştırmada sınav kaygı düzeyinin sınav başarısını veya akademik başarıyı olumsuz yönde etkilediğine dair yeterli kanıt elde edilememiştir.[28]

Pektaş, sözel olmayan öğretmen davranışlarının öğretime etkisini değerlendirdiği tezinde; Sözel olmayan öğretmen davranışlarının, öğrenci üzerinde, sözel olan öğretmen davranışları kadar önemli olduğu vargısına ulaşmıştır.[29]

Güngörmüş, çocuğun zekâsı, akademik başarısı ve kendini algılayışı üzerinde babanın rolünü araştırmıştır. Babasının kendisini reddettiğini düşünen çocukların, zekâsı, akademik başarısı ve benlik kavramının olumsuz yönde etkilendiği görülmüştür. Babası ile daha fazla faaliyet paylaşan çocuklar, paylaşmayanlara göre daha başarılı bulunmuştur.[30]

Topuz'un araştırmasında popülerlik, mizah duygusu ve akademik başarı arasındaki ilişki ele alınmıştır. Akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin yaşıtları tarafından daha popüler algılandıkları, mizah duygusu ile akademik başarı arasında ilişki olduğu tespit edilmiştir.[31]

---

[27] Şadıman Begik, **Akademik Başarının Kestirilmesinde Yetenek, İlgi, Kişilik, Lise Başarısı ve ÖSYS Başarısının Etkisi**, Marmara Üni. Eğitim Bil. Ens., Yüksek Lis. Tezi, İst. 1997., s. 155.

[28] Deniz Başarır, **Ortaokul Son Sınıf Öğrencilerinde Sınav Kaygısı, Durumluk Kaygı, Akademik Başarı ve Sınav Başarısı Arasındaki İlişkiler**, Hacettepe Üni. Sos. Bil. Ens., Yüksek Lis. Tezi, Ank. 1990., s. 50.

[29] Suat Pektaş, **Sözel Olmayan Öğretmen Davranışlarının Öğretime Etkilerinin Değerlendirilmesi**, Ank. Üni. Sos. Bil. Ens., Basılmamış Doktora Tezi, Ank. 1988., s. 105-408.

[30] Oya Güngörmüş, **Babanın Çocuğun Zekâsı, Akademik Başarısı ve Benlik Kavramı Üzerine Etkisinin Araştırılması**, İst. Üni. Sos. Bil. Ens., Basılmamış Doktora Tezi, İst. 1992., s. 259.

[31] Sanem Topuz, **Popülerlik Mizah Duygusu ve Akademik Başarı Arasındaki İlişki**, Ortadoğu Teknik Üni. Sos. Bil. Ens., Yüksek Lisans Tezi, Eylül 1995., s. V

Tarhan, beden imajı ile özsaygı ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Beden imajı, akademik başarı üzerinde etkili bulunmuştur.[32]

Bloom'un eserinde, Uluslar arası Başarıyı Değerlendirme Derneği (IEA) tarafından yapılmış olan derse ait D.G.Ö. ile ilgili makro düzeyde bazı araştırmalara yer verilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre derse ait D.G.Ö.nin başarıya %12 ilâ %20 arasında yansıdığı görülmüştür.[33]

IEA'nın, okulla ilgili D.G.Ö. ile başarı arasında ilişki bulunduğunu gösteren araştırmalarında; okulla ilgili D.G.Ö.nin okul başarısındaki değişkenliğin %20'sine kadarını açıklayabilme gücüne sahip olduğu tespit edilmiştir.[34]

Akademik özkavramı ile ilgili araştırmalarda ise akademik özkavram ile başarı arasındaki korelasyonların okulun ilk yıllarında düşük sonraki yıllarında ise yüksek olduğu gözlenmiştir.[35] Akademik özkavramı, başarıyı diğer D.G.Ö.ne göre daha iyi açıklayabilmektedir. (%25)[36]

Bloom'un eserinde ayrıca, D.G.Ö. ile ilgili mikro düzeyde yapılmış araştırmalara da yer verilmiştir.[37]

4. Sayıltılar

1. Araştırmanın örneklemi, evreni temsil edebilecek güçtedir. Çünkü denekler, ekonomik ve sosyo-kültürel yönden farklı ailelere mensuptur. Bu farklılığın yanında bilgi, davranış ve disiplin itibariyle, birlikte, benzer sınıf ve okul atmosferini paylaşmaktadırlar.

---

[32] Sinem Tarhan, **Lise Öğrencilerinin Beden İmajlarından Hoşnut Olma Düzeylerinin Özsaygıları ve Akademik Başarıları Üzerindeki Etkisi**, Hacettepe Üni. Sos. Bil. Ens., Yüksek Lis. Tezi, Ank. Ekim 1995., s. III.
[33] Bloom, a.g.e., s.99.
[34] A.g.e., s.108.
[35] A.g.e., s.112.
[36] A.g.e., s.113.
[37] A.g.e., s.116.

2. Araştırmada kullanılan anket tekniği araştırmanın yapısına ve amacına uygundur.

3. Araştırmaya katılan deneklerin anket sorularına tarafsız ve doğru cevap verdikleri kabul edilmiştir.

5. Denenceler

1. Okulla ilgili duyuşsal özellikleri olumlu olan öğrenciler, okulla ilgili duyuşsal özellikleri olumsuz olan öğrencilere göre D.K.A.B. dersinde daha başarılıdır.

2. D.K.A.B. dersinin içeriğini beğenen öğrenciler, dersin içeriğini beğenmeyen öğrencilere göre D.K.A.B. dersinde daha başarılıdır.

3. Bu dersten beklentilerinin büyük ölçüde gerçekleştiğini söyleyen öğrenciler, bu dersten umduklarını bulamadıklarını söyleyenlere göre D.K.A.B. dersinde daha başarılıdır.

4. D.K.A.B. dersiyle ilgili duyuşsal özellikleri olumlu olan öğrenciler, bu dersle ilgili duyuşsal özellikleri olumsuz olan öğrencilere göre daha başarılıdır.

5. Dini tutumu olumlu bir çevrede yetişen öğrenciler, dini tutumu olumsuz bir çevrede yetişen öğrencilere göre D.K.A.B. dersinde daha başarılıdır.

6. D.K.A.B. öğretmeni ile ilgili olumlu duyuşsal özelliklere sahip olan öğrenciler, D.K.A.B. öğretmeni ile ilgili olumsuz duyuşsal özelliklere sahip olan öğrencilere göre D.K.A.B. dersinde daha başarılıdır.

7. Akademik özkavramı güçlü olan öğrenciler, akademik özkavramı zayıf olan öğrencilere göre D.K.A.B. dersinde daha başarılıdır.

8. Başarıyı en çok etkileyen faktör akademik özkavramı ve çevrenin dini tutumudur.

6. Sınırlar

1. Araştırma, D.K.A.B. dersi ile sınırlıdır.
2. Araştırma, uygulanan tutum ölçekleri ve kişisel bilgi anketi ile sınırlıdır.
3. Araştırma, tutum ölçeğini cevaplayanların verdikleri cevapların samimiliği ve doğruluğu ile sınırlıdır.
4. Araştırma, araştırmanın bağımlı değişkeni olarak belirlenen "başarı", ölçek ve anketlerin geçerlik ve güvenirliği doğrultusunda ölçtüğü kadarı ile sınırlıdır.
5. Araştırma, uygulanan örneklemin özelliklerini taşıyan gruplarla sınırlıdır.
6. Araştırma, ilköğretim 6., 7. ve 8. sınıflar üzerinde yapıldığından sonuçlar bu sınıflarla sınırlıdır.
7. Araştırma, yapıldığı zaman dilimi ile sınırlıdır.

Öğrencilerin bir yıllık zamanda sahip olduğu duyuşsal özellikler, bu zaman zarfında çeşitli değişikliğe uğrayabilir. Bu değişimin sonucu ve bu sonucun getirdiği yeni durumların incelenmesi için şüphesiz daha uzun zamanlı araştırmalara ihtiyaç vardır.

8. Araştırma, değişkenlerin sadece başarı üzerindeki etkisini ölçmekle sınırlıdır.

Belirli duyuşsal özellikleri birtakım olumlu ve olumsuz duyuşsal ürünleri de beraberinde getirmektedir. Başarı, bu ürünlerden sadece birisidir. Bir öğrencinin bu derse girerken sahip olduğu duyuşsal özellikler ile bu dersin sonunda sahip olduğu duyuşsal özellikler arasındaki farkın başka incelemelere konu edilmesi gerekir.

9. Araştırma, duyuşsal özellikler ve başarıların eşzamanlı ölçümleri ile sınırlıdır.

Önceki duyuşsal özelliklerle daha sonraki başarı arasındaki ilişkiyi konu alan araştırmalara ihtiyaç vardır.

10. Araştırmada D.K.A.B. dersine ait başarıyı etkileyebileceği düşünülen bazı duyuşsal giriş özellikleri incelenmiştir. Araştırma bu özelliklerle sınırlı olup D.K.A.B. ders başarısını etkileyebilecek başka bağımsız değişkenler araştırma dışında tutulmuştur.

11. Duyuşsal giriş özelliklerinden başka, bilişsel giriş davranışları ve öğretim hizmetinin niteliği de başarıyı etkilemektedir. Araştırmada B.G.D. ve Ö.H.N.'ne ve bu üç öğenin bileşiminin ders başarısına etkisi incelenmemiştir. Bunun için yeni araştırmalara ihtiyaç vardır.

7. Tanımlar

Akademik Başarı: Başarının eğitim sürecinde notla ifade edilmiş halidir.

Akademik Özkavramı: Kişinin, akademik yönü baskın olan bir işte başarılı olacağına inanma ve güvenme derecesidir. Yaygın kullanımlarda akademik özkavramı, kişiye akademik yönü baskın olan bir işte kendisini tanıdıklarına kıyasla ne derecede yüksek ya da düşük bir düzeyde görmekte olduğu sorularak ölçülmeye çalışılır.[38]

Başarı: Önceden belirlenmiş prensiplerin, eğitim süreci sonucunda ortaya çıkmış olan olgusal yapısına başarı denir.

Bilişsel Giriş Davranışları: Bir davranışın öğrenilebilmesi için daha önceden öğrenilmesi gerekli ya da zorunlu olan, bilişsel öğrenmeler bütünüdür.[39]

---

[38] Bloom, a.g.e., s.345.
[39] Bloom, a.g.e., s.345.

BİRİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM VE UYGULAMA

YÖNTEM VE UYGULAMA

1. Yöntem

Araştırma, ilköğretim 6., 7. ve 8. sınıfları kapsayan survey tipi bir alanın araştırmasıdır. Alan araştırması olması nedeniyle anket tekniği kullanılmıştır. Anket soruları Likert tipi tutum ölçeğine göre hazırlanmıştır. Rensis Likert tarafından geliştirilen ve kendi adıyla anılan "Likert Ölçeği", fertlerin belirli bir durum, nesne, kurum, kavram ya da olaylara karşı vaziyet alışlarının (tutumlarının), diğer insanlara karşı öğrenilmiş olumlu ya da olumsuz tepkilerinin ve eğitim öğretim programlarının hedefleri arasında yer alan duyuşsal özelliklerin ölçülmesinde kullanılan bir tutum ölçeğidir.

Likert tipi tutum ölçeğinin tercih edilmesinin sebebi; tutumların ölçülmesi amacıyla geliştirilmiş olan Thurstone, Guttman Ölçeği gibi ölçme araçları ve davranış gözlenmesi, mülakat, bireyin kendisini rapor etmesi gibi teknikler arasında en yaygın kullanılanı olmasıdır. Kullanışlılığı da ölçek tablosunun diğer tutum ölçeklerine nazaran daha kolay ve ekonomik olarak oluşturulabilmesi, hassaslığı ve fazla zaman kaybettirmemesinden kaynaklanmaktadır.

Araştırma; Olgusal sorular, okulla ilgili duyuşsal özellikler, D.K.A.B. dersi ile ilgili duyuşsal özellikler, çevrenin dini tutumundan kaynaklanan duyuşsal özellikler, D.K.A.B. öğretmeni ile ilgili duyuşsal özellikler, öğrencinin akademik özkavramı ve bütün bunların D.K.A.B. dersi başarısına etkisi olmak üzere altı basamak üzerine yapılanmıştır.

2. Evren

Araştırmanın ana kitlesi (evreni) Türk Milli Eğitim Sistemi içerisinde ilköğretim 6., 7. ve 8. sınıflardaki Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi alan öğrencilerdir.

3. Örneklem

Ana kitleden tam sayımlı örnekleme suretiyle araştırma yapmak mümkün olmadığından araştırmanın örneklemi üç okulla sınırlandırılmıştır. Örneklem olarak seçilen okullar şunlardır: Üsküdar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı bulunan Kısıklı İlköğretim Okulu, Paşakapısı İlköğretim Okulu ve Mustafa Noyan İlköğretim Okulu. Araştırmacının bu okulları tercih etmesinin sebebi, gerek sosyo-kültürel gerekse ekonomik faktörler yönünden öğrencilerin farklılık göstermesi ve bu okullara ulaşımın kolay olmasıdır. Örneklem olarak seçilen okulların öğrencilerinin tümüne anket uygulamak mümkün olmadığı ve sınıfların şube sayıları fazla olduğu için sınıflar tesadüfi örnekleme ile tespit edilmiştir. Her okuldan birer 6., 7. ve 8. sınıfa anket uygulanmıştır. Ankete katılan öğrenci sayısı 281'dir.

4. Veri Toplanma Aracının Hazırlanması

Öğrencinin D.K.A.B. dersinde elde ettiği başarıda; okul, ders, çevre, öğretmen ve akademik özkavramın etkisini ölçebilmek için herşeyden önce, Eğitim Bilimi, Eğitim Psikolojisi, Din Psikolojisi, Eğitim Bilimi ve Din Eğitimikonusundaki kitap ve araştırmalar taranmıştır.

Bir alan araştırması olması nedeniyle araştırmamızda anket tekniği kullanılmıştır. Anket sorularının hazırlanmasında ise bilimsel araştırma teknikleri ile ilgili eserler ve anket metodunun kullanıldığı diğer araştırmalardan yararlanılmıştır.

Anket formu iki aşamada hazırlanmıştır. Birinci aşamada, bir ön anket hazırlanmış, Kısıklı İlköğretim Okulu'nda okuyan 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinden bir gruba uygulanmıştır. Sonra değişkenler arasındaki korelasyonlar hesaplanmış, başarıyla ilgisi olmayan sorular ile birbirine yakın olan sorulardan bazıları çıkarılmış ve öğrencilerce anlaşılamayan birkaç soru daha açık hale getirilerek asıl anket soruları hazırlanmıştır.

Anketin başına öğrencilerin kişisel durumları hakkında bilgi edinmek ve bu bilgilerle başarı puanları arasındaki ilişkiyi görebilmek için, kişisel bilgi formu (olgusal durumu tespit eden sorular) eklenmiştir. Öğrencilerin D.K.A.B. dersi başarısını tespit etmek için bir önceki dönem D.K.A.B. dersi akademik başarısına ilişkin soru kişisel bilgi formuna eklenmiştir.

Kişisel bilgi formu ve anket soruları bilgisayarda yazılmış, fotokopide yeterli miktarda çoğaltılarak uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Bağımlı değişken ile bağımsız değişkenler arasında korelasyonların hesaplanmasında karışıklık olmaması için bütün sorulara 1'den 73'e kadar numara verilmiş, anket sorularının numarası ayrıca 1'den başlatılmamıştır.

5. Anketin Uygulanması

Anket uygulanmadan önce yetkili mercilerden gerekli izinler alınmıştır. Anket uygulanacak okulların müdürlüklerine bu izinlerle birlikte başvurulmuş ve araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiştir. Her hafta bir okula olmak üzere belirlenen günlerde, araştırmacı, örneklem olarak seçilen okullara giderek, anketi, bizzat kendisi uygulamıştır. Uygulamalar her okuldan birer 6., 7. Ve 8. Sınıfa, ders saati içerisinde öğrenciler toplu iken yapılmıştır. Dersinde uygulama yapılan öğretmen arkadaşların yardımı ile her sınıfa aynı anda uygulanmıştır. Araştırmacı sınıflarda gerekli açıklamaları yapmış, öğrenciler tam bir sessizlik içinde soruları cevaplandırmışlardır. Anket uygulamasının öğrencileri bazı endişelere düşürmemesi ve daha samimi olması için anket formuna isim yazdırılmamıştır. Anketi cevaplama süresi bir ders saati olarak belirlenmiştir.

6. Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin analizinde ilk işlem olarak, anketler biraraya toplanmış ve anketteki sorular ile şıkları ayrı bir kağıda ve alt alta tekrar yazılmıştır. Elde edilen bu yeni forma göre her anket sorusuna ve şıkkına verilen cevaplar bilgisayara aktarılmıştır.

Böylece toplanan ham verilerin bir çetelesi çıkarılmıştır. Verilerin analizi için Macintosh bilgisayarlar için hazırlanmış Stat View paket programı kullanılmıştır. Bilgisayardan tablolar halinde her sorunun yüzdesi alınmıştır. Daha sonra bağımsız değişkenler ile bağımlı değişken (başarı) arasındaki ilişki Khi-kare (X) testi ile tespit edilmiştir. Khi-kare (X) testi, nitel değişkenler arasındaki ilişkinin ölçülmesinde çok sık başvurulan, temel istatistik tekniklerden biridir. Khi-kare (X) testi iki değişkenin birbiriyle bağıntısı olup olmadığı hakkında, eğer varsa bu ilişkinin şekli ve anlamlılık derecesi hakkında bilgi verir. Araştırmamızda Khi-kare (X) testi sonuçlarına göre, birbirleriyle ilişkili olan parametreler tablolaştırılarak uygulanmaya hazır hale getirilmiştir. Birbirleriyle tam ilişkisi olmayan fakat istatistiksel yüzdeler itibariyle yorumlamaya müsait olan parametreler de tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular ile ilgili tablolar ve yorumları ele alınmıştır. İlk olarak örneklemi teşkil eden deneklerin olgusal durumları ile ilgili yüzdeleri gösteren tablolar verilmiştir. Daha sonra bağımlı değişken (başarı) ile deneklerin olgusal durumları ve diğer bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi gösteren Khi-kare testi sonuçları belirli bir sıra halinde sunularak denenceler sonuçlandırılmıştır.

Tablolarda kullanılan kısaltmaların anlamları aşağıda verilmiştir.

N : Sayı

% : Yüzde

X^2 : Khi Kare

Sd : Serbestlik derecesi

α : Anlamlılık düzeyi (%5)

p : Tablonun serbestlik derecesinde %5'lik anlamlılık düzeyine denk gelen Khi Kare değeri.

Bulduğumuz (p) değeri, α (Anlamlılık düzeyi) değerinden küçük ise iki parametre (değişken) arasında anlamlı bir ilişki vardır.

A) BULGULAR

1. Deneklerin Olgusal Durumları

Araştırmanın bilgi toplama formunda 1'den 9'a kadar olan sorular, örneklemi teşkil eden deneklerin olgusal durumları ile ilgilidir. 9. sorudan itibaren; bilgi, görüş, kanaat ve davranış soruları yer almaktadır. Olgusal durumlar; bilgi, kanaat ve görüşleri belirlemede (determine etmede) bağımsız değişken görevi görürler. Bu nedenle çapraz ilişkiler tespit edilirken, olgusal durum ile bilgi, görüş ve davranışlar

arasındaki mevcut ilişkiler araştırılarak konu tasvir edilmeye çalışılmıştır.

Tablo:1 Deneklerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	N (Sayı)	% (Yüzde)
Kız	120	42.705
Erkek	157	55.072
Cevapsız	4	1.423
Toplam	281	100

Tutum ve davranışların belirlenmesinde cinsiyet faktörünün önemi büyüktür. Örnekleme giren deneklerde kızlar %43 oranında, erkekler % 55 oranında temsil edilmektedir.

Tablo:2 Deneklerin Yaş Durumuna Göre Dağılımı

Yaş	N (Sayı)	% (Yüzde)
12	57	20.285
13	98	34.875
14	83	29.537
15	28	9.964
16 ve yukarısı	8	2.847
Cevapsız	7	2.491
Toplam	281	100

Tablo 2'de görüldüğü gibi ankete katılan 281 denekten 57'si (%20.285) 12 yaşında; 98'i (%34.875) 13 yaşında; 83'ü (%29.537) 14 yaşında; 28'i (%9.964) 15 yaşında; 8'i (%2.847) 16 ve yukarı yaş grubundadır.

Örneklemin çoğunluğunu 13 ve 14 yaş grubundaki öğrenciler oluşturmaktadır.

Tablo:3 Deneklerin Doğum Yerine Göre Dağılımı

Doğum Yeri	N (Sayı)	% (Yüzde)
İl	141	50.178
İlçe	90	32.028
Köy	20	7.117
Cevapsız	30	10.676
Toplam	281	100

Büyük yerleşim alanlarında yetişmiş olmakla, daha küçük yerleşim alanlarında yetişmiş olmak; zihniyet, kültür, sosyal aktivite gibi pek çok farklılığı beraberinde getirir. Bu farklılıklar tutum ve davranışların oluşmasında etkili olurlar.

Örneklemi teşkil eden deneklerin yarısı il doğumludur (141 kişi %50.178). 90'ı (%32.028) ilçe doğumludur. Köy doğumlu olanlar 20 kişi ile (%7.117) az bir grubu temsil etmektedirler.

Tablo:4 Deneklerin Annelerinin Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

Öğrenim Durumu	N (Sayı)	% (Yüzde)
Okur-Yazar Değil	9	3.203
Okur-Yazar	6	2.135
İlkokul Mezunu	144	51.246
Ortaokul Mezunu	38	13.523
Lise Mezunu	58	20.641
Üniversite Mezunu	15	5.330
Cevapsız	11	3.915
Toplam	281	100

Çocuğun eğitiminden anne ve baba sorumlu olmasına rağmen toplumumuzda bu görevi daha çok anne üstlenmiştir. Babanın çalışması nedeniyle çocuk, babadan çok anneyle birlikte olmaktadır. Bu durumda anne, çocuk üzerinde daha etkilidir. Annenin öğrenim seviyesinin yüksek olması çocuğun pek çok konuda olumlu yönde gelişmesi için avantaj olacaktır.

Annesi ilkokul mezunu olan denekler örneklemin yarısını teşkil etmektedir (144 kişi - %51.246). Bunu sırasıyla annesi lise mezunu olan denekler (58 kişi - %20.641); annesi ortaokul mezunu olan denekler (38 kişi - %13.523); annesi üniversite mezunu olan denekler (15 kişi - %5.330); annesi okur-yazar olmayan denekler (9 kişi - %3.203) ve annesi okur-yazar olan denekler (6 kişi - %2.135) takip etmektedir.

Tablo:5 Deneklerin Babalarının Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

Öğrenim Durumu	**N (Sayı)**	**% (Yüzde)**
Okur-Yazar Değil	2	.712
Okur-Yazar	4	1.423
İlkokul Mezunu	102	36.299
Ortaokul Mezunu	61	21.700
Lise Mezunu	74	26.335
Üniversite Mezunu	34	12.1
Cevapsız	4	1.423
Toplam	281	100

Deneklerin babalarının öğrenim seviyeleri, annelerinin öğrenim seviyelerine göre daha yüksektir.

Babası ilkokul mezunu olan denekler (102 kişi - %36.299) çoğunluğu teşkil etmektedir. Bunu sırasıyla; babası lise mezunu olan denekler (74 kişi - %26.335); babası ortaokul mezunu olan denekler (61 kişi - %21.700); babası üniversite mezunu olan denekler (34 kişi - %12.1) takip etmektedir. Babası sadece okur-yazar olan ve babası okur-yazar olmayan denekler azınlıktadır.

Tablo:6 Deneklerin Annelerinin Mesleğine Göre Dağılımı

Meslek	N (Sayı)	% (Yüzde)
İşçi	8	2.847
Esnaf	3	1.068
Memur	9	3.203
Öğretmen	9	3.203
Avukat, Mühendis, Doktor, vs.	4	1.423
Emekli	12	4.27
Ev Hanımı	222	79.004
Cevapsız	14	4.982
Toplam	281	100

Tablo 6'da görüldüğü gibi deneklerin 222'si (%79.004) annelerinin ev hanımı olduğunu belirtmişlerdir. İşçi 8 kişi (%2.847), esnaf 3 kişi (%1.068), memur 9 kişi (%3.203), öğretmen 9 kişi (%3.203), serbest meslek 4 kişi (%1.423), emekli 12 kişi (%4.27), cevapsız 14 kişi (%4.982) dir. Deneklerden çoğunun annesinin çalışmadığını anlıyoruz.

Tablo:7 Deneklerin Babalarının Mesleğine Göre Dağılımı

Meslek	N (Sayı)	% (Yüzde)
İşçi	65	23.132
Esnaf	97	34.52
Memur	31	11.032
Öğretmen	1	356
Avukat, Mühendis, Doktor, vs.	47	16.726
Emekli	29	10.32
Cevapsız	11	3.915
Toplam	281	100

Deneklerin babalarının mesleğinde dengeli bir dağılım görülmektedir. İşçi 65 kişi (%23.132), esnaf 97 kişi (%34.32), memur 31 kişi (%11.032), serbest meslek 47 kişi (%16.726), emekli 29 kişi (%10.32), öğretmen sadece 1 kişi (‰ .356), cevapsız 11 kişi (%3.915) dir.

Tablo:8 Deneklerin Ekonomik Duruma Göre Dağılımı

Ekonomik Durum	N (Sayı)	% (Yüzde)
Zengin	11	3.915
Orta	264	93.95
Fakir	2	.712
Cevapsız	4	1.423
Toplam	281	100

Ekonomik güç, insan hayatının her alanında olduğu gibi eğitimde de önemli bir rol oynamaktadır. Ekonomik durumu iyi olan aileler çocuklarına özel eğitim imkânları sağlayabilirken, ekonomik durumu zayıf olan aileler çocuklarının temel ihtiyaçlarını bile zor karşılamaktadırlar. Öğrencinin, ailesinin gelir düzeyinden dolayı kendisini iyi durumda veya ezik hissetmesi, okul başarısını da olumlu veya olumsuz yönde etkileyecektir.

Örnekleme katılan deneklerin %93.95'i orta gelirli ailelere mensuptur. Zengin olanların oranı %3.915 (11 kişi), fakir olanların oranı ‰ .712 (2 kişi) dir.

Tablo:9 Deneklerin Okudukları Sınıflara Göre Dağılımı

Sınıf	N (Sayı)	% (Yüzde)
6. Sınıf	90	32.258
7. Sınıf	94	33.692
8. Sınıf	95	34.05
Cevapsız	0	0
Toplam	279	100

Örnekleme giren deneklerin sınıflara dağılım oranları hemen hemen eşittir. 6. sınıflar 90 kişi (%32.258), 7. sınıflar 94 kişi (%33.692), 8. sınıflar 95 kişi (%34.05) dir.

Tablo:10 Deneklerin D.K.A.B. Dersi Başarı Durumuna Göre Dağılımı

Başarı Durumu	N (Sayı)	% (Yüzde)
5 – Pekiyi	102	36.299
4 – İyi	56	19.929
3 – Orta	59	20.996
2 – Geçer	38	13.523
1 – Zayıf	24	8.541
Cevapsız	2	.712
Toplam	281	100

Öğrencilerin D.K.A.B. dersi ile ilgili D.G.Ö. ve bunun akabinde gelen başarıları, akademik başarı puanları ile ölçülecektir. Örneklemi teşkil eden deneklerin D.K.A.B. dersi akademik başarı puanları (notları) şöyledir: Durumu "pekiyi" olanlar 102 kişi, durumu "iyi" olanlar 56 kişi, durumu "orta" olanlar 59 kişidir. Öğrencilerin bu derste başarılı olduklarını görüyoruz. (Toplam oran %77). Durumu "geçer" olan öğrenci sayısı 38, durumu "zayıf" olan öğrenci sayısı 24'tür. (Durumu başarısız olanların toplam oranı %23'tür). 2 kişi soruya cevap vermemiştir.

2. Başarı ve Olgusal Durum

D.K.A.B. Dersi Başarısı İle Cinsiyet Arasındaki İlişki

Tablo: 11 (8 x 1)

		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Kız	N	54	27	21	11	5	2	120
	%	45	22.5	17.5	9.17	4.17	1.67	100
	%	52.94	48.21	35.59	28.95	20.83	100	42.7
Erkek	N	46	29	38	27	17	0	157
	%	29.3	18.47	24.2	17.2	10.83	0	100
	%	45.1	51.79	64.41	71.05	70.83	0	58.87
Cevapsız	N	2	0	0	0	2	0	4
	%	50	0	0	0	50	0	100
	%	1.96	0	0	0	8.33	0	1.42
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

$X^2 = 26.675$ $p = .0029 < \alpha = .05$ $sd = 10$

X^2 =26.675, p=.0029 < ∝=.05 olduğundan D.K.A.B. ders başarısı ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Öğrencilerin başarı durumu çok zayıftan çok iyiye doğru muntazam bir şekilde artmaktadır. Başarılı olanlar, orta ve zayıf olanların toplamından fazladır. "Orta" durumda olanlar toplam öğrencinin %21'idir. "Zayıf" öğrenciler %8.54'üdür. öğrencilerin başarılı oldukları anlaşılmaktadır.

Başarısı çok yüksek olanlarda; Kız öğrenciler, erkek öğrencilerden biraz fazladır. (%52.94 - %45.1). Başarısı "iyi" olan kız ve erkek öğrenciler birbirine yakın orandadır. (%51.79 - %48.21). Başarısı "orta" olan erkek öğrenciler kız öğrencilerden oldukça fazladır. (%64.41 - %35.59). Erkek öğrencilerin orta durumda olmakla yetindiği halde kız öğrencilerin daha hırslı oldukları düşünülebilir. Kız öğrencilerin daha başarılı olmalarında, erkek öğrencilere göre evde daha fazla bulunmaları da etkili olabilir. Olgunluğa (ergenlik) erişmede yaş sorunları da etkili olabilir. Ayrıca kızlar, erkeklere göre daha erken bir yaş seviyesinde olgunluğa erişmekte ve sorumluluk duygusuna kavuşmaktadırlar. "Zayıf" öğrencilerde de erkek oranı, kız oranından fazladır (%70.83 - %20.83).

D.K.A.B. Dersi Başarısı İle Doğum Yeri Arasındaki İlişki

Tablo: 12 (8 x 3)

		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
İl Doğumlu	N	62	25	29	14	10	1	141
	%	43.97	17.73	20.57	9.93	7.09	71	100
	%	60.78	44.64	49.15	36.84	41.67	50	50.18
İlçe Doğumlu	N	26	20	23	15	6	0	90
	%	28.89	22.22	25.56	16.67	6.67	0	100
	%	25.49	35.71	38.98	39.47	25	0	32.03
Köy Doğumlu	N	3	7	2	4	3	1	20
	%	15	35	10	20	15	5	100
	%	2.94	12.5	3.39	10.53	12.5	50	7.12
Cevapsız	N	11	4	5	5	5	0	30
	%	36.67	13.33	16.67	16.67	16.67	0	100
	%	10.78	7.14	8.17	13.16	20.83	0	10.68
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

X^2=24.864 p=.0518 > ∝=.05 sd=15

X^2 =24.864, p=.0518 > ∝=.05 olduğundan D.K.A.B. ders başarısı ile doğum yeri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Buna rağmen istatistiksel yüzdelere

göre, il ve ilçe doğumlu öğrenciler, köy doğumlu öğrencilere göre biraz daha başarılı görünmektedirler. Öğrencilerin yarısı "il" doğumludur. (141 kişi - %50.18). İl ve ilçe doğumlu öğrencilerde orta ve üstünde not alanların oranı, geçer ve zayıf not alanların oranından fazladır. Köy doğumlu öğrencilerde "çok başarılı" olanların oranında, diğerlerine göre bir düşüş görülmekte (%15), ancak "iyi" olanların oranında artış görülmektedir (%35).

İl ve ilçe doğumlu öğrencilerin daha başarılı olması; doğumlarından itibaren daha çok sosyal aktivite içinde bulunmaları, dolayısıyla daha çok şey duyup görmeleriyle açıklanabilir. İl ve ilçe doğumlu öğrencilerin daha dışa dönük oldukları düşünülürse, ders içinde atak olmaları başarılarını olumlu yönde etkilemiş olabilir. Köy doğumlu öğrencilerde çok başarılı olanlar az olmasına rağmen köy doğumlu öğrencilerin de gayretli oldukları görülmektedir.

D.K.A.B. Dersi Başarısı İle Annenin Öğrenim Durumu Arasındaki İlişki

Tablo: 13 (8 x 4.1)

		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Okur-Yazar Değil	N	3	2	2	2	0	0	9
	%	33.33	22.22	22.22	22.22	0	0	100
	%	2.94	3.57	3.39	5.26	0	0	3.2
Okur-Yazar	N	3	0	1	2	0	0	6
	%	50	0	16.67	33.33	0	0	100
	%	2.94	0	1.69	5.26	0	0	2.14
İlkokul Mezunu	N	37	29	37	24	17	0	144
	%	25.69	20.14	25.69	16.67	11.81	0	100
	%	36.27	51.79	62.71	63.16	70.83	0	51.25
Ortaokul Mezunu	N	18	10	4	3	3	0	38
	%	47.37	26.32	10.53	7.89	7.89	0	100
	%	17.65	17.86	6.78	7.89	12.5	0	13.52
Lise Mezunu	N	26	13	11	4	4	0	58
	%	44.83	22.41	18.97	6.9	6.9	0	100
	%	25.49	23.21	18.64	10.53	16.67	0	20.64
Üniversite Mezunu	N	11	1	2	1	0	0	15
	%	73.33	6.67	13.33	6.67	0	0	100
	%	10.78	1.79	3.39	2.63	0	0	5.34
Cevapsız	N	4	1	2	2	0	.2	11
	%	36.36	9.09	18.18	18.18	0	18.18	100
	%	3.92	1.79	3.39	5.26	0	100	3.91
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

X^2=82.551 p=.0001 < α=.05 sd=30

X^2=82.551, p=.0001 < α=.05 olduğundan D.K.A.B. dersi başarısı ile annenin öğrenim durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Yapılan Khi Kare testi sonucuna göre, annesi yüksek öğrenimli olan öğrenciler, D.K.A.B. dersinde daha başarılıdır.

Öğrenim durumu ilk üç kategoride yer alan annelerin çocukları arasında not dağılımı oranları açısından bariz bir fark yoktur. Öğrenim durumu yüksek olan annelerin çocuklarında başarılı olanların oranı başarısız olanların oranından bir hayli yüksektir. (Ortaokul mezunu annelerin çocuklarında başarılı olanların oranı %47.37, başarısız olanların oranı %7.89'dur; lise mezunu annelerin çocuklarında başarılı olanların oranı %44.83, başarısız olanların oranı %6.9'dur. Üniversite mezunu annelerden çocuğunun durumu çok zayıf olan yoktur (durumu çok zayıf öğrencilerin hiç birisinin annesi üniversite mezunu değildir), çok iyi olanların oranı ise %73.33'tür. Bu durumda annenin öğrenim durumu ile öğrencinin başarısı doğru orantılıdır.

İlginç olan nokta; okur-yazar olmayan, sadece okur-yazar olan ve üniversite mezunu annelerin çocuklarından durumu çok zayıf olan yoktur. Durumu çok zayıf olan öğrencilerin anneleri ilkokul, ortaokul ve lise mezunudur.

Her not grubu kendi arasında değerlendirdiğimizde annesi ilkokul mezunu olanların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bu da ankete katılan öğrencilerin %51.2'sinin annesinin ilkokul mezunu olmasından kaynaklanmaktadır.

D.K.A.B. Dersi Başarısı İle Ekonomik Durum Arasındaki İlişki

Tablo: 14 (8 x 6)

		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Zengin	N	4	2	2	3	0	0	11
	%	36.32	18.18	18.18	27.27	0	0	100
	%	3.92	3.57	3.39	7.89	0	0	3.91
Orta	N	98	54	54	35	22	1	264
	%	37.12	20.45	20.45	13.26	8.33	.38	100
	%	96.08	96.43	91.53	92.11	91.67	50	93.95
Fakir	N	0	0	2	0	0	0	2
	%	0	0	100	0	0	0	100
	%	0	0	3.39	0	0	0	.71
Cevapsız	N	0	0	1	0	2	1	4
	%	0	0	25	0	50	25	100
	%	0	0	1.69	0	8.33	50	1.42
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

X^2=54.724 p=.0001 < ∝=.05 sd=15

X^2=54.724, p=.0001 < ∝=.05 olduğundan D.K.A.B. ders başarısı ile ailenin ekonomik durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Başarı oranı yüksekliği orta gelirlilerde toplanmıştır. Pekiyi, iyi ve orta not alanların %90'ının üstü bunlara aittir. Zengin ve fakir durumda olan aile çocuklarının başarı oranı çok düşük görülmektedir.

D.K.A.B. dersi başarısı ile yaş, babanın öğrenim durumu, anne ve babanın mesleği, öğrencilerin sınıf dağılımı arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır.

3. Okulla İlgili Duyuşsal Özellikler ve Başarıya Etkisi

İlk denencemiz, okulla ilgili duyuşsal özellikleri olumlu olan öğrencilerin, okulla ilgili duyuşsal özellikleri olumsuz olan öğrencilere göre D.K.A.B. dersinde daha başarılı olacağı ile ilgilidir.

Bu bölümde; okulu sevip sevmeme, okuldaki öğretmen ve idarecilerin

öğrencilere karşı davranışları, okuyup bir meslek sahibi olmayı isteyip istememe, başarılı olmamda okulun etkisinin olup olmadığı konularında öğrencilerin kanaatleri alınmış, okulla ilgili duyuşsal özellikleri tespit edilmiş ve bu özelliklerin başarıya nasıl yansıdığı araştırılmıştır.

Okul, toplumumuzda, herşeyden önce, meslek edinmek için vasıta olarak algılanmaktadır. Öğrenme ve eğitilme ikinci planda kalmaktadır. Ailelerin bu tutumu öğrenciye de yansımakta "bir meslek sahibi olmayı isteme" başarılı olmada önemli bir güdü haline gelmektedir.

Başarı ile meslek sahibi olmayı isteme arasındaki ilişki tablo 15'te görülmektedir.

Tablo: 15 (8 x 9)

Okuyup Meslek Sahibi Olmak İstiyorum		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Tamamen Katılıyorum	N	81	38	46	20	13	1	199
	%	40.7	19.1	23.12	10.05	6.53	.5	100
	%	79.41	67.86	77.97	52.63	54.17	50	70.82
Katılıyorum	N	12	9	8	13	5	1	40
	%	25	18.75	16.67	27.08	10.42	2.08	100
	%	11.76	16.07	13.56	34.21	20.83	50	17.08
Kararsızım	N	2	7	2	2	3	0	16
	%	12.5	43.75	12.5	12.5	18.75	0	100
	%	1.96	12.5	3.39	5.26	12.5	0	5.69
Katılmıyorum	N	3	0	2	1	0	0	6
	%	50	0	33.33	16.67	0	0	100
	%	2.94	0	3.39	2.63	0	0	2.14
Kesinlikle Katılmıyorum	N	1	2	1	1	2	0	7
	%	14.29	28.57	14.29	14.29	28.57	0	100
	%	.98	3.57	1.69	2.63	8.33	0	2.49
Cevapsız	N	3	0	0	1	1	0	5
	%	60	0	0	20	20	0	100
	%	2.94	0	0	2.63	4.17	0	1.78
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

$X^2=35.228$ $p=.0842 > \alpha=.05$ $sd=25$

X^2=35.228, p=.0842 > α=.05 olduğundan D.K.A.B. ders başarısı ise meslek sahibi olmayı isteme arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Yine de, meslek sahibi olmayı isteyen başarılı öğrenciler, meslek sahibi olmayı isteyen başarısız öğrencilerden fazladır.

Başarı notu ne olursa olsun, öğrencilerin çoğunluğu bir meslek sahibi olmayı istemektedir. Meslek sahibi olmayı isteyen başarılı öğrencilerin oranı, meslek sahibi olmayı isteyen başarısız öğrencilerin oranından fazladır. (%40.7 - %6.53).

Okul ortamına giren bir çocuk edindiği izlenimlere göre bir okul anlayışına ve öğretmen görüşüne ulaşmaktadır. Bu izlenimler onun okulu sevmesine ya da okuldan uzaklaşmasına sebep olmaktadır.[1] Okula karşı oluşan sempati veya antipatinin kaynağında çoğunlukla öğretmen davranışları yatıyorsa bu durum başarıya büyük ölçüde yansıyacaktır. Öğrencilerin, öğretmenini sevmedikleri derse karşı ilgisiz oldukları, bugün bilinen bir gerçektir. Bu sebeple araştırmada genel olarak okuldaki öğretmenlerin öğrencilere karşı davranışları ve bu davranışların başarıya etkisi ele alınmıştır.

Başarı ile okuldaki öğretmenlerin öğrencilere karşı davranışı arasındaki ilişki tablo 16'da görülmektedir.

---

[1] Halis Özgü, **Çocuklar Niçin Başarılı Olamıyorlar**, Ararat Yayınevi, Nisan 1976, İstanbul, s.27.

Tablo: 16 (8 x 10)

Öğretmenlerimiz öğrencilere;		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Çok İyi Davranırlar	N	61	28	26	10	9	0	134
	%	45.52	20.9	19.4	7,46	6.72	0	100
	%	59.8	50	44.07	26,32	37.5	0	47.49
İyi Davranırlar	N	26	15	18	17	5	1	82
	%	37.71	18.29	21.95	20.73	6.1	1.22	100
	%	25.49	26.79	30.51	44.71	20.83	50	29.18
Bilmiyorum	N	5	8	10	5	4	1	33
	%	15.15	24.24	30.3	15.15	12.12	3.03	100
	%	4.9	14.29	16.95	13.16	16.67	50	11.74
İyi Davranmazlar	N	8	3	4	1	2	0	18
	%	44.44	16.67	22.22	5.56	11.11	0	100
	%	7.84	5.36	6.78	2.63	8.33	0	6.41
Hiç İyi Davranmazlar	N	2	2	0	5	3	0	12
	%	16.67	16.67	0	41.67	25	0	100
	%	1.96	3.57	0	13.16	12.5	0	4.27
Cevapsız	N	0	0	1	0	1	0	2
	%	0	0	50	0	50	0	100
	%	0	0	1.69	0	4.17	0	.71
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.58	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

X^2=44.475 p=.0096 < ∝=.05 sd=10

X^2=44.475, p=.0096 < ∝=.05 olduğundan, D.K.A.B. ders başarısı ile okuldaki öğretmenlerin öğrencilere karşı davranışı arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Her başarı seviyesinde, öğretmenlerin davranışlarını iyi bulanlar, kötü bulanlardan fazladır. Buna göre, öğretmenlerin davranışları genel olarak beğenilmektedir.

Öğretmenlerin davranışlarını olumlu bulan öğrenciler arasında çoğunluğu orta ve üstünde not alanlar oluşturmaktadır. (-Çok iyi davranırlar- diyenlerin toplam oranı %85.82, -iyi davranırlar- diyenlerin toplam oranı %71'dir.)

Bu da göstermektedir ki, başarısı yüksek olan öğrencilerin, okuldaki öğretmenlere dolayısıyla okula karşı D.G.Ö.leri olumludur.

"Pekiyi" not alan öğrenciler arasında öğretmenlerin kendilerine karşı davranışını "çok olumsuz" olarak değerlendirenlerin oranı %16.67 iken bu oran durumu "zayıf" olanlar arasında %41.67'ye, "çok zayıf" olanlar arasında ise %25'e ulaşmaktadır.

Bu durumda D.K.A.B. dersi zayıf olan öğrencilerin, okuldaki öğretmenlere dolayısıyla okula karşı D.G.Ö. olumsuzdur.

Öğretmenlerin öğrencilere iyi davranmaları, öğrencilerin okula karşı olumlu kanaate sahip olmalarını sağlamakta ve başarılarını artırmaktadır.

Öğrencilerin, başarılı olmalarında okullarını etkili görüp görmemeleri ile D.K.A.B. dersi başarısı arasında yüksek bir korelasyon elde edilmiştir. Okulun başarıya etkisi D.K.A.B. dersine de yansımaktadır. Bu durum tablo 17'de görülmektedir.

Tablo: 17 (8 x 13)

Başarılı olmamda okulumun etkisi büyüktür		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Tamamen Katılıyorum	N	44	15	16	8	3	0	86
	%	51.16	17.44	18.6	9.3	3.49	0	100
	%	43.14	26.79	27.12	21.05	12.5	0	30.6
Katılıyorum	N	29	16	16	7	3	0	71
	%	40.85	22.54	22.54	9.86	4.23	0	100
	%	28.43	28.57	27.12	18.42	12.5	0	25.27
Kararsızım	N	16	18	22	11	9	1	77
	%	20.73	23.33	28.57	14.29	11.69	1.3	100
	%	15.69	32.14	37.29	28.95	37.5	50	27.4
Katılmıyorum	N	9	2	4	8	3	1	27
	%	33.33	7.41	14.81	29.63	11.11	3.7	100
	%	8.82	3.57	6.78	21.05	12.5	50	9.61
Kesinlikle Katılmıyorum	N	4	5	1	4	4	0	18
	%	22.22	27.78	5.56	22.22	22.22	0	100
	%	3.92	8.93	1.89	10.53	16.67	0	6.41
Cevapsız	N	0	0	0	0	2	0	2
	%	0	0	0	0	100	0	100
	%	0	0	0	0	8.33	0	.71
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

$X^2=64.053$ $p=.0001 < \alpha=.05$ $sd=25$

X^2=64.053, p=.0001 < α=.05 olduğundan D.K.A.B. ders başarısı ile okulun başarıya etkisi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Derslerindeki başarılarında, okulu büyük ölçüde etkili görenler genelde orta ve üstünde not alan başarılı öğrencilerdir. D.K.A.B. notu "pekiyi" olan ve başarılarında okulun etkisini kabul eden öğrencilerin toplam oranı %71.57'dir. Buna mukabil notu "pekiyi" olup başarılarıyla okulun etkisini kabul etmeyenlerin oranı (kararsızlar dahil) %28.43'tür. Geçer ve zayıf not alan öğrencilerin büyük bir kısmı sahip oldukları başarısızlıkta okulu etkili görmemektedirler. D.K.A.B. notu "zayıf" olan ve başarısızlıklarında okulu etkili bulanların toplam oranı %25'tir. Buna mukabil nota "zayıf" olup başarısızlıklarında okulun etkisini kabul etmeyenlerin oranı (kararsızlar dahil) %66.67'dir. Bu durumda okul; başarıda olumlu etki yaparken; başarısızlıkta herhangi bir etki yapmamaktadır. Okulla ilgili D.G.Ö. olumlu olan öğrenciler, okulla ilgili D.G.Ö. olumsuz olan öğrencilere göre D.K.A.B. dersinde daha başarılıdır.

Öğrencilerin okulla ilgili kanaatleri çerçevesinde ele aldığımız bu üç hususta denencemiz doğrulanmıştır. Ancak okulu sevip sevmeme ve okuldaki idarecilerin öğrencilere davranışları ile D.K.A.B. dersi başarısı arasında bir ilişki kurulamamıştır.

4. Dersle İlgili Duyuşsal Özellikler ve Başarıya Etkisi

Bu bölümde D.K.A.B. dersine ait D.G.Ö. ile bu özelliklerin D.K.A.B. dersi başarısına etkisi araştırılmıştır.

D.K.A.B. dersi ile ilgili sorular; dersin içeriğinin beğenilme durumu, dersin beklentilere cevap verebilme durumu, dersten hoşlanma durumu ve dersin öğrenciye kazandırdıkları olmak üzere, bu dört bölümü kapsayacak şekilde oluşturulmuştur.

D.K.A.B. dersi ile ilgili duyuşsal özellikler ve başarıya etkisi konusunda üç hipotez oluşturulmuştur. Hipotezler şunlardır:

- D.K.A.B. dersinin içeriğini beğenen öğrenciler, dersin içeriğini beğenmeyen öğrencilere göre D.K.A.B. dersinde daha başarılıdır.
- Bu dersten beklentilerinin büyük ölçüde gerçekleştiğini söyleyen öğrenciler, bu

dersten umduklarını bulamadıklarını söyleyenlere göre D.K.A.B. dersinde daha başarılıdır.

- D.K.A.B. dersi ile ilgili duyuşsal özellikleri olumlu olan öğrenciler, bu dersle ilgili duyuşsal özellikleri olumsuz olan öğrencilere göre daha başarılıdır.

İlk iki hipotez, üçüncü hipotezin kapsamı içerisinde olmasına rağmen, beklentilerin gerçekleşmesi ve ders beğenisinin, dersle ilgili duyuşsal özellikleri belli oranda etkileyeceği düşünülerek, bunlara ayrıca yer verilmiştir.

Hipotezlerle ilgili bulgular şöyledir:

Dersin Zorluğu İle Başarı Arasındaki İlişki

Tablo: 18 (8 x 14)

D.K.A.B. dersi;		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Çok Zor Bir Derstir	N	3	1	3	2	4	0	13
	%	23.08	7.69	23.08	15.38	30.77	0	100
	%	2.94	1.79	5.08	5.26	16.67	0	4.63
Zor Bir Derstir	N	7	6	5	7	4	1	30
	%	23.33	20	16.67	23.33	13.33	3.33	100
	%	6.86	10.71	8.47	18.42	16.67	50	10.68
Kararsızım	N	5	12	11	13	8	1	50
	%	10	24	22	26	16	2	100
	%	4.9	21.43	18.64	34.31	33.33	50	17.79
Kolay Bir Derstir	N	47	26	28	12	4	0	117
	%	40.17	22.22	23.93	10.26	3.42	0	100
	%	46.08	46.43	47.46	31.58	16.67	0	41.64
Çok Kolay Bir Derstir	N	39	9	10	3	4	0	65
	%	60	13.85	15.38	4.62	6.15	0	100
	%	38.24	16.07	16.95	7.89	16.67	0	23.13
Cevapsız	N	1	2	2	1	0	0	6
	%	16.67	33.33	33.33	16.67	0	0	100
	%	.98	3.57	3.39	2.63	0	0	2.14
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

X^2=62.702 p=.0001 < ∝=.05 sd=25

X^2=62.702, p=.0001 < ∝=.05 olduğundan D.K.A.B. ders başarısı ile bu dersin zorluk derecesi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

D.K.A.B. dersini "çok kolay" bulanlar arasında ders notu "pekiyi" olanların oranı, ders notu "zayıf" olanların oranından fazladır (%60 - %6.15). D.K.A.B. dersini "kolay" bulanlar arasında ders notu "pekiyi" olanların oranı, ders notu "zayıf" olanların oranından fazladır (%40.17 - %3.42).

D.K.A.B. dersini "çok zor" bulanlar arasında ders notu "zayıf" olanların oranı, ders notu "pekiyi" olanların oranından fazladır. (%30.77 - %23.08).

D.K.A.B. dersinin zorluğu hakkında bir fikri bulunmayanlarda ise durum şöyledir:

Ders notu "pekiyi" olanların içinde kararsızların oranı %4.9, ders notu "zayıf" olanların içinde kararsızların oranı %33.33'tür.

D.K.A.B. dersini kolay bulanların notlarının yüksek, zor bulanların notlarının düşük olduğu görülmektedir.

Her ne kadar D.K.A.B. dersinin zorluğu ile başarı arasında bir ilişki mevcut ise de "D.K.A.B. dersinin konularını beğenme derecesi" ile başarı arasında yüksek bir korelasyon elde edilememiştir. Bu nedenle birinci hipotezimiz doğrulanmamıştır.

İkinci hipotezi test eden sorular ile başarı arasında ilişki yoktur: D.K.A.B. dersinden beklentilerin gerçekleşmesi ile başarı arasında ve bu bağlamda "D.K.A.B. dersi sayesinde dinimi yeterince öğrendim diyebilirim" sorusu ile başarı arasında yüksek bir korelasyon elde edilememiştir. Dolayısıyla dersle ilgili ikinci hipotezimiz de doğrulanmamıştır.

Ders Saati İle Başarı Arasındaki İlişki

Tablo: 19 (8 x 19)

D.K.A.B. dersinin saati artırılmalıdır		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Tamamen Katılıyorum	N	12	15	10	5	6	0	48
	%	25	31.25	20.83	10.42	12.5	0	100
	%	11.76	26.79	16.95	13.16	25	0	17.08
Katılıyorum	N	18	9	15	9	2	1	54
	%	33.33	16.67	27.78	16.67	3.7	1.85	100
	%	17.65	16.07	25.42	23.68	8.33	50	19.22
Kararsızım	N	24	19	15	7	3	1	69
	%	34.78	27.54	21.74	10.14	4.35	1.45	100
	%	23.53	33.93	25.42	18.42	12.5	50	24.56
Katılmıyorum	N	18	4	14	9	5	0	50
	%	36	8	28	18	10	0	100
	%	17.65	7.14	23.73	22.68	20.83	0	17.79
Kesinlikle Katılmıyorum	N	28	7	4	6	8	0	53
	%	52.83	13.21	7.55	11.32	15.09	0	100
	%	27.45	12.5	6.78	15.79	33.33	0	18.86
Cevapsız	N	2	2	1	2	0	0	7
	%	28.57	28.57	14.29	28.57	0	0	100
	%	1.96	3.57	1.69	5.26	0	0	2.49
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

X^2=36.697 p=.0617 > ∝=.05 sd=25

X^2=36.697, p=.0617 > ∝=.05 olduğundan D.K.A.B. ders başarısı ile ders saati arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Buna rağmen istatistiksel yüzdelere dayalı olarak yaptığımız değerlendirmede şu sonuçlara ulaşmaktayız.

"Pekiyi" not grubunda ders saatinin artırılmasını isteyenlerin toplam oranı, ders saatinin artırılmasını istemeyenlerin toplam oranından azdır (%29.41, %45.1).

"İyi" ve "orta" not grubunda ders saatinin artırılmasını isteyenlerin toplam oranı, ders saatinin artırılmasını istemeyenlerin toplam oranından fazladır (%42.86, %19.64 - %42.37, %30.51).

"Geçer" ve "zayıf" not grubunda ders saatinin artırılmasını isteyenlerin toplam

oranı, ders saatinin artırılmasını istemeyenlerin toplam oranından azdır (%36.84, %39.47 - %33.33, %54.16).

Çok başarılı olan ve notu ortanın altında olan öğrenciler D.K.A.B. ders saatinin artırılması taraftarı değildirler. Ders saatinin artırılmasını isteyenler iyi ve orta not grubunda yer alan öğrencilerdir.

"Çok başarılı" olanlar istisnâ olmak üzere, D.K.A.B. ders saatinin artırılmasını isteyenlerin notu yüksek, istemeyenlerin notu düşüktür.

Ortaokuldan Sonra D.K.A.B. Dersi Almayı İsteme İle Başarı Arasındaki İlişki

Tablo: 20 (8 x 20)

		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Kesinlikle Almak İstemeyenler	N	18	4	5	9	7	0	43
	%	41.86	9.3	11.63	20.93	16.28	0	100
	%	17.65	7.14	8.47	23.68	29.17	0	15.3
Almak İstemeyenler	N	15	8	6	13	1	0	43
	%	34.88	18.6	13.95	30.23	2.33	0	100
	%	14.71	14.29	10.17	34.21	4.17	0	15.3
Kararsızlar	N	19	9	11	6	6	2	53
	%	35.85	16.98	20.75	11.32	11.32	3.77	100
	%	18.63	16.07	18.64	15.79	25	100	18.86
Almak İsteyenler	N	30	17	15	6	5	0	73
	%	41.1	23.29	20.55	8.22	6.85	0	100
	%	29.41	30.36	25.42	15.79	20.83	0	25.98
Mutlaka Almak İsteyenler	N	19	17	19	3	5	0	63
	%	30.16	26.98	30.16	4.76	7.94	0	100
	%	18.63	30.36	32.2	7.89	20.83	0	22.42
Cevapsız	N	1	1	3	1	0	0	6
	%	16.67	16.67	50	16.67	0	0	100
	%	.98	1.79	5.08	2.63	0	0	2.14
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

$X^2=45.394$ $p=.0075 < \alpha=.05$ $sd=25$

$X^2=45.394$, $p=.0075 < \alpha=.05$ olduğundan D.K.A.B. ders başarısı ile ortaokuldan sonra D.K.A.B. dersi almayı isteme arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Ortaokuldan sonra D.K.A.B. dersi alma isteği not dağılımına göre şöyledir:

"Pekiyi" grubu: Almak isteyenlerin toplam oranı %48.04, istemeyenlerin toplam oranı %32.36'dır.

"İyi" grubu: Almak isteyenlerin toplam oranı %60.72, istemeyenlerin toplam oranı %21.43'tür.

"Orta" grubu: Almak isteyenlerin toplam oranı %57.62, istemeyenlerin toplam oranı %18.64'tür.

"Geçer" grubu: Almak isteyenlerin toplam oranı %10.52, istemeyenlerin toplam oranı %57.89'dur.

"Zayıf" grubu: Almak isteyenlerin toplam oranı %41.66, istemeyenlerin toplam oranı %33.34'tür.

Görüldüğü üzere, ortaokuldan sonra D.K.A.B. dersini almayı isteyen öğrenciler arasında çoğunluğu "başarılılar" oluşturmaktadır.

D.K.A.B. dersinden duyulan hoşnutluğu ölçen soruları değerlendirdiğimizde;

- "Ders saatinin artırılması isteği" ve
- "Ortaokuldan sonra D.K.A.B. dersi almayı isteme" dışındaki sorular ile başarı arasında yüksek bir korelasyon bulunamamıştır.

Buna göre;

- D.K.A.B. dersinin en çok sevilen dersler arasında yer alması
- Herkesin bu dersi mutlaka alması
- D.K.A.B. dersinin gerekliliği
- İleride D.K.A.B. öğretmeni olmayı isteme

İle başarı arasında ilişki yoktur.

Ders ile ilgili D.G.Ö. olumlu olan öğrenciler her ne kadar diğer öğrencilere göre başarılı iseler de ders ile ilgili soruların geneline baktığımızda, D.K.A.B. dersi ile ilgili kanaatlerin başarıya pek yansımadığı görülmektedir.

D.K.A.B. dersinin öğrenciye neler kazandırdığı ile ilgili soruların değerlendirilmesi şöyledir:

D.K.A.B. Dersinin Aile Büyüklerine Saygılı Olmadaki Etkisi İle Başarı Arasındaki İlişki

Tablo: 21 (8 x 24)

D.K.A.B. dersinin, aile büyüklerime saygılı olmamda		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Çok Etkisi Olmuştur	N	26	19	21	12	7	0	85
	%	30.59	22.35	24.71	14.12	8.24	0	100
	%	25.49	33.93	35.59	31.58	29.17	0	30.25
Etkisi Olmuştur	N	35	21	29	9	3	1	98
	%	35.71	21.43	29.59	9.18	3.06	1.02	100
	%	34.31	37.5	49.15	23.68	12.5	50	34.88
Kararsızım	N	13	4	3	5	8	0	33
	%	39.39	12.12	9.09	15.15	24.24	0	100
	%	12.75	7.14	5.08	13.16	33.33	0	11.74
Etkisi Olmamıştır	N	22	7	3	7	3	1	43
	%	51.16	16.28	6.98	16.28	6.98	2.33	100
	%	21.57	12.5	5.08	18.42	12.5	50	15.3
Hiç Etkisi Olmamıştır	N	6	2	3	5	3	0	19
	%	31.58	10.53	15.79	26.32	15.79	0	100
	%	5.88	3.57	5.08	13.16	12.5	0	6.76
Cevapsız	N	0	3	0	0	0	0	3
	%	0	100	0	0	0	0	100
	%	0	5.36	0	0	0	0	1.07
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

$X^2=49.597$ $p=.0024 < \alpha=.05$ $sd=25$

$X^2=49.597$, $p=.0024 < \alpha=.05$ olduğundan D.K.A.B. ders başarısı ile D.K.A.B. dersinin aile büyüklerine saygılı olmadaki etkisi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Her başarı seviyesinde; D.K.A.B. dersinin aile büyüklerine saygılı olmadaki etkisini kabul edenlerin toplam oranı, etmeyenlerin toplam oranına göre fazladır.

D.K.A.B. dersi aile büyüklerime saygılı olmada "çok etkili" olmuştur, diyen öğrenciler arasında ders notu "pekiyi" olanların oranı, "zayıf" olanların oranından fazladır (%30.59 - %8.24). "Hiç etkili olmamıştır" diyenlerde ders notu "pekiyi" olanların oranı, "zayıf" olanların oranından fazladır (%31.58 - %15.79). Ders notu "iyi" olanların oranı ise "zayıf" olanların oranından azdır (%10.53 - %15.79). "Orta" olanların oranı ile "zayıf" olanların oranı aynıdır (%15.79 - %15.79).

Öğrencilerin geneline göre D.K.A.B. dersi aile büyüklerine saygılı olmada etkilidir. Bu durum başarıyı olumlu yönde etkilemekle birlikte bu etki fazla bariz değildir.

D.K.A.B. Dersinin Sorumluluk Sahibi Olmadaki Etkisi İle Başarı Arasındaki İlişki

Tablo: 22 (8 x 25)

D.K.A.B. dersi sorumluluk sahibi bir kişi olmamı sağladı		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Tamamen Katılıyorum	N	14	16	23	10	9	0	72
	%	19.44	22.22	31.94	13.89	12.5	0	100
	%	13.73	28.57	38.98	26.32	37.5	0	25.62
Katılıyorum	N	33	21	18	11	5	1	89
	%	37.08	23.6	20.22	12.36	5.62	1.12	100
	%	32.35	37.5	30.51	28.95	20.83	50	31.67
Kararsızım	N	20	7	6	7	4	0	44
	%	45.45	15.91	13.64	15.91	9.09	0	100
	%	19.61	12.5	10.17	18.42	16.67	0	15.66
Katılmıyorum	N	23	6	5	7	2	0	43
	%	53.49	13.95	11.63	16.28	4.65	0	100
	%	22.55	10.71	8.47	18.42	8.33	0	15.3
Kesinlikle Katılmıyorum	N	11	3	4	3	4	1	26
	%	42.31	11.54	15.38	11.54	15.38	3.85	100
	%	10.78	5.36	6.78	7.89	16.67	50	9.25
Cevapsız	N	1	3	3	0	0	0	7
	%	14.29	42.86	42.86	0	0	0	100
	%	.98	5.36	5.08	0	0	0	2.49
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

X^2=36.633 p=.0625 > α=.05 sd=25

X^2=36.633, p=.0625 > α=.05 olduğundan, D.K.A.B. ders başarısı ile D.K.A.B. dersinin sorumluluk sahibi olmadaki etkisi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Ankete katılan deneklerin %57.29'u, sorumluluk sahibi olmada D.K.A.B. dersinin etkisini kabul etmişlerdir. Ancak deneklerin bu kanaati başarılarına belirgin oranda yansımamaktadır: D.K.A.B. dersinin sorumluluk sahibi olmadaki etkisini "tamamen kabul eden" ve "kesinlikle reddeden" "pekiyi" grubu öğrencilerinin oranı arasında pek fark yoktur (%13.73 - %10.78). Bu oran "zayıf" grubu öğrencilerinde "tamamen kabul edenler"in lehine artmaktadır (%37.5 - %16.67).

D.K.A.B. Dersinin Arkadaş İlişkilerindeki Etkisi İle Başarı Arasındaki İlişki

Tablo: 23 (8 x 26)

D.K.A.B. dersinin arkadaşlarımla ilişkilerimde olumlu etkisi vardır		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Tamamen Katılıyorum	N	19	13	14	3	5	0	54
	%	35.19	24.07	25.93	5.56	9.26	0	100
	%	18.63	23.21	23.73	7.89	20.83	0	19.22
Katılıyorum	N	23	17	26	13	5	0	84
	%	27.38	20.24	30.95	15.40	5.95	0	100
	%	22.55	30.36	44.07	34.21	20.83	0	29.89
Kararsızım	N	22	13	12	8	7	2	64
	%	34.38	20.31	18.75	12.5	10.94	3.12	100
	%	21.57	23.21	20.34	21.05	29.17	100	22.78
Katılmıyorum	N	28	10	6	7	5	0	56
	%	50	17.86	10.71	12.5	8.93	0	100
	%	27.45	17.86	10.17	18.42	20.83	0	19.93
Kesinlikle Katılmıyorum	N	10	2	1	7	2	0	22
	%	45.45	9.09	4.55	31.82	9.09	0	100
	%	9.8	3.57	1.69	18.42	8.33	0	7.83
Cevapsız	N	0	1	0	0	0	0	1
	%	0	100	0	0	0	0	100
	%	0	1.79	0	0	0	0	.36
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

X^2=37.861 p=.0477 < α=.05 sd=25

X^2=37.861, p=.0477 < α=.05 olduğundan, D.K.A.B. ders başarısı ile D.K.A.B. dersinin arkadaş ilişkilerine etkisi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Arkadaşlarıyla ilişkilerinde D.K.A.B. dersinin olumlu yönde etkisi olduğunu

kabul eden deneklerin oranı %49.11, kabul etmeyenlerin oranı %27.76'dır. Kararsızların oranı %22.78'dir. Her başarı seviyesini kendi arasında değerlendirdiğimizde kabul edenlerin toplam oranı, kabul etmeyenlerin toplam oranından fazladır. Bu durumda öğrencilerin çoğunluğuna göre D.K.A.B. dersi arkadaşlarıyla ilişkilerini olumlu yönde etkilemiştir.

"D.K.A.B. dersi arkadaşlarımla olan ilişkilerimde kesinlikle olumlu bir etkiye sahip değildir" diyen denekler arasında; "iyi" not grubundaki öğrencilerin oranı %3.57'ye, "orta" not grubundaki öğrencilerin oranı %1.69'a, düşerken "geçer" not grubundaki öğrencilerin oranı %18.42'ye yükselmektedir. Ders notu "geçer" olanlar, ders notu "pekiyi, iyi ve orta" olanlara göre, bu konuda daha olumsuz görüşe sahiptirler. Bunun dışında, kabul edilen kanaatlerin başarıya yansıması büyük ölçüde belirgin değildir.

D.K.A.B. Dersinin İyilikleri Yapmada-Kötülüklerden Sakındırmadaki Etkisi İle Başarı Arasındaki İlişki

Tablo: 24 (8 x 27)

İyilikleri yapmamda kötülüklerden kaçınmamda D.K.A.B. dersinin		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Hiç Etkisi Yoktur	N	7	2	4	6	4	0	23
	%	30.43	8.7	17.39	26.09	17.39	0	100
	%	6.86	3.57	6.78	15.79	16.67	0	8.19
Pek Etkisi Yoktur	N	11	9	4	8	3	1	36
	%	30.56	25	11.11	22.22	8.33	2.78	100
	%	10.78	16.07	6.78	21.05	12.5	50	12.81
Kararsızım	N	12	5	6	8	5	1	37
	%	32.43	13.51	16.22	21.62	13.51	2.7	100
	%	11.76	8.93	10.17	21.05	20.83	50	13.17
Etkisi Olmuştur	N	40	21	15	10	6	0	92
	%	43.48	22.83	16.3	10.87	6.52	0	100
	%	39.22	37.5	25.42	26.32	25	0	32.74
Çok Etkisi Olmuştur	N	31	18	29	6	6	0	90
	%	34.44	20	32.22	6.67	6.67	0	100
	%	30.39	32.14	49.15	15.79	25	0	32.03
Cevapsız	N	1	1	1	0	0	0	3
	%	33.33	33.33	33.33	0	0	0	100
	%	.98	1.79	1.69	0	0	0	1.07
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

$X^2=34.669$ $p=.0938 > \alpha=.05$ $sd=25$

X^2=34.669, p=.0938 > α=.05 olduğundan, D.K.A.B. dersinin iyilikleri yapmada, kötülüklerden sakındırmadaki etkisi ile D.K.A.B. ders başarısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Yine de öğrencilerin çoğunluğuna göre (%64.77) D.K.A.B. dersinin iyi davranışlar geliştirmede ve kötü davranışları düzeltmede etkisi olduğunu söyleyebiliriz. "Yoktur" diyenlerin oranı %21'dir. Bu kanaatlerin not dağılımına göre karşılaştırması şöyledir:

Bu konuda D.K.A.B. dersinin etkisini kabul etmeyenlerde "pekiyi" alanların toplam oranı %17.64 iken "geçer" ve "zayıf" alanların oranı %36.84 ve %29.17'dir. D.K.A.B. dersinin etkisini kabul edenlerde "pekiyi" alanların oranı %69.61 iken "geçer" ve "zayıf" alanların oranı %42.11 ve %50'dir.

D.K.A.B. dersinin iyi davranışlar geliştirmede ve kötü davranışlardan sakındırmada etkisi hususunda, olumlu kanaate sahip olan öğrencilerin notları daha yüksek; olumsuz kanaate sahip olan öğrencilerin notları daha düşüktür.

Ahlâki davranışların oluşmasında D.K.A.B. dersinin etkisini ölçen soru ile D.K.A.B. ders başarısı arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır.

D.K.A.B. dersinin öğrencide oluşturduğu bazı davranışlarla ilgili soruları değerlendirdiğimizde; Öğrencilerin çoğunluğunun, yaşantıları üzerinde D.K.A.B. dersinin olumlu etkisini kabul ettiğini görüyoruz. Bu durum, Altınok'un[2] "D.K.A.B. öğretimi öğrenci davranışları üzerinde etkilidir" vargısını desteklemektedir. Olumlu kanaatler başarıya belli oranda yansımakta ancak başarıyı çok çok belirgin bir şekilde etkilememektedir.

D.K.A.B. dersinden hoşnut olma durumu ve bu dersin öğrenciye kazandırdıkları ile başarı arasında bariz bir ilişki bulunamadığından dolayı dersle ilgili üçüncü hipotezimiz de doğrulanamamıştır.

---

[2] Rafet Altınok, **D.K.A.B. Öğretiminin Ortaöğretim Öğrenci Davranışları Üzerindeki Etkileri**, Uludağ Üni. Sos. Bil. Ens., Yüksek Lis. Tezi, Bursa 1994, s. 192.

5. Çevre İle İlgili Duyuşsal Özellikler ve Başarıya Etkisi

Eğitimde müessir olgular genelde iki grupta mütalaa edilir. Bunlar; kalıtım ve çevredir.[3] Kalıtım (soyaçekim) araştırmamızın sınırları dışındadır. Bu sebeple bu bölümde; öğrencinin D.K.A.B. dersi başarısına yansıyabilecek çevre faktörleri ile bunlara dair duyuşsal özellikler ele alınacaktır.

"Her toplumda çocukların yetişmesine o toplumdaki kurumlar etki yapmaktadır. Bu kurumların başında aile ve okul gelmektedir."[4] Okul ile ilgili duyuşsal özellikler ve bunların D.K.A.B. dersine olan etkisi ayrı bir denence ve bölüm altında incelendiğinden bu bölümün ağırlıklı sorularını "aile" teşkil edecektir.

Aile, çocukta kişilik ve karakter, dini inanç ve tutum oluşumunda etkili olan sosyo-kültürel faktörlerin en güçlüsüdür.[5] Çünkü her ailenin bir yaşayış tarzı ve dini anlayışı vardır. Çocuklar da bu yaşayışı taklit etme ve sonraları da özdeşleştirme yolu ile öğrenirler.[6]

Eğer anne-baba dini ibadetlerini yapmakta ve olumlu bir dini tutum sergilemekte ise çocuk büyük bir olasılıkla olumlu bir dini tutuma sahip olmaktadır. Bu tutumun D.K.A.B. dersine olumlu yönde yansıması beklenir. Aksini düşündüğümüz taktirde ise D.K.A.B. dersine karşı ilginin azalması ihtimali söz konusudur.

Okul ve aile yanında çevreyi oluşturan faktörler arasında; arkadaş grubu, öğretmenler, komşular, cami ve Kur'an Kursları, okunan kitap, dergi, gazete ve izlenen radyo, televizyon programları sayılabilir.[7]

Bu faktörlerden öğretmenle ilgili olanlar ayrı bir bölüm altında incelenecektir.

Çevre ile ilgili duyuşsal özellikler ve başarıya etkisine dair bulgular şöyledir:

---

[3] Osman Sezgin, **Üçüncü Neslin Eğitimi**, Türkiye Diyanet Vakfı Yay./69, Ank. 1991, s.300.
[4] Leylâ Küçükahmet, **Öğretim İlke ve Yöntemleri**, Gazi Büro Kitabevi, Altıncı Baskı, Ank 1995, s.2.
[5] Kaya, a.g.e., s.20.
[6] Cemal Tosun, **Din ve Kimlik**, Türkiye Diyanet Vakfı Yay./118, Ank. 1993, s.136.
[7] Kerim Yavuz, **Çocuk ve Din**, Çocuk Vakfı Yayınları, İst. 1994, s.158.

Annenin Dini İbadetlerini Yapması İle Başarı Arasındaki İlişki

Tablo: 25 (8 x 29)

Annem ibadetlerini yapar		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Her Zaman	N	37	22	22	10	9	0	100
	%	37	22	22	10	9	0	100
	%	36.27	39.29	4.5	26.32	37.5	0	35.59
Çoğu Zaman	N	28	31	25	20	5	2	111
	%	25.23	27.93	22.52	18.02	4.5	1	100
	%	27.45	55.36	42.37	52.63	20.83	100	39.5
Ara Sıra	N	20	2	7	3	6	0	38
	%	52.63	5.26	18.42	7.89	15.79	0	100
	%	19.61	3.57	11.86	7.89	25	0	13.52
Çok Seyrek	N	7	0	2	4	1	0	14
	%	50	0	14.29	28.57	7.14	0	100
	%	6.86	0	3.39	10.53	4.17	0	4.98
Hiç Yapmaz	N	8	1	1	1	2	0	13
	%	61.54	7.69	7.69	7.69	15.38	0	100
	%	7.84	1.79	1.69	2.63	8.33	0	4.63
Cevapsız	N	2	0	2	0	1	0	5
	%	40	0	40	0	20	0	100
	%	1.96	0	3.39	0	4.17	0	1.78
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

X^2=40.641 p=.025 < ∝=.05 sd=25

X^2=40.641, p=.0938 < ∝=.05 olduğundan, D.K.A.B. dersi başarısı ile annenin ibadetlerini yapması arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Öğrencilerin %88.61'nin annesi her zaman, çoğu zaman ve ara sıra ibadet etmektedir. Annesi çok seyrek ibadet eden ve etmeyen öğrenci oranı ise %9.61'dir. Annelerin çoğunluğu ibadetlerini yerine getirmektedir.

Tablonun her not grubuna göre değerlendirmesi şöyledir:

- Annesi ibadet edenler çoğunluğu teşkil etmektedir. Annesi çok seyrek ibadet eden veya hiç etmeyen öğrenciler az bir oranla temsil edilmektedir. Ancak;

- "Pekiyi" grubu öğrencilerinde annesi "çok seyrek" ibadet edenlerin oranı %6.86

iken bu oran "geçer" not grubu öğrencilerinde %10.53'e yükselmektedir.

- "Pekiyi" grubu öğrencilerinde annesi "hiç ibadet etmeyen"lerin oranı %7.84 iken bu oran "zayıf" grubu öğrencilerinde %8.33'tür.

Tablonun annelerin ibadet etme durumlarına göre değerlendirmesi şöyledir:

- Annesi genellikle ibadet eden, az ibadet eden ya da hiç ibadet etmeyen öğrencilerden, orta ve üstünde not alanlar, geçer ve zayıf alanlara göre fazladır. Ancak;

- Annesi "çok seyrek" ibadet eden öğrenciler arasında durumu "iyi" olan hiç yoktur.

- Annesi "çok seyrek" ibadet eden "geçer ve zayıf" not grubu öğrencilerinin oranı, annesi "ibadet eden – geçer ve zayıf" not grubu öğrencilerinin oranına göre bir hayli yüksektir. (%35.71).

Neticede annenin dindar olması öğrencinin D.K.A.B. ders başarısını olumlu yönde etkilemektedir.

Bu durum ders notu çok iyi olanlar için geçerli değildir. Çünkü annesi hiç ibadet etmeyen pekiyi grubu öğrencileri, annesi hiç ibadet etmeyen zayıf grubu öğrencilerinden oldukça fazladır. (%61.54 - %15.38). Çok çalışkan olan öğrencilerin her halükârda başarılı olduğunu görüyoruz.

Babanın ibadetlerini yapması ile başarı arasında ise herhangi bir ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin çoğunluğu dini inanç ve tutumlarının oluşmasında ailelerinin etkisini kabul etmişler fakat ailede öğrendiklerini ders başarısında yeterli bulmamışlardır. Bu sebeple D.K.A.B. dersi başarısında ailenin etkisini ölçen sorular ile başarı arasında korelasyon kurulamamıştır.

Ailenin öğrenciye karşı tutumunu tespit eden sorular ile başarı arasında da ilişki yoktur. Buna göre;

- Ebeveynin, çocuğun kendi başına geçirmek istediği zamana karşı anlayışı,
- Öğrencinin problemlerini ailesiyle rahatça paylaşabilmesi,
- Ailenin D.K.A.B. dersi başarısına karşı tavrı,

Başarıyı etkilememektedir. Ancak;

Ailesinde dini konular konuşulan ve bu konuda istedikleri soruyu sorabilen öğrenciler daha başarılı bulunmuştur.

Ailenin Dini Sorulara Karşı Takındığı Tavır İle Başarı Arasındaki İlişki

Tablo: 26 (8 x 36)

Ailem dini konularda soru sormamı		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Kesinlikle İstemez	N	4	0	1	4	6	0	15
	%	26.67	0	6.67	26.67	40	0	100
	%	3.92	0	1.75	10.53	25	0	5.4
İstemez	N	3	5	2	6	4	0	20
	%	15	25	10	30	20	0	100
	%	2.94	9.09	3.51	15.79	16.67	0	7.19
Belli Olmaz	N	11	5	7	4	3	0	30
	%	36.67	16.67	23.33	13.33	10	0	100
	%	10.78	9.09	12.28	10.53	12.5	0	10.79
İster	N	35	18	22	12	5	2	94
	%	37.23	19.15	23.4	17.77	5.32	2.13	100
	%	34.31	32.73	38.6	31.58	20.83	100	33.81
Çok İster	N	47	27	25	11	6	0	116
	%	40.52	23.28	21.55	9.48	5.17	0	100
	%	46.08	49.09	43.86	28.95	25	0	41.73
Cevapsız	N	2	0	0	1	0	0	3
	%	66.67	0	0	33.33	0	0	100
	%	1.96	0	0	2.63	0	0	1.08
Toplam	N	102	55	57	38	24	2	278
	%	36.69	19.78	20.5	13.67	8.63	.72	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

$X^2=47.838$ $p=.0039 < \alpha=.05$ $sd=25$

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

X^2=47.838, p=.0039 < ∝=.05 olduğundan, ailenin dini sorulara karşı takındığı tavır ile D.K.A.B. ders başarısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Ailem dini konularda soru sormamı "kesinlikle istemez" diyen öğrencilerde ders notu geçer ve zayıf olanların toplam oranı (%66.67), ders notu orta, iyi ve pekiyi olanların toplam oranından (%33.34) iki kat fazladır.

Ailem dini konularda soru sormamı "istemez" diyen öğrencilerde ders notu geçer ve zayıf olanların toplam oranı ders notu orta, iyi ve pekiyi olanların toplam oranıyla aynıdır (%50).

Ailem dini konularda soru sormamı "ister" veya "çok ister" diyen öğrencilerde ders notu geçer ve zayıf olanların oranı, ders notu orta, iyi ve pekiyi olanların oranına göre bir hayli azalmaktadır.

D.K.A.B. dersinde başarılı olan öğrencilerin ailelerinde dini konular, az başarılı ve başarısız olanların ailelerine göre daha çok konuşulmaktadır.

Dini içerikli televizyon ve radyo programları, kitap, gazete ve dergiler dini duyguların harekete geçmesinde ve dini tutumun olumlu yönde değişmesinde etkili olmaktadır.

Kaya, Din Eğitiminde İletişim ve Dini Tutum isimli çalışmasında, evlerinde dini uygulamaların yapıldığı ve dini yayınların sık okunduğu öğrencilerde dini tutum düzeyinin yüksek olduğunu tespit etmiştir.[8] Araştırmamızda kitle iletişim araçlarına (TV, radyo, gazete, dergi, kitap, konferans, sinema, tiyatro vb.) duyulan ilgi ve dini içerikli programları izleme ile başarı arasındaki ilişki de bunu destekler mahiyettedir.

---

[8] Kaya, a.g.e., s.162.

Ailede Dünyada Olup Bitenlere ve Öğrenmeye İlgi İle Başarı Arasındaki İlişki

Tablo: 27 (8 x 37)

Dünyadaki gelişmelere ailemizde;		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Aşırı İlgi Duyulur	N	39	18	17	12	7	0	93
	%	41.94	19.35	18.28	12.9	7.53	0	100
	%	38.24	32.14	28.81	31.58	29.17	0	33.1
Normal İlgi Duyulur	N	40	15	20	16	9	2	102
	%	39.22	14.71	19.61	15.69	8.82	1.96	100
	%	39.22	26.79	33.9	42.11	37.5	100	36.3
Kararsızım	N	11	16	15	2	4	0	48
	%	22.92	33.33	31.25	4.17	8.33	0	100
	%	10.78	28.57	25.42	5.26	16.67	0	17.08
Pek İlgi Duyulmaz	N	9	6	7	3	2	0	27
	%	33.33	22.22	25.93	11.11	7.41	0	100
	%	8.82	10.71	11.86	7.89	8.33	0	9.61
Hiç İlgi Duyulmaz	N	3	1	0	4	1	0	9
	%	33.33	11.11	0	44.44	11.11	0	100
	%	2.94	1.79	0	10.53	4.17	0	3.2
Cevapsız	N	0	0	0	1	1	0	2
	%	0	0	0	50	50	0	100
	%	0	0	0	2.63	4.17	0	.71
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

$X^2=35.944$ $p=.0725 > \alpha=.05$ $sd=25$

$X^2=35.944$, $p=.0725 > \alpha=.05$ olduğundan ailede dünyadaki gelişmelere ilgi duyulması ile D.K.A.B. başarısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. buna rağmen istatistiksel yüzdelere göre ailenin dünyadaki gelişmelere karşı ilgili olması başarıyı az da olsa artırmaktadır.

Kitle iletişim araçları vasıtasıyla dünyadaki gelişmelere karşı ailesinde "aşırı ilgi" duyulan öğrencilerden durumu pekiyi olanların oranı (%41.94), durumu zayıf olanların oranından (%7.53) fazladır.

Ailesi dünyadaki gelişmelere karşı ilgisiz olanlarda ise pekiyi ve iyi not alanların toplam oranı (%4.73), geçer ve zayıf not alanların toplam oranından (%14.7) azdır.

Bu durumda kitle iletişim araçlarının, çocukların eğitimi ve başarısı üzerinde

olumlu bir etkisinin olduğunu söyleyebiliriz.

Dini İçerikli Radyo ve TV Programlarını İzleme İle Başarı Arasındaki İlişki

Tablo: 28 (8 x 38)

Evimizde dini programlar izlenmez		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Tamamen Katılıyorum	N	8	4	4	4	2	0	22
	%	36.36	10.10	10.10	10.10	9.09	0	100
	%	7.84	7.14	6.78	10.53	8.33	0	7.83
Katılıyorum	N	12	3	9	6	3	0	29
	%	41.38	10.34	17.24	20.69	10.34	0	100
	%	11.76	5.36	8.47	15.79	12.5	0	10.32
Kararsızım	N	16	13	14	10	5	0	58
	%	27.59	22.41	24.14	17.24	8.62	0	100
	%	15.69	23.21	23.73	26.32	20.83	0	20.64
Katılmıyorum	N	27	16	15	10	10	1	79
	%	34.18	20.25	18.99	12.66	12.66	1.27	100
	%	26.47	28.57	25.42	26.32	41.67	50	28.11
Kesinlikle Katılmıyorum	N	39	18	21	6	1	1	86
	%	45.35	20.93	24.42	6.98	1.16	1.16	100
	%	38.24	32.14	35.59	15.79	4.17	50	30.6
Cevapsız	N	0	2	0	2	3	0	7
	%	0	28.57	0	28.57	42.86	0	100
	%	0	3.57	0	5.26	12.5	0	2.49
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

X^2=34.73 p=.0932 > ∝=.05 sd=25

X^2=34.73, p=.0932 > ∝=.05 olduğundan, dini içerikli radyo ve TV programlarını izleme ile D.K.A.B. ders başarısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamakla birlikte istatistiksel yüzdeleri yorumladığımızda durum şöyledir:

Pekiyi alan öğrencilerden evlerinde dini program izlenenlerin oranı, izlenmeyenlerin oranına göre fazladır. (%38.24 - %7.84).

Zayıf alan öğrencilerden evlerinde dini program izlenenlerin oranı, izlenmeyenlerin oranına göre azdır. (%4.17 - %8.33).

Evlerinde dini programları izleyen öğrenciler, izlemeyen öğrencilere göre D.K.A.B. dersinde daha başarılıdır.

Öğrencilerin yarıdan fazlası evlerinde dini kitap, dergi ve kaset bulunduğunu belirtmiştir. Fakat bu durum başarıya yansımamıştır. Bunun sebebi olarak;

- Toplumumuzda okuma alışkanlığının henüz yerleşmemesi,
- Görsel ve işitsel yoldan bilgi edinmenin daha kolay ve cazip olması, düşünülebilir.

Cami ve Kur'an Kursları, öğrencinin dini tutumunu etkileyen önemli çevresel faktörlerdendir. Cami ve Kur'an Kursuna devam eden öğrencilerin etmeyenlere göre bilgi, duygu ve davranış yönünden daha olumlu bir dini tutum sergilemesi, dolayısıyla D.K.A.B. dersinde daha başarılı olması beklenir.

Tatillerde Cami ve Kur'an Kurslarına Gitme İle Başarı Arasındaki İlişki

Tablo: 29 (8 x 40)

Cami ve Kur'an Kurslarına;		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Kesinlikle Gidenler	N	15	11	20	7	3	1	57
	%	26.32	19.3	35.09	12.28	5.26	1.75	100
	%	14.71	19.64	33.9	18.42	12.5	50	20.28
Gidenler	N	29	16	16	10	1	1	73
	%	39.73	21.92	21.92	13.7	1.37	1.37	100
	%	28.43	28.57	27.12	26.32	4.17	50	25.98
Kararsızlar	N	6	17	11	7	4	0	45
	%	13.33	37.78	24.44	15.56	8.89	0	100
	%	5.88	30.36	18.64	18.42	16.67	0	16.01
Gitmeyenler	N	25	7	6	8	7	0	53
	%	47.17	13.21	11.32	15.09	13.21	0	100
	%	24.51	12.5	10.17	21.05	29.17	0	18.86
Hiç Gitmeyenler	N	25	5	5	3	6	0	44
	%	56.82	11.36	11.36	6.82	13.64	0	100
	%	24.51	8.93	8.47	7.89	25	0	15.66
Cevapsız	N	2	0	1	3	3	0	9
	%	22.22	0	11.11	33.33	33.33	0	100
	%	1.96	0	1.69	7.89	12.5	0	3.2
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

$X^2=59.076$ $p=.0001 < \alpha=.05$ $sd=25$

$X^2=59.076$, $p=.0001 < \alpha=.05$ olduğundan, tatillerde cami ve Kur'an Kurslarına gitme ile D.K.A.B. ders başarısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Notu pekiyi olan öğrencilerde, cami ve Kur'an Kurslarına gidenlerin toplam

oranı, gitmeyenlerle hemen hemen aynıdır. (%43.14 - %49.02).

Notu iyi, orta ve geçer olan öğrencilerde, cami ve Kur'an Kurslarına gidenlerin oranı, gitmeyenlere göre fazladır. (Örn: İyi grubu öğrencilerinden gidenler toplam %48.21, gitmeyenler toplam %21.43'tür).

Notu zayıf olan öğrencilerde, cami ve Kur'an Kurslarına gitmeyenlerin toplam oranı ise gidenlere göre bir hayli yüksektir. (%54.17 - %16.67).

Tatillerini cami ve Kur'an Kurslarına giderek değerlendiren öğrenciler D.K.A.B. dersinde daha başarılıdır. Kaya da Kur'an Kursuna gitmiş olan öğrencilerin dini tutum düzeyinin, gitmemiş olanlara göre yüksek olduğunu tespit etmiştir.[9]

Öğrencilere Göre Cami ve Kur'an Kurslarının Başarıya Etkisi

Tablo: 30 (8 x 41)

Başarımda cami ve Kur'an Kurslarının etkisi vardır		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Tamamen Katılıyorum	N	16	14	15	7	3	0	55
	%	29.09	25.45	27.27	12.73	5.45	0	100
	%	15.69	25	25.42	18.42	12.5	0	19.57
Katılıyorum	N	25	14	19	12	4	1	75
	%	33.33	18.67	25.33	16	5.33	1.33	100
	%	24.51	25	32.2	31.58	16.67	50	26.69
Kararsızım	N	17	12	12	4	8	0	53
	%	32.08	22.64	22.64	7.55	15.09	0	100
	%	16.67	21.43	20.34	10.53	33.33	0	18.86
Katılmıyorum	N	16	9	6	6	1	1	39
	%	41.03	23.08	15.38	15.38	2.56	2.56	100
	%	15.69	16.07	10.17	15.79	4.17	50	13.88
Kesinlikle Katılmıyorum	N	27	4	6	7	5	0	49
	%	55.1	8.16	12.24	14.29	10.2	0	100
	%	26.47	7.14	10.17	18.42	20.83	0	17.44
Cevapsız	N	1	3	1	2	3	0	10
	%	10	30	10	20	30	0	100
	%	.98	5.36	1.69	5.26	12.5	0	3.56
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

$X^2=35.109$ $p=.0863 > \alpha=.05$ $sd=25$

[9] A.g.e., s.212.

X^2=35.109, p=.0863 > ∝=.05 olduğundan, cami ve Kur'an Kurslarının başarıya etkisini kabul etme ile D.K.A.B. ders başarısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Fakat tabloyu bir önceki tablo ile karşılaştırdığımızda cami ve Kur'an Kurslarına giden öğrencilerin oranı ile başarılarında bu kursların etkili olduğunu düşünenlerin oranının eşit olduğunu görüyoruz. (%46.26). Yani cami ve Kur'an Kurslarına giden öğrencilerin %100'ü, bunun ders başarılarına katkıda bulunduğunu kabul etmektedir. Bu öğrencileri kendi aralarında değerlendirdiğimizde orta ve üstünde not alan öğrencilerin oranının geçer ve zayıf not alan öğrencilerden fazla olduğunu görüyoruz.

Cami ve Kur'an Kurslarının D.K.A.B. ders başarısı üzerinde olumlu etkisi vardır.

Çevre ile ilgili duyuşsal özellikleri genel olarak değerlendirdiğimizde, ailesinde; dini ibadetler yapılan, dini konular konuşulan, dini içerikli TV ve radyo programları izlenen ve dinlenen, ailesi tarafından cami ve Kur'an Kurslarına gönderilen öğrenciler D.K.A.B. dersinde daha başarılıdır.

Bu durumda 5. denencemiz doğrulanmış, dini tutumu olumlu bir çevrede yetişen öğrencilerin, dini tutumu olumsuz bir çevrede yetişen öğrencilere göre D.K.A.B. dersinde daha başarılı olduğu görülmüştür.

6. Öğretmenle İlgili Duyuşsal Özellikler ve Başarıya Etkisi

Öğretmen, eğitim-öğretimin merkez noktasını teşkil etmektedir.[10] Çünkü; Ders programını uygulayacak, öğretim araç ve gereçlerini en verimli şekilde

---

[10] Geniş bilgi için bkz. Ferhan Oğuzkan, **Orta Dereceli Okullarda Öğretim (Amaç, İlke, Yöntem ve Teknikler)**, Emel Matbaacılık Sanayi, Ank. 1985, s.51.; L. Nelson Bossing, **Orta Dereceli Okullarda Öğretim**, çev: Necmi Sarı, Öğretim Kitapları:4, Mf. V., Maarif Basımevi, C.2, İst. 1955, s.256., 257.; Mustafa Yılman, **Öğretmenlik Mesleği ve Meseleleri**, Türkiye Milli Kültür Vakfı, No:4, İst. 1992, s.39.; Kaya, A.g.e., s.24.

kullanacak olan öğretmendir. Öğretmen, öğrenciye istenilen değerleri kazandırır. Belirli konuları öğretmekten başka fikir ve davranış itibariyle öğrenci üzerinde kalıcı izler bırakır. Öğretmen dersi ilginç ve zevkli hale getirip sevdirebilir veya dersten soğutabilir. Çocuk ailesinden sonra en çok öğretmeniyle vakit geçirir. Bir çocuk için öğretmen yalanı ve yanlışı olmayan, mutlak güvenilmesi gereken tek kişidir. Bu sebeple öğrencilerin başarılı ve başarısız olmalarında öğretmenleriyle ilgili düşünceleri ve kanaatleri önemli rol oynar. "Öğretmeni sevilen bir ders, öğrenciler tarafından daha ilgi duyulan bir ders haline gelir. Öğretmenle iyi diyaloğu olan sınıflarda derse karşı motivasyon fazladır. Aktif bir ders işlenmektedir. Söz konusu bu durum, D.K.A.B. dersi için sanıldığından daha önemlidir."[11] Çünkü kendini sevdiren bir D.K.A.B. öğretmeni, öğrencinin bu derse ve dine karşı tutumunu olumlu yönde etkileyebilir ve başarısını artırabilir.

Araştırmamızın bu bölümünde D.K.A.B. öğretmeninin, D.K.A.B. dersi üzerinde ne denli etkili olduğu incelenmiştir. D.K.A.B. öğretmeniyle ilgili sorular; öğretmenin öğrenciye karşı tavrını, ders ile ilgili tutumunu ve kişiliğini yansıtacak şekilde oluşturulmuştur. D.K.A.B. öğretmeninin öğrenciye karşı tavrı ile başarı arasındaki ilişkiyi gösteren bulgular şöyledir:

---

[11] Şükrü Keyifli, **Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmenlerine Bazı Tavsiyeler**, M.E.G.S.B. Yayınları:846, Periyodik Eserler Dizisi:32, D.Ö.D., Sayı:15, Haziran 1988, s.63.

Öğretmenin Öğrenciyi Sevmesi İle Başarı Arasındaki İlişki

Tablo: 31 (8 x 43)

D.K.A.B. öğretmenim beni;		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Çok Sever	N	28	11	9	4	3	0	55
	%	50.91	20	16.36	7.27	5.45	0	100
	%	27.45	19.64	15.25	10.53	12.5	0	19.57
Sever	N	38	14	13	6	4	1	76
	%	50	18.42	17.11	7.89	5.26	1.32	100
	%	37.25	25	22.03	15.79	16.67	50	27.05
Bilmiyorum	N	27	28	25	16	7	1	104
	%	25.96	26.92	24.04	15	6.73	.96	100
	%	26.47	50	42.37	42.11	29.17	50	37.01
Sevmez	N	5	1	8	3	3	0	20
	%	25	5	40	15	15	0	100
	%	4.9	1.79	13.56	7.89	12.5	0	7.12
Hiç Sevmez	N	3	2	3	7	5	0	20
	%	15	10	15	35	25	0	100
	%	2.94	3.57	5.08	18.42	20.83	0	7.12
Cevapsız	N	1	0	1	2	2	0	6
	%	16.67	0	16.67	33.33	33.33	0	100
	%	.98	0	1.69	5.26	8.33	0	2.14
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

X^2=53.57 p=.0008 < ∝=.05 sd=25

X^2=53.57, p=.0008 < ∝=.05 olduğundan, D.K.A.B. ders başarısı ile D.K.A.B. öğretmeninin öğrenciyi sevmesi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

D.K.A.B. öğretmenleri tarafından sevildiklerini düşünen pekiyi grubu öğrencilerinin oranı, sevilmediklerini düşünen pekiyi grubu öğrencilerinin oranından fazladır. (%64.7 - %7.84).

D.K.A.B. öğretmenleri tarafından hiç sevilmediklerini düşünen öğrencilerden zayıf grubu öğrencilerinin oranı, hiç sevilmediklerini düşünen pekiyi grubu öğrencilerinin oranından fazladır. (%25 - %15).

D.K.A.B. dersinde başarılı olan öğrenciler, D.K.A.B. öğretmenlerinin kendilerini sevdiğini, başarısız olanlar ise sevmediğini düşünmektedir.

Öğretmenin Yanlış Cevaba Kızması İle Başarı Arasındaki İlişki

Tablo: 32 (8 x 49)

Öğretmenimiz yanlış cevaba kızar		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Tamamen Katılıyorum	N	9	7	8	5	5	0	34
	%	26.47	20.59	23.53	14.71	14.71	0	100
	%	8.82	12.5	13.56	13.16	20.83	0	12.1
Katılıyorum	N	8	8	11	9	4	0	40
	%	20	20	27.5	22.5	10	0	100
	%	7.84	14.29	18.64	23.68	16.67	0	14.23
Kararsızım	N	16	14	12	10	5	1	58
	%	27.59	24.14	20.69	17.24	8.62	1.72	100
	%	15.69	25	20.34	26.32	20.83	50	20.64
Katılmıyorum	N	33	18	18	7	7	1	84
	%	39.29	21.43	21.43	8.33	8.33	1.19	100
	%	32.35	32.14	30.51	18.42	29.17	50	29.89
Kesinlikle Katılmıyorum	N	36	9	10	7	2	0	64
	%	56.25	14.06	15.62	10.94	3.12	0	100
	%	35.29	16.07	16.95	18.42	8.33	0	22.78
Cevapsız	N	0	0	0	0	1	0	1
	%	0	0	0	0	100	0	100
	%	0	0	0	0	4.17	0	.36
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

X^2=37.405 p=.0528 > ∝=.05 sd=25

X^2=37.405, p=.0528 > ∝=.05 olduğundan, D.K.A.B. ders başarısı ile D.K.A.B. öğretmeninin yanlış cevaba kızması arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Tablonun istatistiksel yüzdelere göre değerlendirmesi ise şöyledir:

D.K.A.B. öğretmenlerinin yanlış cevap karşısında kesinlikle kızmadığını belirten öğrencilerden ders notu pekiyi olanların oranı, ders notu zayıf olanların oranından fazladır. (%56.25 - %3.12).

Sadece kızmadığını belirten öğrencilerden pekiyi ve iyi not alanların oranı zayıf ve geçer not alanların oranından fazladır. (%39.29, %21.43 - %8.33).

Pekiyi not grubu öğrencilerinde öğretmenlerinin yanlış cevaba kızdığını

belirtenlerin toplam oranı, kızmaz diyenlerin toplam oranından azdır. (%16.22 - %67.64).

D.K.A.B. dersinde başarılı olan öğrenciler, öğretmenlerini, yanlış cevap karşısında daha anlayışlı bulmaktadır.

Öğretmenin Öğrenciye Dini Sevdirmesi İle Başarı Arasındaki İlişki

Tablo: 33 (8 x 50)

Öğretmenimiz dinini bana sevdirdi		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Tamamen Katılıyorum	N	23	15	11	5	3	0	57
	%	40.35	26.32	19.3	8.77	5.26	0	100
	%	22.55	26.79	18.64	13.16	12.5	0	20.28
Katılıyorum	N	21	26	19	12	7	1	86
	%	24.42	30.23	22.09	13.95	8.14	1.16	100
	%	20.59	46.43	32.2	31.58	29.17	50	30.6
Kararsızım	N	31	10	12	12	5	1	71
	%	43.66	14.18	16.9	16.9	7.04	1.41	100
	%	30.39	17.86	20.34	31.58	20.83	50	25.27
Katılmıyorum	N	5	2	7	6	5	0	25
	%	20	8	28	24	20	0	100
	%	4.9	3.57	11.86	15.79	20.83	0	8.9
Kesinlikle Katılmıyorum	N	21	3	9	2	2	0	37
	%	56.76	8.11	24.32	5.41	5.41	0	100
	%	20.59	5.36	15.25	5.26	8.33	0	13.17
Cevapsız	N	1	0	1	1	2	0	5
	%	20	0	20	20	40	0	100
	%	.98	0	1.69	2.63	8.33	0	1.78
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

X^2=43.086 p=.0137 < ∝=.05 sd=25

X^2=43.086, p=.0137 < ∝=.05 olduğundan, D.K.A.B. ders başarısı ile D.K.A.B. dersi öğretmeninin öğrenciye dini sevdirmesi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

D.K.A.B. öğretmenlerinin kendilerine dini sevdirdiğini belirten öğrenciler, aksini iddia edenlere göre çoğunluktadır. (%50.88 - %22.07).

Her not grubu kendi arasında değerlendirildiğinde D.K.A.B. öğretmenimiz bana dinimi sevdirdi, görüşüne katılan öğrencilerin toplam oranları, bu görüşe katılmayan öğrencilerin toplam oranlarından fazladır. Ancak zayıf grubu öğrencilerinde durum tersinedir; D.K.A.B. öğretmenimiz bana dinimi sevdirdi görüşüne katılmayanların toplam oranı %29.16 ile bu görüşe katılanların toplam oranından (%21.05) fazladır.

Bu görüşe katılan pekiyi grubu öğrencilerinin toplam oranı %41.67 iken katılmayanların toplam oranı %25.49'dur. Bu görüşe katılan iyi grubu öğrencilerinin toplam oranı %73.22 iken, katılmayanların toplam oranı %8.93'e düşmektedir.

D.K.A.B. öğretmeninin, dini, öğrenciye sevdirmesi başarıyı artırmaktadır.

D.K.A.B. öğretmeninin öğrencilere sevgi ile yaklaşması, öğrencilerin olumlu davranışlarını ödüllendirmesi, öğrencide öğrenme isteği oluşturması, öğrencilerin konuyla ilgili fikirlerini alması, din ile ilgili çeşitli sorulara izin vermesi, dayağa başvurması veya dayak atmaması ile başarı arasında herhangi bir ilişki yoktur. Bu sayılan konularda lehte ve aleyhte cevap veren öğrencilerin oranı hemen hemen eşittir. Buradan D.K.A.B. öğretmenlerinin bu davranışlarının öğrencilerin başarısı üzerinde herhangi bir rol oynamadığını anlıyoruz.

D.K.A.B. öğretmeninin dersteki tutumu ve başarı arasındaki ilişki şöyledir.

Öğretmenin Soruları Tutarlı Bir Şekilde Açıklaması İle Başarı Arasındaki İlişki

Tablo: 34 (8 x 52)

Öğretmenimiz soruları tutarlı açıklar		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Tamamen Katılıyorum	N	44	23	18	9	5	0	99
	%	44.44	23.23	18.18	9.09	5.05	0	100
	%	43.14	41.07	30.51	23.68	20.83	0	35.23
Katılıyorum	N	28	22	24	18	7	0	99
	%	28.28	22.22	24.24	18.18	7.07	0	100
	%	27.45	39.29	40.68	47.37	29.17	0	35.23
Kararsızım	N	19	7	10	9	6	1	52
	%	36.54	13.46	19.23	17.31	11.54	1.92	100
	%	18.63	12.5	16.95	23.68	25	50	18.51
Katılmıyorum	N	7	1	1	0	4	0	13
	%	53.85	7.69	7.69	0	30.77	0	100
	%	6.86	1.79	1.69	0	16.67	0	4.63
Kesinlikle Katılmıyorum	N	4	1	6	2	1	1	15
	%	26.67	6.67	40	13.33	6.67	6.67	100
	%	3.92	1.79	10.17	5.26	4.17	50	5.34
Cevapsız	N	0	2	0	0	1	0	3
	%	0	66.67	0	0	33.33	0	100
	%	0	3.57	0	0	4.17	0	1.07
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

$X^2=46.637$ $p=.0054 < \alpha=.05$ $sd=25$

$X^2=46.637$, $p=.0054 < \alpha=.05$ olduğundan, D.K.A.B. ders başarısı ile D.K.A.B. öğretmeninin soruları tutarlı bir şekilde açıklaması ile başarı arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Öğrencilerin yarıdan fazlası (%70.46), D.K.A.B. öğretmenlerinin konuyla ilgili soruları tutarlı bir şekilde açıkladığını kabul etmektedir.

Bu görüşe katılmayan öğrencilerden iyi ve orta not alanların oranı %7.69 iken zayıf alanların oranı %30.77'dir.

Kesinlikle katılmayan öğrencilerden orta alanların oranı %40'a ulaşmaktadır. Zayıf alanların oranı iyi alanların oranına eşittir. (%6.67).

D.K.A.B. öğretmenlerinin sorularına tutarlı cevap verdiğini belirten öğrenciler genelde başarılı olanlardır.

Öğretmenin Sorduğu Soruların Seviyeye Uygunluğu İle Başarı Arasındaki İlişki

Tablo: 35 (8 x 54)

Öğretmenimiz seviyemize uygun soru sorar		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Tamamen Katılıyorum	N	53	19	21	7	6	0	106
	%	50	17.92	19.81	6.6	5.66	0	100
	%	51.96	33.93	35.59	18.42	25	0	37.72
Katılıyorum	N	28	22	14	12	9	0	85
	%	32.94	25.88	16.47	14.12	10.59	0	100
	%	27.45	39.29	23.73	31.58	37.5	0	30.25
Kararsızım	N	7	6	10	9	3	1	36
	%	19.44	16.67	27.78	25	8.33	2.78	100
	%	6.86	10.71	16.95	23.68	12.5	50	12.81
Katılmıyorum	N	5	3	8	4	2	1	23
	%	21.74	13.04	34.78	17.39	8.7	4.35	100
	%	4.9	5.36	13.56	10.53	8.33	50	8.19
Kesinlikle Katılmıyorum	N	4	5	5	5	3	0	22
	%	18.18	22.73	22.73	22.73	13.64	0	100
	%	3.92	8.93	8.47	13.16	12.5	0	7.83
Cevapsız	N	5	1	1	1	1	0	9
	%	55.56	11.11	11.11	11.11	11.11	0	100
	%	4.9	1.79	1.69	2.63	4.17	0	3.2
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

$X^2=39.09$ $p=.0361 < \alpha=.05$ $sd=25$

$X^2=39.09$, $p=.0361 < \alpha=.05$ olduğundan, D.K.A.B. ders başarısı ile D.K.A.B. öğretmeninin sorduğu soruların seviyeye uygunluğu arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Öğrencilerin yarıdan fazlası D.K.A.B. öğretmenlerinin sınavda sorduğu soruları seviyelerine uygun bulmaktadır. (%67.97). Bu görüşte olan pekiyi grubu öğrencilerinin toplam oranı, zayıf grubu öğrencilerinin toplam oranından fazladır. (%79.41 - %62.5). Bu görüşe katılmayanlarda zayıf grubu öğrencilerinin toplam

oranı, pekiyi grubu öğrencilerinin toplam oranından fazladır. (%20.83 - %8.82).

Öğretmenlerinin sorularını seviyelerine uygun bulan öğrenciler genelde başarılı, uygun bulmayanlar ise başarısızdır.

Öğretmenin Sadece Ders Konularına Bağlı Kalması İle Başarı Arasındaki İlişki

Tablo: 36 (8 x 56)

Öğretmenimiz sadece ders konularına bağlı kalır		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Tamamen Katılıyorum	N	12	9	10	5	5	0	41
	%	29.27	21.95	24.39	12.2	12.2	0	100
	%	11.76	16.07	16.95	13.16	20.83	0	14.59
Katılıyorum	N	16	21	19	13	5	1	75
	%	21.33	28	25.33	17.33	6.67	1.33	100
	%	15.69	37.5	32.2	34.21	20.83	50	26.69
Kararsızım	N	29	13	17	6	8	1	74
	%	39.19	17.57	22.97	8.11	10.81	1.35	100
	%	28.43	23.21	28.81	15.79	33.33	50	26.33
Katılmıyorum	N	29	9	3	9	1	0	51
	%	56.86	17.65	5.88	17.65	1.96	0	100
	%	28.43	16.07	5.08	23.68	4.17	0	18.15
Kesinlikle Katılmıyorum	N	15	3	9	4	3	0	34
	%	44.12	8.82	26.47	11.76	8.82	0	100
	%	14.71	5.36	15.25	10.53	12.5	0	12.1
Cevapsız	N	1	1	1	1	2	0	6
	%	16.67	16.67	16.67	16.67	33.33	0	100
	%	.98	1.79	1.69	2.63	8.33	0	2.14
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

$X^2=37.942$ $p=.0469 < \alpha=.05$ $sd=25$

$X^2=37.942$, $p=.0469 < \alpha=.05$ olduğundan, D.K.A.B. ders başarısı ile D.K.A.B. öğretmeninin sadece ders konularına bağlı kalması arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

D.K.A.B. öğretmenlerinin ders konuları dışına çıkmadığını belirten öğrenciler, belirtmeyenlere göre her grupta çoğunluktadır. Pekiyi grubu öğrencilerinde ise, öğretmenimiz sadece ders konularına bağlı kalır diyenlerin oranı, bu görüşe

katılmayanlara göre azdır. (%27.43 - %43.14).

Bu durumda D.K.A.B. öğretmenlerinin, konuları yeterince tarihi, kültürel, bilimsel örnek ve açıklamalarla desteklemediği sonucuna ulaşıyoruz. Pekiyi grubu öğrencileri hariç olmak üzere bu durumun başarıya pek yansımadığını görüyoruz.

D.K.A.B. öğretmeninin;

- Dersin amaçlarını iyi açıklaması
- Ders süresince öğrencilerin ilgisini canlı tutabilmesi
- Konuları açıklarken güncel örnekler vermesi

İle başarı arasında bir ilişki bulunamamıştır.

D.K.A.B. öğretmeninin kişiliği ile başarı arasındaki ilişkiyi gösteren bulgular şöyledir:

Öğretmenin Hoşgörülü Olması İle Başarı Arasındaki İlişki

Tablo: 37 (8 x 57)

D.K.A.B. öğretmenimiz hoşgörülüdür		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Tamamen Katılıyorum	N	45	23	20	16	6	1	111
	%	40.54	20.72	18.02	14.41	5.41	.9	100
	%	44.12	41.07	33.9	42.11	25	50	39.5
Katılıyorum	N	31	16	23	5	8	0	83
	%	37.35	19.28	27.21	6.02	9.64	0	100
	%	30.39	28.57	30.98	13.16	33.33	0	29.54
Kararsızım	N	5	8	7	8	0	1	29
	%	17.24	27.59	24.14	27.59	0	3.45	100
	%	4.9	14.29	11.86	21.05	0	50	10.32
Katılmıyorum	N	8	3	6	4	5	0	26
	%	30.77	11.54	23.08	15.38	19.23	0	100
	%	7.84	5.36	10.17	10.53	20.83	0	9.25
Kesinlikle Katılmıyorum	N	13	6	3	5	4	0	31
	%	41.94	19.35	9.68	16.13	12.9	0	100
	%	12.75	10.71	5.08	13.16	16.67	0	11.03
Cevapsız	N	0	0	0	0	1	0	1
	%	0	0	0	0	100	0	100
	%	0	0	0	0	4.17	0	.36
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

$X^2=40.962$ $p=.0232 < \alpha=.05$ $sd=25$

X^2=40.962, p=.0232 < α=.05 olduğundan, D.K.A.B. ders başarısı ile D.K.A.B. öğretmeninin hoşgörülü olması arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

D.K.A.B. öğretmenlerini tamamen hoşgörülü bulan öğrencilerin oranı pekiyi olanlardan zayıf olanlara doğru muntazaman azalmaktadır. Hiç hoşgörülü bulmayan pekiyi grubu öğrencilerinin oranı %12.75 iken zayıf grubu öğrencilerinin oranı %16.67'dir.

D.K.A.B. öğretmenlerini hoşgörülü bulan öğrenciler, D.K.A.B. dersinde daha başarılıdır.

Öğretmenin Sinirli Olması İle Başarı Arasındaki İlişki

Tablo: 38 (8 x 58)

D.K.A.B. öğretmenimiz sinirlidir		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Tamamen Katılıyorum	N	12	8	10	13	6	0	49
	%	24.49	16.33	20.41	26.53	12.24	0	100
	%	11.76	14.29	16.95	34.21	25	0	17.44
Katılıyorum	N	14	9	10	10	3	1	47
	%	29.79	19.15	21.28	21.28	6.38	2.13	100
	%	13.73	16.07	16.95	26.32	12.5	50	16.73
Kararsızım	N	21	16	17	5	3	1	63
	%	33.33	25.4	26.98	7.94	4.76	1.59	100
	%	20.59	28.57	28.81	13.16	12.5	50	22.42
Katılmıyorum	N	28	15	15	3	4	0	65
	%	43.08	23.08	23.08	4.62	6.15	0	100
	%	27.45	26.79	25.42	7.89	16.67	0	23.13
Kesinlikle Katılmıyorum	N	26	7	6	7	7	0	53
	%	49.06	13.21	11.32	13.21	13.21	0	100
	%	25.49	12.5	10.17	18.42	29.17	0	18.86
Cevapsız	N	1	1	1	0	1	0	4
	%	25	25	25	0	25	0	100
	%	.98	1.79	1.69	0	4.17	0	1.42
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

X^2=34.795 p=.092 > α=.05 sd=25

X^2=34.795, p=.092 > α=.05 olduğundan, D.K.A.B. ders başarısı ile D.K.A.B.

öğretmeninin sinirli olması arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Fakat istatistiksel yüzdelere göre; D.K.A.B. öğretmenlerinin sinirli olduğunu kabul etmeyen öğrencilerin oranı pekiyi alanlardan zayıf alanlara doğru azalmaktadır.

Pekiyi grubu öğrencilerinden öğretmenlerinin sinirli olduğu kanaatine tamamen katılanlar %11.76 oranında iken zayıf grubu öğrencilerinde bu oran %25'dir.

D.K.A.B. dersinde başarılı olan öğrenciler, D.K.A.B. öğretmenlerini daha az sinirli bulurken, başarısı düşük öğrenciler daha çok sinirli bulmaktadırlar.

D.K.A.B. öğretmeninin diğer öğretmenlere göre daha güleryüzlü ve iyi olması ile başarı arasında bir ilişki yoktur. Başarıya yansımasa bile, D.K.A.B. öğretmenlerinin, öğrenciler tarafından, diğer öğretmenlere göre daha güleryüzlü ve daha iyi algılanmaları beklenirdi. Ne var ki bu soruya öğrencilerin az bir kısmı olumlu kanaat belirtmiştir.

Öğretmenin asık suratlı olması ya da olmaması başarıyı etkilememektedir.

Öğrencilerin yarısı D.K.A.B. dersi başarılarında, öğretmenlerini etkili bulmakta fakat bu görüş başarıya net olarak yansımamaktadır.

D.K.A.B. öğretmeninin en çok sevilen öğretmenler arasında yer alması ile başarı arasındaki ilişki ise şöyledir:

Öğretmenin Sevilmesi İle Başarı Arasındaki İlişki

Tablo: 39 (8 x 62)

D.K.A.B. öğretmenim en çok sevdiğim öğretmenlerdendir		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Tamamen Katılıyorum	N	26	8	5	6	5	0	50
	%	52	16	10	12	10	0	100
	%	25.49	14.29	8.47	15.79	20.83	0	17.79
Katılıyorum	N	32	20	26	12	2	1	93
	%	34.41	21.51	27.96	12.9	2.15	1.08	100
	%	31.37	35.71	44.07	31.58	8.33	50	33.1
Kararsızım	N	18	20	11	9	6	1	65
	%	27.69	30.77	16.92	13.85	9.23	1.54	100
	%	17.65	35.71	18.64	23.68	25	50	23.13
Katılmıyorum	N	10	4	9	2	6	0	31
	%	32.26	12.9	29.03	6.45	19.35	0	100
	%	9.8	7.14	15.25	5.26	25	0	11.03
Kesinlikle Katılmıyorum	N	15	3	5	9	3	0	35
	%	42.86	8.57	14.29	25.71	8.57	0	100
	%	14.71	5.36	8.47	23.68	12.5	0	12.46
Cevapsız	N	1	1	3	0	2	0	7
	%	14.29	14.29	42.86	0	28.57	0	100
	%	.98	1.79	5.08	0	8.33	0	2.49
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

X^2=42.489 p=.0159 < α=.05 sd=25

X^2=42.489, p=.0159 < α=.05 olduğundan, D.K.A.B. ders başarısı ile D.K.A.B. öğretmeninin sevilmesi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

D.K.A.B. öğretmenim en çok sevdiğim öğretmenler arasındadır diyen öğrencilerin oranı %50.89'dur. D.K.A.B. öğretmenimin en çok sevdiği öğretmenler arasında yer almadığını ifade edenlerin oranı %23.49'dur. Kararsız olanların oranı ise %23.13'tür. Buradan D.K.A.B. öğretmenlerinin kendilerini yeterli düzeyde sevdiremedikleri anlaşılmaktadır.

Pekiyi grubu öğrencilerinden D.K.A.B. öğretmenini sevenlerin toplam oranı %56.86, sevmeyenlerin toplam oranı %24.51'dir. Zayıf grubu öğrencilerinden D.K.A.B. öğretmenini sevenlerin toplam oranı %29.16, sevmeyenlerin toplam oranı ise %37.5'tir.

Başarılı öğrencilerin çoğu D.K.A.B. öğretmenini sevmekte, başarısız öğrencilerin çoğu ise sevmemektedir. D.K.A.B. öğretmenini seven öğrenciler D.K.A.B. dersinde daha başarılıdır.

Öğretmenle ilgili D.G.Ö. ve bunların başarıya etkisine dair elimizdeki bulguları genel olarak değerlendirdiğimizde elde ettiğimiz sonuçların Aydın'ın[12] bulgularıyla hemen hemen aynı olduğunu görüyoruz. D.K.A.B. öğretmenlerinin hâlâ, öğrenci ile samimi ve yakın ilişkide olma, konuları istenilen verimlilikte anlatma, öğrencinin ilgisini çekme, konuları güncelleştirme ve kültürel yeterlilik gibi yönlerde eksik olmaları üzücüdür. Ayrıca Öztürk'ün[13] D.K.A.B. öğretmenlerinin diğer öğretmenlerle karşılaştırıldıklarında daha iyi noktada oldukları sonucuna maalesef biz ulaşamadık. Bütün bunların yanında; akademik başarı üzerinde öğretmenin etkilerinin incelendiği Güner'in[14] çalışması ile öğrenci başarısını etkileyen faktörlerin ele alındığı Kısakürek'in[15] çalışmasında elde edilen sonuçların, araştırmamızda elde ettiğimiz sonuçlarla hemen hemen aynı olması sevindiricidir. Buna göre D.K.A.B. öğretmeninin hoşgörülü olması, sinirli olmaması, öğrencilere kızmaması, öğrencilerin sorularını elinden geldiğince samimi ve tutarlı bir şekilde cevaplaması, öğrenciye sevgiyle yaklaşması ve öğrenciler tarafından sevilmesi başarıyı artırmaktadır.

D.K.A.B. öğretmeni ile ilgili olumlu duyuşsal özeliklere sahip olan öğrencilerin, D.K.A.B. öğretmeni ile ilgili olumsuz duyuşsal özelliklere sahip olan öğrencilere göre D.K.A.B. dersinde daha başarılı oldukları görülmektedir. Ancak D.K.A.B. öğretmenlerinin kendilerini sosyal ve kültürel yönden, mesleki bilgi ve kişilik açısından geliştirmeleri ve yenilemeleri gerekmektedir.

7. Akademik Özkavramı ve Başarıya Etkisi

Öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen faktörlerden biri de akademik özkavramıdır. Akademik özkavramı kısaca öğrencinin kendi kendine karşı tutumudur. Öğrenci, yaşadığı ana kadar ki tecrübeleri ile kendisi hakkında bazı kanaatlere

---

[12] Aydın, a.g.e., s. 219,221.
[13] Öztürk, a.g.e., s. 75.
[14] Güner, a.g.e.,s. 126-128.
[15] Kısakürek, a.g.e., s. 30-40, 50-51.

varmaktadır. Kendini başarılı bulma, beğenme veya değersiz hissetme, reddetme gibi. Öğrenci bu kanaatlere, ailesinde, okulunda, arkadaş grubunda ve çevresinde bulunan diğer insanlarla kendini kıyaslayarak ulaşır. Kendine güvenen, kendini değerli bulan, beğenen öğrencilerin, kendine güvenmeyen, kendini değerli bulmayan öğrencilere göre daha başarılı olmaları beklenir.

Akademik özkavramı ve başarıya yansıması ile ilgili bulgular şöyledir:

Öğrencinin Akademik Özgüveni İle D.K.A.B. Dersi Başarısı Arasındaki İlişki

Tablo: 40 (8 x 63)

Başarılı bir öğrenciyim		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Her Zaman	N	41	11	6	7	2	2	69
	%	59.42	15.94	8.7	10.14	2.9	2.9	100
	%	40.2	19.64	10.17	18.12	8.33	100	24.56
Çoğu Zaman	N	22	14	17	10	4	0	67
	%	32.84	20.9	25.37	14.93	5.97	0	100
	%	21.57	25	28.81	26.32	16.67	0	23.84
Bilmiyorum	N	15	16	11	4	6	0	52
	%	28.85	30.77	21.15	7.69	11.54	0	100
	%	14.71	28.57	18.64	10.53	25	0	18.51
Ara Sıra	N	16	11	22	9	9	0	67
	%	23.88	16.42	32.84	13.43	13.43	0	100
	%	15.69	19.64	37.29	23.68	37.5	0	23.84
Hiçbir Zaman	N	8	4	3	7	3	0	25
	%	32	16	12	28	12	0	100
	%	7.84	7.14	5.08	18.42	12.5	0	8.9
Cevapsız	N	0	0	0	1	0	0	1
	%	0	0	0	100	0	0	100
	%	0	0	0	2.63	0	0	.36
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

X^2=53.689 p=.0007 < α=.05 sd=25

X^2=53.689, p=.0007 < α=.05 olduğundan, D.K.A.B. ders başarısı ile öğrencinin akademik özgüveni arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Kendini bütün derslerde, her zaman başarılı bulan öğrencilerden pekiyi alanların oranı %59.42 iken, zayıf alanların oranı %2.9, geçer alanların oranı %10.14, orta alanların oranı da %8.7'dir.

Her not grubunu kendi arasında değerlendirdiğimizde ise kendini başarılı bulan öğrencilerin genelde yüksek not gruplarına mensup olduğunu, kendini başarısız olarak değerlendirenlerin de genelde düşük not gruplarında yer aldığını görüyoruz. Örneğin pekiyi grubu öğrencilerinden kendini ara sıra başarılı bulanların oranı %15.69 iken orta ve zayıf not gruplarında kendini ara sıra başarılı bulanların oranı %37'nin üstüne çıkmaktadır.

Bu durumda kendini genelde başarılı gören öğrenciler D.K.A.B. dersinde de başarılıdır; kendini genelde başarısız gören öğrenciler D.K.A.B. dersinde de başarısızdır.

Okumayı Sevme İle Başarısı Arasındaki İlişki

Tablo: 41 (8 x 65)

Okumayı severim		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Her Zaman	N	28	17	5	8	4	0	62
	%	45.16	27.42	8.06	12.9	6.45	0	100
	%	27.45	30.36	8.47	21.05	16.67	0	22.06
Çoğu Zaman	N	34	9	22	8	5	1	79
	%	43.04	11.39	27.85	10.13	6.33	1.27	100
	%	33.33	16.07	37.29	21.05	20.83	50	28.11
Bilmiyorum	N	3	2	5	2	1	1	14
	%	21.43	14.29	35.71	14.29	7.14	7.14	100
	%	2.94	3.57	8.47	5.26	4.17	50	4.98
Ara Sıra	N	30	23	25	18	11	0	107
	%	28.04	21.5	23.36	16.82	10.28	0	100
	%	29.41	41.07	42.37	47.37	45.83	0	38.08
Hiçbir Zaman	N	7	5	2	1	3	0	18
	%	38.89	27.78	11.11	5.56	16.67	0	100
	%	6.86	8.93	3.39	2.63	12.5	0	6.41
Cevapsız	N	0	0	0	1	0	0	1
	%	0	0	0	100	0	0	100
	%	0	0	0	2.63	0	0	.36
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

$X^2=41.224$ $p=.0217 < \alpha=.05$ $sd=25$

$X^2=41.224$, $p=.0217 < \alpha=.05$ olduğundan, D.K.A.B. ders başarısı ile okumayı

sevme arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Ders notu pekiyi olan öğrencilerde okumayı her zaman ve çoğu zaman seven öğrencilerin toplam oranı, okumayı ara sıra seven ve hiç sevmeyenlerin toplam oranından fazladır. (%60.78 - %36.27). Bu oran iye ve orta alanlarda hemen hemen eşitlenirken, durumu geçer ve zayıf olanlarda okumayı sevmeyenlerin lehine artmaktadır. Ders notu zayıf olan öğrencilerde okumayı ara sıra sevenler ile hiç sevmeyenlerin toplam oranı %58.33 iken, okumayı çoğu zaman ve her zaman sevenlerin toplam oranı %37.5'e düşmektedir.

Okumayı seven öğrenciler, sevmeyenlere göre D.K.A.B. dersinde daha başarılıdır.

Öğrenmeye İlgi Duyma İle Başarısı Arasındaki İlişki

Tablo: 42 (8 x 66)

Öğrenmeye ilgim vardır		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Her Zaman	N	69	36	34	19	10	1	169
	%	40.83	21.3	20.12	11.24	5.92	.59	100
	%	67.65	64.29	57.63	50	41.47	50	60.14
Çoğu Zaman	N	24	13	19	10	3	1	70
	%	34.29	18.57	27.14	14.29	4.29	1.43	100
	%	23.53	23.21	32.2	26.32	12.5	50	24.91
Bilmiyorum	N	4	1	3	2	0	0	10
	%	40	10	30	20	0	0	100
	%	3.92	1.79	5.08	5.26	0	0	3.56
Ara Sıra	N	2	5	1	5	8	0	21
	%	9.52	23.81	4.76	23.81	38.1	0	100
	%	1.96	8.93	1.69	13.16	33.33	0	7.47
Hiçbir Zaman	N	3	0	1	1	3	0	8
	%	37.5	0	12.5	12.5	37.5	0	100
	%	2.94	0	1.69	2.63	12.5	0	2.85
Cevapsız	N	0	1	1	1	0	0	3
	%	0	33.33	33.33	33.33	0	0	100
	%	0	1.79	1.69	2.63	0	0	1.07
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

$X^2=51.526$ $p=.0014 < \alpha=.05$ $sd=25$

X^2=51.526, p=.0014 < ∝=.05 olduğundan, D.K.A.B. ders başarısı ile öğrenmeye ilgi duyma arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Öğrencilerin %85.05'i öğrenmeye karşı ilgili olduklarını belirtmiştir. Bu durumda her not grubunda öğrenmeye ilgili olanların oranı, ilgisiz olanlara göre fazladır. İyi not grubunda öğrenmeye karşı ilgisiz öğrenci hiç yoktur. Öğrenmeye hiç ilgi duymayan ve çok az ilgi duyan öğrencilerin gruplara göre toplam oranı şöyledir: pekiyi alanlar %4.9, iyi alanlar %8.93, orta alanlar %3.38, geçer alanlar %15.79, zayıf alanlar %45.83. Buna göre; öğrenmeye karşı ilgili olan öğrenciler, öğrenmeye karşı ilgisiz olanlara göre D.K.A.B. dersinde daha başarılıdır.

Kendini Terbiyeli ve Uyumlu Bulma İle Başarı Arasındaki İlişki

Tablo: 43 (8 x 68)

Okulda terbiyeli ve uyumlu davranırım		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Her Zaman	N	58	34	34	19	5	1	151
	%	38.41	22.52	22.52	12.58	3.31	.66	100
	%	56.86	60.71	57.63	50	20.83	50	53.74
Çoğu Zaman	N	20	11	20	11	10	1	73
	%	27.4	15.07	27.4	15.07	13.7	1.37	100
	%	19.61	19.64	33.9	28.95	41.67	50	25.98
Bilmiyorum	N	7	5	3	2	0	0	17
	%	41.1	29.41	17.65	11.76	0	0	100
	%	6.86	8.93	5.08	5.26	0	0	6.05
Ara Sıra	N	13	5	2	2	6	0	28
	%	46.43	17.86	7.14	7.14	21.43	0	100
	%	12.75	8.93	3.39	5.26	25	0	9.96
Hiçbir Zaman	N	3	0	0	4	3	0	10
	%	30	0	0	40	30	0	100
	%	2.94	0	0	10.53	12.5	0	3.56
Cevapsız	N	1	1	0	0	0	0	2
	%	50	50	0	0	0	0	100
	%	.98	1.79	0	0	0	0	.71
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

X^2=41.743 p=.0192 < ∝=.05 sd=25

X^2=41.743, p=.0192 < α=.05 olduğundan, D.K.A.B. ders başarısı ile öğrencinin kendini terbiyeli ve uyumlu bulması arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Okulda her zaman ve çoğu zaman terbiyeli ve uyumlu davrandığını belirten öğrencilerin oranı %79.72'dir. Okulda "her zaman" terbiyeli ve uyumlu davranırım diyen öğrencilerin oranı pekiyi alanlardan zayıf alanlara doğru azalmaktadır. (%38.41, %22.52, %12.58, %3.31). İyi ve orta not grubunda, okulda hiçbir zaman terbiyeli ve uyumlu davranmam diyen öğrenci yok iken, bu kanaate sahip olan geçer ve zayıf grubu öğrencilerinin oranı %10.53 ve %12.5'tir.

Öğrenciler kendilerini genelde uyumlu bulmalarına rağmen, başarılı olanların zayıf olanlara göre daha uyumlu davrandıkları görülmektedir.

Olaylara Akılcı Yaklaştığını Düşünme İle Başarısı Arasındaki İlişki

Tablo: 44 (8 x 69)

Olaylara akılcı yaklaşırım		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Her Zaman	N	49	24	19	11	9	1	113
	%	43.36	21.24	16.81	9.73	7.96	.88	100
	%	48.04	42.86	32.2	28.95	37.5	50	40.12
Çoğu Zaman	N	28	18	18	12	9	0	85
	%	32.94	21.18	21.18	14.12	10.59	0	100
	%	27.45	32.14	30.51	31.58	37.5	0	30.25
Bilmiyorum	N	13	6	11	10	3	0	43
	%	30.23	13.95	25.58	23.26	6.98	0	100
	%	12.75	10.71	18.64	26.32	12.5	0	15.3
Ara Sıra	N	8	6	10	4	2	0	30
	%	26.67	20	33.33	13.33	6.67	0	100
	%	7.84	10.71	16.95	10.53	8.33	0	10.68
Hiçbir Zaman	N	2	0	1	0	1	0	4
	%	50	0	25	0	25	0	100
	%	1.96	0	1.69	0	4.17	0	1.42
Cevapsız	N	2	2	0	1	0	1	6
	%	33.33	33.33	0	16.67	0	16.67	100
	%	1.96	3.57	0	2.63	0	50	2.14
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

X^2=40.32 p=.027 < α=.05 sd=25

X^2=40.32, p=.027 < α=.05 olduğundan, D.K.A.B. ders başarısı ile öğrencinin olayları akılcı yaklaştığını düşünmesi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Öğrencilerin %70.46'sı olaylara akılcı bir tarzda yaklaştığını belirtmiştir. %12.1'i ise ara sıra akılcı yaklaştığını ve hiç akılcı yaklaşmadığını belirtenlerdir. Öğrencilerin çoğu olaylara akılcı bir tarzda yaklaştığını düşünmektedir.

Olaylara "her zaman" ve "çoğu zaman" akılcı bir yaklaşımla bakarım diyenlerin oranı pekiyi alanlardan zayıf alanlara doğru azalmaktadır. Buna göre, ders notu düşük olan öğrencileri, bu konuda, ders notu yüksek olanlara nazaran daha cesaretsiz bulmaktayız.

Evde ve Okulda Pek Çok Şeyin Dışında Bırakıldığını Düşünme İle Başarısı Arasındaki İlişki

Tablo: 45 (8 x 74)

Evde ve okulda pek çok şeyin dışında bırakılıyorum		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Tamamen Katılıyorum	N	1	1	2	4	2	0	10
	%	10	10	20	40	20	0	100
	%	.98	1.79	3.39	10.53	8.33	0	3.56
Katılıyorum	N	12	1	7	2	3	1	26
	%	46.15	3.85	26.92	7.69	11.54	3.85	100
	%	11.76	1.79	11.86	5.26	12.5	50	9.25
Kararsızım	N	19	17	11	11	8	1	67
	%	28.36	25.37	16.42	16.42	11.94	1.49	100
	%	18.63	30.36	18.64	28.95	33.33	50	23.84
Katılmıyorum	N	31	17	24	16	8	0	96
	%	32.29	17.71	25	16.67	8.33	0	100
	%	30.39	30.36	40.68	42.11	33.33	0	34.16
Kesinlikle Katılmıyorum	N	38	20	13	5	3	0	79
	%	48.1	25.32	16.46	6.33	3.8	0	100
	%	37.25	35.71	22.03	13.16	12.5	0	28.11
Cevapsız	N	1	0	2	0	0	0	3
	%	33.33	0	66.67	0	0	0	100
	%	.98	0	3.39	0	0	0	1.07
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

X^2=40.621 p=.252 > α=.05 sd=25

X^2=40.621, p=.252 > α=.05 olduğundan, D.K.A.B. ders başarısı ile öğrencinin evde ve okulda pek çok şeyin dışında bırakıldığını düşünmesi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Tablonun istatistiksel yüzdelere göre değerlendirmesi şöyledir:

Ankete katılan deneklerin %62.27'si evde ve okulda pek çok şeyin dışında bırakıldığını kabul etmemektedir. Kabul edenler %12.81 oranında temsil edilmektedirler. Bu durumda deneklerin yarıdan fazlası evde ve okulda pek çok şeyin dışında tutulduğu görüşünü benimsememektedir.

Bu görüşü "tamamen benimseyen" deneklerin oranlarına baktığımızda orta ve altında not alanların pekiyi ve iyi not alanlara göre fazla olduğunu görüyoruz. (%0.98, %1.79, %3.39, %10.53, %8.33).

Evde ve okulda pek çok şeyin dışında bırakıldığı görüşünü kesinlikle reddedenlerde ise orta ve altında not alanların oranı pekiyi ve iyi not alanlara göre bir hayli düşmektedir. (%37.25, %35.71, %22.03, %13.16, %12.5).

Evde ve okulda pek çok şeyin dışında bırakıldığı görüşüne "katılan" ve "katılmayan" öğrencilerin oranı her grupta birbirine yakındır. "İyi" not grubu öğrencilerinde bu görüşe katılanların oranı diğer gruptakilere oranla çok düşüktür. (%3.85).

Evde ve okulda dışlanmadığı kanaatinde olan öğrenciler D.K.A.B. dersinde daha başarılı olmakla birlikte bu başarı çok belirgin değildir.

Başkalarına Karşı İyi veya Kötü Davrandığını Düşünme İle Başarısı Arasındaki İlişki

Tablo: 46 (8 x 76)

Başkalarına karşı iyi davranmam		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Tamamen Katılıyorum	N	6	3	2	1	2	1	15
	%	40	20	13.33	6.67	13.33	6.67	100
	%	5.88	5.36	3.39	2.63	8.33	50	5.34
Katılıyorum	N	6	2	2	5	4	0	19
	%	31.58	10.53	10.53	26.32	21.05	0	100
	%	5.88	3.57	3.39	13.16	16.67	0	6.76
Kararsızım	N	5	8	2	3	3	0	21
	%	23.81	38.1	9.52	14.29	14.29	0	100
	%	4.9	14.29	3.39	7.89	12.5	0	7.47
Katılmıyorum	N	35	28	22	15	9	1	110
	%	31.82	25.45	20	13.64	8.18	.91	100
	%	34.31	50	37.29	39.47	37.5	50	39.15
Kesinlikle Katılmıyorum	N	49	15	29	13	6	0	112
	%	43.75	13.39	25.89	11.61	5.36	0	100
	%	48.04	26.79	49.15	34.21	25	0	39.86
Cevapsız	N	1	0	2	1	0	0	4
	%	25	0	50	25	0	0	100
	%	.98	0	3.39	2.63	0	0	1.42
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

X^2=36.956 p=.0583 > ∝=.05 sd=25

X^2=36.956, p=.0583 > ∝=.05 olduğundan, D.K.A.B. ders başarısı ile öğrencinin başkalarına iyi veya kötü davrandığını düşünmesi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. bununla birlikte tablonun değerlendirilmesi istatistiksel yüzdelere göre şöyledir:

Ankete katılan deneklerin %79.01'i başkalarına karşı iyi davrandıklarını, %12.1'i ise iyi davranmadıklarını ifade etmişlerdir. Deneklerin çoğunluğu başkalarına karşı iyi davrandığını düşünmektedir.

Başkalarına karşı iyi davranmadıklarını ifade eden pekiyi grubu öğrencilerinin

toplam oranı %11.76 iken bu görüşte olan geçer ve zayıf not grubu öğrencilerinin toplam oranları %15.79 ile %25'tir. Başkalarına karşı iyi davrandıklarını ifade eden pekiyi grubu öğrencilerinin toplam oranı %86.35 iken bu görüşte olan zayıf grubu öğrencilerinin toplam oranı %62.5'tir.

Başkalarına karşı iyi davrandıklarını söyleyen öğrenciler, D.K.A.B. dersinde daha başarılı, başkalarına karşı olumsuz yaklaştıklarını söyleyenler ise daha başarısızdır. Ancak bu durumun başarıya yansıması çok belirgin değildir.

Öğretmenlerin Öğrenciden Şikayetçi Olması İle Başarısı Arasındaki İlişki

Tablo: 47 (8 x 77)

Öğretmenlerim benden şikayetçidir		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Her Zaman	N	4	1	1	2	3	0	11
	%	36.36	9.09	9.09	18.18	27.27	0	100
	%	3.92	1.79	1.69	5.26	12.5	0	3.91
Çoğu Zaman	N	3	1	1	2	5	0	12
	%	25	8.33	8.33	16.67	41.67	0	100
	%	2.94	1.79	1.69	5.26	20.83	0	4.27
Bilmiyorum	N	10	7	11	6	4	0	38
	%	26.32	18.42	29.95	15.79	10.53	0	100
	%	9.8	12.5	18.64	15.79	16.67	0	13.52
Ara Sıra	N	16	9	12	8	7	0	52
	%	30.77	17.31	23.08	15.38	13.46	0	100
	%	15.69	16.07	20.34	21.05	29.17	0	18.51
Hiçbir Zaman	N	69	37	33	19	5	2	165
	%	41.82	22.42	20	11.52	3.03	1.21	100
	%	67.65	66.07	55.93	50	20.83		58.72
Cevapsız	N	0	1	1	1	0	0	3
	%	0	33.33	33.33	33.33	0	0	100
	%	0	1.79	1.69	2.63	0	0	1.07
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

$X^2=41.069$ $p=.0226 < \alpha=.05$ $sd=25$

$X^2=41.069$, $p=.0226 < \alpha=.05$ olduğundan, D.K.A.B. ders başarısı ile öğretmenlerin öğrenciden şikayetçi olması arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Öğretmenlerinin kendilerinden her zaman ve çoğu zaman şikayetçi olduğunu belirten pekiyi grubu öğrencilerinin toplam oranı %6.86 iken zayıf grubu öğrencilerinin toplam oranı %32.98'dir.

Öğretmenlerinin kendilerinden ara sıra şikayetçi olduğunu ve hiç şikayetçi olmadığını belirten pekiyi grubu öğrencilerinin toplam oranı %83.34 iken zayıf grubu öğrencilerinin toplam oranı %50'dir.

Buna göre öğretmenlerin kendilerinden şikayetçi olduğu öğrenciler D.K.A.B. dersinde daha başarısız, şikayetçi olmadığı öğrenciler daha başarılıdır.

Sınıfta Sıkılmadan Ders Anlatabilme İle Başarısı Arasındaki İlişki

Tablo: 48 (8 x 79)

Sıkılmadan ders anlatırım		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Her Zaman	N	40	14	12	9	5	0	80
	%	50	17.5	15	11.25	6.25	0	100
	%	39.22	25	20.34	23.68	20.83	0	28.47
Çoğu Zaman	N	24	9	13	6	3	0	55
	%	43.64	16.36	23.64	10.91	5.45	0	100
	%	23.53	16.07	22.03	15.79	12.5	0	19.57
Bilmiyorum	N	5	8	8	4	2	0	27
	%	18.52	29.63	29.63	14.81	7.41	0	100
	%	4.9	14.29	13.56	10.53	8.33	0	9.61
Ara Sıra	N	20	21	22	17	10	0	90
	%	22.22	23.33	24.44	18.89	11.11	0	100
	%	19.61	37.5	37.29	44.74	41.67	0	32.03
Hiçbir Zaman	N	13	3	4	2	4	2	28
	%	46.43	10.71	14.29	7.14	14.29	7.14	100
	%	12.75	5.36	6.78	5.26	16.67	100	9.96
Cevapsız	N	0	1	0	0	0	0	1
	%	0	100	0	0	0	0	100
	%	0	1.79	0	0	0	0	.36
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

$X^2=48.591$ $p=.0032 < \alpha=.05$ $sd=25$

$X^2=48.591$, $p=.0032 < \alpha=.05$ olduğundan, D.K.A.B. ders başarısı ile sınıfta sıkılmadan dersi anlatabilme arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Ders notu pekiyi olan öğrenci grubunda her zaman sıkılmadan ders anlatabilenlerin oranı %39.22, ara sıra sıkılmadan ders anlatabilenlerin oranı ise %19.61'dir. İyi, orta, geçer ve zayıf not gruplarında ara sıra sıkılmadan ders anlatırım diyenlerin oranı her zaman ve çoğu zaman sıkılmadan ders anlatırım diyenlerin oranından fazladır. Durumu zayıf olan öğrencilerde her zaman sıkılmadan ders anlatabilenlerin oranı, ara sıra sıkılmadan ders anlatabilenlerin oranının yarısı kadardır. (%20.83 - %41.29). Hiçbir zaman rahat ders anlatamam diyenler her grupta azınlıktadır.

Sınıfta rahat bir şekilde ders anlatabilen öğrenciler D.K.A.B. dersinde daha başarılı, ders anlatırken sıkılan öğrenciler daha başarısızdır.

Oruç Tutma İle Başarısı Arasındaki İlişki

Tablo: 49 (8 x 81)

Orucumu Tutarım		Pekiyi	İyi	Orta	Geçer	Zayıf	Cevapsız	Toplam
Her Zaman	N	49	36	36	24	11	2	158
	%	31.01	22.78	22.78	15.19	6.96	1.27	100
	%	48.04	64.29	61.02	63.16	45.83	100	56.23
Çoğu Zaman	N	21	10	10	6	3	0	50
	%	42	20	20	12	6	0	100
	%	20.59	17.86	16.95	15.79	12.5	0	17.79
Bilmiyorum	N	2	0	2	1	2	0	7
	%	28.57	0	28.57	14.29	28.57	0	100
	%	1.96	0	3.39	2.63	8.33	0	2.49
Ara Sıra	N	24	3	9	5	7	0	48
	%	50	6.25	18.75	10.42	14.58	0	100
	%	23.53	5.36	15.25	13.16	29.17	0	17.08
Hiçbir Zaman	N	5	1	2	2	1	0	11
	%	45.45	9.09	18.18	18.18	9.09	0	100
	%	4.9	1.79	3.39	5.26	4.17	0	3.91
Cevapsız	N	1	6	0	0	0	0	7
	%	14.29	85.71	0	0	0	0	100
	%	.90	10.71	0	0	0	0	2.49
Toplam	N	102	56	59	38	24	2	281
	%	36.3	19.93	21	13.52	8.54	.71	100
	%	100	100	100	100	100	100	100

$X^2=40.147$ $p=.0282 < \alpha=.05$ $sd=25$

X^2=40.147, p=.0282 < ∝=.05 olduğundan, D.K.A.B. ders başarısı ile öğrencinin oruç tutması arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Orucunu her zaman ve çoğu zaman tutan öğrencilerin oranı pekiyi alanlardan zayıf alanlara doğru azalmaktadır.

Ara sıra oruç tutan ve hiç oruç tutmayan öğrencilerin her gruba göre toplam oranları da iyi alanlardan zayıf alanlara doğru artmaktadır. Ara sıra oruç tutan ve hiç tutmayan;

İyi grubu öğrencilerinin toplam oranı: %7.15

Orta grubu öğrencilerinin toplam oranı: %18.64

Geçer grubu öğrencilerinin toplam oranı: %18.42

Zayıf grubu öğrencilerinin toplam oranı: %33.34

Pekiyi grubu öğrencilerinin toplam oranı %28.43'le zayıf grubu öğrencilerinkinden düşüktür.

Bu duruma göre oruç ibadetini yerine getiren öğrenciler, ihmal edenlere göre D.K.A.B. dersinde daha başarılıdır.

Öğrencinin namaz kılması ile D.K.A.B. ders başarısı arasında bir ilişki bulunamamıştır. Öğrencilerin yarıdan fazlası namaz ibadetini yerine getirmemektedir. Namazdan ziyade oruç ibadetinin başarı ile ilişkili bulunması normaldir. Çünkü oruç ibadeti yılda bir defa ifa edildiğinden aileler tarafından daha çok önemsenmekte dolayısıyla çocuklar nazarında oruç ön plana çıkmakta, namaz ikinci planda kalmaktadır.

Akademik özkavram ile ilgili sorulardan; aile içinde önemli bir yere sahip; neşeli; sevilen; pek çok arkadaşı olan bir kişi olup olmama; ders çalışmayı sevme veya sevmeme; arkadaş edinmekte güçlük çekme veya çekmeme; oyunlarda ve sporda önde olma ve sınavlardan önce heyecanlanma veya rahat olma ile başarı

arasında da bir ilişki bulunamamıştır.

Akademik özkavramı ile ilgili verileri genel olarak değerlendirdiğimizde, bu bölümde sorulan soruların, diğer bölümlere nazaran, başarı ile daha çok ilişkili olduğunu görüyoruz.

Kendini başarılı bulan; okumayı seven; öğrenmeye ilgi duyan; kendini terbiyeli, uyumlu ve başkalarına karşı saygılı gören; olaylara akılcı yaklaştığını; okulda ve evde dışlanmadığını düşünen; öğretmenlerinden şikayet almadığı ve sıkılmadan ders anlatabildiği kanaatinde olan; oruç ibadetini yerine getiren öğrenciler D.K.A.B. dersinde daha başarılı bulunmuşlardır.

Buna göre "akademik özkavramı güçlü olan öğrenciler, akademik özkavramı zayıf olan öğrencilere göre D.K.A.B. dersinde daha başarılıdır" şeklindeki 7. denencemiz doğrulanmıştır.

Öğrencilerden oruç tutanların tutmayanlara göre daha başarılı olduğu, oruç tutmanın daha çok çevrenin etkisiyle gerçekleştiği ve 5. denencemizin de doğrulandığı gözönüne alınırsa başarıyı en çok etkileyen faktörlerin "akademik özkavramı" ve "çevrenin dini tutumu" olduğu görülür. Bu durumda 8. denencemiz de doğrulanmış olmaktadır.

Şüphesiz akademik özkavramı üzerinde ailenin, çevrenin, okulun hatta akademik başarının önemli etkisi vardır. Gerek bu faktörlerin gerekse başka etkenlerin akademik özkavramı üzerinde ne derece etkili olduklarını bulabilmek ve öğrencinin kendine olan güvensizliğinin sebeplerini anlayabilmek için yeni araştırmalara ihtiyaç vardır.

B) YORUMLAR

Bu bölümde, araştırma örneklemini oluşturan öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen D.G.Ö.ne ilişkin denencelere ait bulgular genel olarak değerlendirilmiş ve yorumlar denencelerin sıralamasına uygun olarak yapılmıştır.

Olgusal Durum ve Başarıya Etkisi

Cinsiyet faktörüne göre kız ve erkek öğrencilerin akademik başarılarının farklılaştığı ve kız öğrencilerin erkek öğrencilerden başarılı oldukları görülmüştür. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha başarılı olmasının bir sebebi toplumumuzun değer yargıları olabilir. Kız çocuklarının dışarıda geçirdiği vakit erkek çocuklarına göre daha kısıtlıdır. Dolayısıyla ders dışı ilgi alanları daha azdır. Kız öğrenciler okul dışındaki vakitlerinin çoğunu evde geçirmekte, ders çalışma imkânları ve başarıları da o nispette artmaktadır. Kız öğrencilerin erkek öğrencilerden başarılı olmasının diğer bir sebebi, kızların erkeklere göre daha hızlı olgunlaşmasıdır. Buna göre kızlar sorumluluk duygusuna çabuk kavuşmakta, okumanın ciddiyetine daha vakıf ve gayretli olmaktadırlar.

Öğrencilerin doğum yerlerine göre başarılarının farklılaştığı, il ve ilçe doğumlu öğrencilerin köy doğumlu öğrencilerden daha başarılı oldukları görülmüştür. İl ve ilçe doğumlu öğrencilerin başarısında; doğumlarından itibaren pek çok sosyal aktivite içinde bulunmaları, dolayısıyla çok şey duyup görmeleri ve ailelerinin kültürel birikimleri etkili olabilir. İl ve ilçe doğumlu öğrencilerin daha dışa dönük oldukları düşünülürse, ders içinde aktif olmaları başarılarını olumlu yönde etkilemiş olabilir.

Annelerinin öğrenim durumuna göre öğrencilerin akademik başarıları farklılaşmıştır. Babanın öğrenim durumu ise başarıyı büyük ölçüde farklılaştırmamıştır. Babaların çalışıyor olmasından dolayı öğrencilerin anneleriyle daha çok birlikte olmaları bu durumu açıklamaktadır. Öğrenim düzeyi yüksek olan

annelerin çocukları, öğrenim düzeyi düşük olan annelerin çocuklarından başarılıdır. Bu durum, yüksek öğrenimli annelerin, çocuklarına karşı, daha bilgili, bilinçli ve anlayışlı yaklaşabilmelerinden kaynaklanmaktadır.

Ailelerin ekonomik durumu ile öğrencinin akademik başarısı ele alındığında başarı oranı yüksekliğinin orta gelirlilerde toplandığı görülmektedir. Zengin ve fakir durumda olan aile çocuklarının başarı oranı çok düşüktür. (Bu durum, öğrencilerin, %90'nından fazlasının kendilerini zengin ve fakir'den ziyade "orta" gelirli olarak nitelendirmelerinden kaynaklanmaktadır.)

Öğrencilerin yaş grupları, sınıflara dağılımı, anne babanın mesleği başarıyı farklılaştırmamıştır.

Okulla İlgili Duyuşsal Özellikler ve Başarıya Etkisi

Araştırmamızın ilk denencesi olan "okulla ilgili duyuşsal özellikleri olumlu olan öğrencilerin, okulla ilgili duyuşsal özellikleri olumsuz olan öğrencilere göre daha başarılı olacağı ile ilgili sorular ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi ele aldığımızda;

"Okuyup bir meslek sahibi olmayı isteme"nin başarıyı artırdığı görülmüştür. Bu durum genel olarak ailelerin çocuklarını meslek sahibi olmaları amacıyla okula göndermeleri ve çocuklarına bu şekilde telkinde bulunmalarından kaynaklanmaktadır. Okuyup bir meslek edinme gayesi gütmeyen öğrencilerin başarılarının ise düşük olduğu tespit edilmiştir.

Okuldaki öğretmenlerin öğrencilere karşı davranışlarının başarıyı etkilediği, öğretmenlerinin davranışlarını olumlu bulan öğrencilerin başarılarının yüksek olduğu görülmüştür. İdarecilerin öğrencilere karşı tavra ise başarıyı etkilememiştir. Bu durum öğrencilerin, idarecilerle, öğretmenlerine göre daha az muhatap olmalarından kaynaklanıyor olabilir.

Derslerdeki başarılarında okulu büyük ölçüde etkili görenler genelde başarılı

öğrencilerdir. Okul, başarıyı, olumlu yönde etkilerken, başarısızlığı etkilememektedir.

Okulu sevme ile başarı arasında bir ilişki bulunamamıştır. Bu durum, öğrencilerin zihinlerinde okulun mutlaka gidilmesi ve bitirilmesi gerekli bir yer olduğu düşüncesinden kaynaklanabilir. O nedenle okulu sevip sevmemenin öğrenci başarısı üzerinde olumlu veya olumsuz herhangi bir rolü olmadığı söylenebilir.

Dersle İlgili Duyuşsal Özellikler ve Başarıya Etkisi

Dersle ilgili duyuşsal özellikleri ve bunların başarıya etkisini tespit etmeye yönelik soruları irdelediğimizde D.K.A.B. dersinin olumlu davranış kazandırmada etkili olduğu ancak bu etkinin başarıya çok bariz bir şekilde yansımadığı görülmüştür. Öğrencilerin çoğunluğu, aile büyüklerine saygılı olma, sorumluluk sahibi olma, arkadaşlarla iyi ilişkiler kurma, iyilikleri yapma ve kötülüklerden sakınma hususlarında D.K.A.B. dersinin yaşantıları üzerinde etkisi olduğunu kabul etmişlerdir.

Ancak D.K.A.B. dersinden hoşnutluğu ölçen sorular ile başarı arasında bir korelasyon kurulamamıştır. D.K.A.B. dersinin en çok sevilen dersler arasında yer alması, D.K.A.B. dersinin gerekli bir ders olduğu ve herkesin alması gerektiği, ileride D.K.A.B. öğretmeni olmayı isteme, D.K.A.B. dersinin konularını beğenme, dersten beklentilerin gerçekleşmesi, D.K.A.B. dersi sayesinde dinini yeterince öğrenme ile başarı arasında bir ilişki yoktur.

D.K.A.B. dersinden hoşnutluğu ifade eden sorulardan ziyade, D.K.A.B. dersinin davranış kazandırmaya yönelik soruları ile başarı arasında orantı bulunması ailelerin de davranış geliştirme hususunda titiz davrandıklarını bu işi sadece okula ve derse bırakmadıklarını düşündürmektedir. Dersimizin sadece din kültürü olmadığı aynı zamanda ahlâk bilgisini de içerdiği düşünülürse öğrencilere davranış geliştirmeye yönelik ödevlerin verilmesi, başarının değerlendirilmesinde sınıf içi, okul içi davranışlarının da gözönünde bulundurulması ve bunun öğrenciye duyurulması başarının artmasında faydalı olacaktır. Öte yandan ise D.K.A.B. dersinin çok

beğenilmediği de bir gerçektir. Ders müfredatının öğrencilerin istekleri doğrultusunda düzenlenmesi daha ilginç hale getirilmesi ve ders öğretmenlerinin ders anlatırken öğrenciyi sıkmadan bilgilendirmesi hatta eğlenceli hale getirerek öğrenciyi dinlendirmesi yolunda çalışmalar yapılması uygun olacaktır. Dersin beğenilmeme sebepleri de açık uçlu sorular vasıtasıyla hem öğrencilere hem öğretmenlere sorularak tespit edilmelidir.

Çevre İle İlgili Duyuşsal Özellikler ve Başarıya Etkisi

5. denencemiz, dini tutumu olumlu bir çevrede yetişen öğrencilerin, dini tutumu olumsuz bir çevrede yetişen öğrencilere göre D.K.A.B. dersinde daha başarılı olacağı idi. Çevre kapsamına (okul ve öğretmenler ayrı bir bölüm altında incelendiği için) aile, dini içerikli yayın ve programlar ile cami ve Kur'an Kursları alınmıştır. Aile ile ilgili sorular, ailenin öğrenciye karşı tavrı ve dindarlık durumu ile ilgilidir. Ailenin öğrenciye karşı tutumunu tespit eden sorular ile başarı arasında maalesef bir ilişki bulunamamıştır. Buna göre ebeveynin, çocuğun kendi başına geçirmek istediği zamana karşı anlayışlı olması veya olmaması başarıyı herhangi bir şekilde etkilememiştir. Bu durumda araştırmamız Şatır'ın[1] "ders çalışma konusunda baskı görmeyen sadece uyarılan ve vaktini kullanmakta serbest bırakılan aile çocukları, ders çalışma hususunda kendisine baskı yapılan, azarlanan çocuklardan daha başarılıdır" bulgusunu desteklememektedir. Ayrıca öğrencinin problemlerini ailesiyle rahatça paylaşabilmesinin başarıyı etkilemediği görülmüştür. Zaten öğrencilerin yarıdan fazlası problemlerini ailesiyle rahat paylaşamadığını ifade etmiştir. Bu durum ise başarısızlığı artırmamıştır. Ancak ailelerin evlatlarıyla olan ilişkilerinde daha bilinçli davranmalarını sağlamak açısından, rehberlik öğretmenleri başkanlığında devlet teşvikli yerel kurslar açılabilir. Aile içi ilişkiler ve bunun başarıya yansıması ayrı bir araştırmada daha detaylı bir şekilde ele alınabilir. Ailenin öğrencinin aldığı nota

---

[1] Şatır, a.g.e., s.87-88.

karşı tutumu da başarıyı etkilememektedir. Fakat ailede sosyal aktivitelerin çok olması, ailede dini konuların konuşulması, çocukların dini sorularının engellenmemesi, ibadetlerin yerine getirilmesi özellikle annenin ibadetlerini yapması başarıyı artırmaktadır. Babanın ibadet etmesi öğrencinin başarısını etkilememektedir. Bu durum çocuğun baba ile anneye göre daha az birlikte olması, babanın davranışlarını daha az gözlemlemesi ve baba ile daha az iletişim kurmasından kaynaklanmaktadır.

Öğrencilerin yarıdan fazlası evlerinde dini kitap, dergi ve kaset bulunduğunu belirtmelerine rağmen, bu durumun başarıyı artırmadığı görülmüştür. Evlerinde dini içerikli TV ve radyo programları izlenen ve dinlenen öğrenciler ise D.K.A.B. dersinde daha başarılı bulunmuştur. Televizyon ve radyo kanalıyla yayınlanan dini programların bireyin bilgilenmesi açısından oldukça etkili ve faydalı olduğu anlaşılmaktadır. Bu da görsel ve işitsel yoldan bilgi edinmenin daha kolay ve cazip olduğunu, toplumumuzda henüz okuma alışkanlığının yaygınlaşmadığını düşündürmektedir. Farklı yaş gruplarına hitap edecek televizyon ve radyo programları artırılmalı, dini konuları içeren kitaplar öğrencilerin seviyelerine inebilmeli, bunlar resim, karikatür, şiir, diyalog gibi içeriklerle zenginleştirilmelidir.

Cami ve Kur'an Kursları ise başarıyı çok artırmaktadır. Tatillerini cami ve Kur'an Kurslarına giderek değerlendiren öğrenciler, bazı bilgilerle daha önceden tanışık olduğu için D.K.A.B. dersinde kendilerine güven duymakta ve buralarda verilen eğitimi almayanlara göre sınıf içinde daha çok söz alabilmekte, arkadaşları arasında sivrilmektedirler.

Buradan anlaşılmaktadır ki; dini tutumu olumlu bir çevrede yetişen, gerek görerek ve işiterek gerekse yaşayarak herhangi bir dini tecrübeye sahip olan öğrenciler, dini tutumu olumlu bir çevrede yetişmeyen ve dini tecrübe sahibi olmayan öğrencilere göre D.K.A.B. dersinde daha başarılıdır.

Öğretmenle İlgili Duyuşsal Özellikler ve Başarıya Etkisi

D.K.A.B. öğretmeniyle ilgili sorular; öğretmenin öğrenciye yaklaşımı, dersteki tutumu ve kişiliğiyle ilgilidir.

D.K.A.B. öğretmeninin öğrenciye yaklaşımı ile ilgili soruları irdelediğimizde, öğretmenin öğrenciyi sevmesi (öğrencinin kendisini D.K.A.B. öğretmeni tarafından seviliyor olarak algılaması), yanlış cevap karşısında kızmayıp anlayışlı davranması başarıyı artırmaktadır. Ancak; D.K.A.B. öğretmeninin dini öğrenciye sevdirmesi, öğrencilere sevgiyle yaklaşması, öğrencilerin olumlu davranışlarını ödüllendirmesi, öğrencide öğrenme isteği oluşturması, öğrencilerin konuyla ilgili fikirlerini alması ve din ile ilgili çeşitli sorulara izin vermesi başarıyı herhangi bir şekilde etkilememektedir. Bu sorulara lehte ve aleyhte cevap veren öğrencilerin oranı hemen hemen aynıdır. Halbuki D.K.A.B. öğretmenlerinin bu davranışlara sahip olması, bu yönleriyle daha çok öğrenci tarafından beğenilmesi, bunun başarıyı artırması beklenirdi.

D.K.A.B. öğretmeninin dersteki tutumu ise başarıya kısmen yansımaktadır. Öğretmenin soruları tutarlı bir şekilde açıklaması, sınavlarda seviyeye uygun sorular sorması, sadece ders konularına bağlı kalmaması (konuları değişik örneklerle süslemesi vs.), başarıyı artırmaktadır. Fakat dersin amaçlarını iyi açıklama, ders süresince öğrencinin ilgisini canlı tutabilme, konuları güncelleştirme gibi hususlarla başarı arasında ilişki bulunamamıştır. D.K.A.B. öğretmenlerinin bu konularda kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir.

Başarı üzerinde en çok etkili olan sorular ise öğretmenin kişiliği ile ilgili olanlardır. Buna göre öğretmenin hoşgörülü olması, sinirli olmaması, öğrenciler tarafından sevilmesi başarıyı artırmaktadır. Öğretmenin asık suratlı olması ise başarıyı etkilememiştir. D.K.A.B. öğretmeninin en çok sevilen öğretmenler arasında yer alıp almadığı ile ilgili soruya öğrencilerin %50.89'u olumlu kanaat belirtmiş, geri kalanı kararsız kalmış ya da olumsuz cevap vermişlerdir. D.K.A.B. öğretmenini sevenlerin bu derste daha başarılı oldukları görülmüştür. D.K.A.B. öğretmeninin diğer

öğretmenlere göre daha güleryüzlü ve iyi olup olmadığı ile ilgili soruyla başarı arasında da bir ilişki saptanamamıştır.

Saydığımız hususlarda ve benzeri konularda daha çok D.K.A.B. öğretmeni üzerinde araştırma yapılmalı başarıya etkisi tespit edilmelidir. Varsa eksiklikler hizmet içi eğitim kurslarıyla telafi edilmelidir. Burada görülen odur ki, D.K.A.B. öğretmeninin, kişiliği ile kendini öğrenciye beğendirmesi, sevdirmesi, öğrenciye karşı sempatik ve hoşgörülü olması başarı için çok önemlidir.

Akademik Özkavramı ve Başarıya Etkisi

Akademik özkavramı ile ilgili bulgular 7. denencemizi doğrulamış, Soner'in,[2] özgüvenin başarıyı etkilemediği yönündeki bulgusunun aksine, akademik özkavramı güçlü olan öğrencilerin, akademik özkavramı zayıf olan öğrencilere göre D.K.A.B. dersinde daha başarılı oldukları görülmüştür.

Akademik özkavramı ve başarıya etkisi üzerinde genel bir değerlendirme yaptığımızda akademik özkavramı tamamen öznel nitelikte olan yani bireyin salt kendisini ilgilendiren kanılarının başarıyı daha çok etkilediği görülmüştür. Kendini başarılı bulma; okumayı sevme; öğrenmeye ilgi duyma; olaylara akılcı yaklaştığını düşünme gibi. Hâlihazırda başkalarıyla ilgili olan kanılar ise başarıya pek yansımamıştır. Öğrencinin neşeli; sevilen bir kişi olup olmaması; pek çok arkadaşa sahip olup olmaması gibi. Bu kanıların başarıya net bir şekilde yansımaması, hakkında başkalarının da fikir beyan edebileceği nitelikte olmasından, öğrencilerin bu konularda başkalarının da neler düşündüğünü hesaba katarak cevap vermiş olmalarından kaynaklanıyor olabilir.

Sınavlardan önce heyecanlanma veya rahat olmanın başarı üzerinde etkisi olmaması Başarır'ın[3] ortaokul son sınıf öğrencilerinde sınav kaygı düzeyinin sınav

---

[2] Soner, **a.g.e.**, s.251.
[3] Başarır, **a.g.e.**, s.50.

başarısını veya akademik başarıyı olumsuz etkilemediği bulgusunu destekler mahiyettedir. Öğrencilerin öğrenim süreleri boyunca her dersten birçok defalar sınava girdiği düşünülürse mutad olan bu durumun başarıyı fazla etkilememesi normaldir.

Akademik özkavramı sorularından başarıya etkisi olanlar diğer bölümdeki sorulara göre daha fazladır. Bu sebeple akademik özkavramı başarı üzerinde oldukça önemlidir diyebiliriz. Çevresi itibariyle herhangi bir dini tecrübe yaşamış olan öğrencilerin D.K.A.B. dersinde başarılı oldukları 5. denencemiz çerçevesinde doğrulanmış ve çevrenin de başarı üzerinde oldukça etkili olduğu görülmüştür. Böylece 8. denencemiz de doğrulanmış olmaktadır. Başarıyı en çok etkileyen faktör akademik özkavramı ve çevrenin dini tutumudur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Bu araştırma, öğrencilerin akademik başarılarını etkileyebilecek D.G.Ö.ni tespit etmek ve öğrencinin akademik başarısını artırmaya yönelik eğitim gereksinimlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada öğrencilerin akademik başarı düzeylerini etkileyebileceği düşünülen bazı D.G.Ö.ne ilişkin 8. denence incelenmiştir.

Konuyla ilgili kaynak ve araştırmalar incelenerek araştırma projelendirilmiştir. Ön deneme anketi ile uygun sorular tespit edilerek asıl anket formu oluşturulmuştur.

Araştırmanın örneklemini 1999-2000 öğretim yılında, İstanbul'un Üsküdar ilçesine bağlı Kısıklı, Paşakapısı ve Mustafa Noyan ilköğretim okullarında 6., 7. ve 8. Sınıflarında okuyan ve tesadüfi olarak seçilen 281 öğrenci oluşturmuştur. Öğrencilere ait bilgiler ile öğrencilerin okul, ders, çevre, öğretmen ve kendileriyle ilgili görüş ve kanaatleri, kişisel bilgi formu ve 73 soruluk tutum anketiyle elde edilmiştir. Olgusal durum ve D.G.Ö.ni oluşturan bağımsız değişkenler ile bağımlı değişken olan "başarı" arasındaki ilişki "Ki kare testi" ile tespit edilmiş, birbirleriyle ilişkili olan parametreler tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

A) SONUÇLAR

"Din Öğretiminde Duyuşsal Giriş Özelliklerinin Başarıya Etkisi" konulu araştırmamızda vardığımız sonuçlar aşağıda kategorik olarak verilmiştir.

(1) Olgusal Durum ve Başarıya Etkisi

a) Cinsiyete göre D.K.A.B. ders başarısının farklılaştığı ve kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha başarılı oldukları görülmüştür.

b) İl ve ilçe doğumlu öğrenciler de köy doğumlu öğrencilere göre D.K.A.B. dersinde daha başarılıdır.

c) Annenin öğrenim durumu çocuğun akademik başarısını etkilemekte ve akademik başarı yüksek öğrenimli annelerin çocuklarının lehine artmaktadır.

d) Başarı oranı yüksekliği orta gelirli ailelerde toplanmaktadır. Zengin ve fakir durumda olan aile çocuklarının başarı oranları ise düşüktür.

e) Babanın mesleği, babanın öğrenim durumu, öğrencilerin yaşları ve sınıflara dağılımı D.K.A.B. ders başarısını herhangi bir şekilde etkilememektedir.

(2) Okulla İlgili Duyuşsal Özellikler ve Başarıya Etkisi

a) Okuyup bir meslek sahibi olma isteği D.K.A.B. dersi başarısını olumlu yönde etkilemektedir.

b) Genel olarak öğretmenlerin öğrencilere karşı iyi davranışları D.K.A.B. dersi başarısında olumlu rol oynamaktadır.

c) Okulu sevip sevmeme ile idarecilerin öğrencilere karşı davranışları D.K.A.B. ders başarısını etkilememektedir.

(3) Dersle İlgili Duyuşsal Özellikler ve Başarıya Etkisi

a) D.K.A.B. dersinin içeriğini beğenip beğenmeme ve bu dersten beklentilerin gerçekleşip gerçekleşmemesi başarıyı etkilememektedir.

b) D.K.A.B. dersi çok sevilen ve rağbet edilen dersler arasında yer

almamaktadır.

c) D.K.A.B. dersi öğrenci davranışları üzerinde olumlu etkiye sahiptir ancak bu etki başarıya yeteri kadar yansımamaktadır.

(4) Çevre İle İlgili Duyuşsal Özellikler ve Başarıya Etkisi

a) Annenin ibadetlerini yerine getirmesi öğrencinin D.K.A.B. ders başarısını olumlu yönde etkilemekte, babanın ibadetlerini yerine getirmesi başarıyı etkilememektedir.

b) Aileler çocuklarına yeterince dini bilgi verememekte, öğrenciler ailelerinden öğrendiklerini dini bilgileri, D.K.A.B. ders başarısı için yetersiz bulmaktadırlar.

c) Öğrenciler, okul haricinde, dini bilgilerini, dini kitap, dergi ve kasetten ziyade radyo ve televizyon programları vasıtasıyla edinmektedirler.

d) Cami ve Kur'an kursları, öğrencinin bilgi, duygu ve davranış yönünden daha olumlu bir dini tutum sergilemesinde ve D.K.A.B. dersi başarısının artmasında çok önemli işleve sahiptirler.

e) Ailesinde dini ibadetler yapılan, dini konular konuşulan, dini içerikli radyo ve TV programları izlenen ve dinlenen, ailesi tarafından cami ve Kur'an Kurslarına gönderilen öğrenciler D.K.A.B. dersinde daha başarılı olmaktadır.

f) Anne babanın çocuğun kendi başına geçirmek istediği zamana karşı anlayışı, çocuğun problemlerini ailesiyle rahat paylaşabilmesi, çocuğun aldığı notlar karşısında ailenin tepkisi başarıyı etkilememektedir.

(5) Öğretmenle İlgili Duyuşsal Özellikler ve Başarıya Etkisi

a) D.K.A.B. öğretmenlerinin öğrenci ile samimi ve yakın ilişkide olma, öğrencileri olumlu davranışlarında ödüllendirme, öğrencide öğrenme isteği oluşturma,

öğrencinin ilgisini canlı tutabilme, öğrencilerin konuyla ilgili fikirlerini alma, din ile ilgili çeşitli sorulara izin verme, dersin amaçlarını iyi açıklayabilme, konuları istenilen verimlilikte anlatma gibi yönlerinin başarıyı herhangi bir şekilde etkilemediği görülmüştür.

b) D.K.A.B. öğretmenin hoşgörülü olması, sinirli olmaması, öğrencilere kızmaması, öğrencilerin sorularını samimi ve tutarlı bir şekilde cevaplaması, seviyeye uygun sorular sorması, öğrenciye sevgiyle yaklaşması ve öğrenciler tarafından sevilmesi başarıyı artırmaktadır.

c) D.K.A.B. öğretmeni, öğrenciye karşı davranışından ziyade kişisel özellikleriyle diğer bir deyişle kendini sevdirmesiyle akademik başarı üzerinde önemli bir rol oynamaktadır.

(6) Akademik Özkavramı ve Başarıya Etkisi

a) Kendini başarılı bulma, okumayı sevme, öğrenmeye ilgi duyma, kendini terbiyeli, uyumlu ve başkalarına karşı saygılı görme, akılcı olduğunu, okulda ve evde dışlanmadığını düşünme, öğretmenlerinden şikayet almadığı ve sıkılmadan ders anlatabildiği kanaatinde olma ile başarı arasında doğru orantılı bir ilişki vardır.

b) Öğrencilerin oruç ibadetini yerine getirmeleri D.K.A.B. dersi başarılarında etkili olmakta, namaz ibadeti ise başarıyı etkilememektedir.

c) Aile içinde önemli bir yere sahip olduğunu düşünme, kendini neşeli bulma, çevresi tarafından sevildiği kanaatinde olma, pek çok arkadaşa sahip olma, ders çalışmayı sevme, sınavlardan önce heyecanlanma ve bunların tersi durumlar ile başarı arasında ilişki bulunamamıştır.

Özet olarak 8 denencemizden 5'i doğrulanmıştır. Buna göre;

1- Okulla ilgili duyuşsal özellikleri olumlu olan öğrencilerin, okulla ilgili duyuşsal özellikleri olumsuz olan öğrencilere göre D.K.A.B. dersinde daha başarılı olduğu,

2- Dini tutumu olumlu bir çevrede yetişen öğrencilerin, dini tutumu olumsuz bir çevrede yetişen öğrencilere göre D.K.A.B. dersinde daha başarılı olduğu,

3- D.K.A.B. öğretmeni ile ilgili duyuşsal özelliklere sahip olan öğrencilerin, D.K.A.B. öğretmeni ile ilgili olumsuz duyuşsal özelliklere sahip olan öğrencilere göre D.K.A.B. dersinde daha başarılı olduğu,

4- Akademik özkavramı güçlü olan öğrencilerin, akademik özkavramı zayıf olan öğrencilere göre D.K.A.B. dersinde daha başarılı olduğu,

5- D.K.A.B. ders başarısını en çok etkileyen faktörlerin akademik özkavramı ve çevrenin dini tutumu olduğu tespit edilmiştir.

D.K.A.B. dersi ile ilgili denencelerimiz ise doğrulanmamıştır. Buna göre; D.K.A.B. dersinin içeriğini beğenip beğenmeme, bu dersten beklentilerin gerçekleşmesi veya umduğunu bulamama başarıyı herhangi bir şekilde etkilememiştir. D.K.A.B. dersiyle ilgili duyuşsal özellikleri olumlu olan öğrenciler kısmen başarılı bulunsa da başarı üzerindeki bu etki belirgin düzeyde değildir. D.K.A.B. dersi ile ilgili duyuşsal özelliklerin olumsuz olması da başarısızlığı artırmamaktadır.

B) ÖNERİLER

Araştırmanın sonuçlarına göre şu öneriler geliştirilmiştir:

1- Bu araştırmanın benzerleri daha geniş alanlarda yapılmalı, sonuçlar karşılaştırılarak daha geçerli ve sağlıklı genellemelere ulaşılabilmelidir.

2- Öğrencinin akademik başarısını yükseltmede ve desteklemede etkili olan faktörler daha geniş kapsamlı olarak tek tek incelenmeli ve bunlar birbirleriyle

yordanarak başarıya yansıma yüzdeleri tespit edilmelidir.

3- Araştırma ortaöğretime de taşınmalı, D.G.Ö.nin ilköğretim ile ortaöğretim öğrencilerinin D.K.A.B. ders başarısına nasıl yansıdığı tespit edilmelidir.

4- D.G.Ö.nin din öğretimi haricindeki alanlarda da başarıya etkisi incelenmeli ortak noktalar tespit edilmelidir.

5- D.K.A.B. dersine ait başarıyı etkileyebileceği düşünülen başka D.G.Ö.de incelenmelidir.

6- Öğrencinin D.K.A.B. dersine girerken sahip olduğu duyuşsal özellikler ile bu dersin sonunda sahip olduğu duyuşsal özellikler arasındaki fark ve bunun başarıya etkisi başka incelemelere konu edilmelidir.

7- Araştırma yapıldığı zaman dilimi ile sınırlı olduğundan daha uzun zamanlı araştırmalara ihtiyaç vardır.

8- Akademik özkavramını etkileyen faktörler araştırılmalı, öğrencinin kendine olan güvensizliğinin sebepleri bulunmalıdır.

9- Radyo ve televizyonda dini eğitim veren programlara daha sık yer verilmeli ve bu programlar yaş gruplarına göre düzenlenmelidir.

10- D.K.A.B. dersinin beğenilmeme sebepleri hem öğretmenlere hem öğrencilere sorularak tespit edilmeli, müfredatın öğrencinin ihtiyacı ve isteği doğrultusunda biraz daha ilgi çekici olması için çalışmalar yapılmalıdır.

11- D.K.A.B. öğretmenleri belli aralıklarla hizmet içi eğitim kurslarına tabi tutulmalı, derse ve öğrenciye karşı tutumu ile ilgili meslekî bilgileri yenilenmelidir.

12- D.K.A.B. öğretmenleri öğrencilerine karşı daha samimi, daha hoşgörülü, daha anlayışlı ve sevgiyle yaklaşmalıdırlar.

BİBLİYOGRAFYA

Altınok, Rafet, **Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretiminin Ortaöğretim Öğrenci Davranışları Üzerindeki Etkileri**, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa, 1994.

Aydın, Mehmet Şevki, **Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmenlerinin Pedagojik Formasyon Yeterlikleri**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Kayseri, 1992.

Ayhan, Halis, **Din Eğitimi ve Öğretimi**, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları:78, 3. Basım, İstanbul, 1997.

Başarır, Deniz, **Ortaokul Son Sınıf Öğrencilerinde Sınav Kaygısı, Durumluk Kaygı, Akademik Başarı ve Sınav Başarısı Arasındaki İlişkiler**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1990.

Bayrak, Mustafa, "Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersinin Etkinliğiyle İlgili Bir Araştırma", **Din Öğretimi Dergisi**, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları:642, Periyodik Eserler Dizisi:20, Sayı:8-9, Ankara, 1986.

Begik, Şadıman, **Akademik Başarının Kestirilmesinde, Yetenek, İlgi, Kişilik, Lise Başarısı ve ÖSYS Başarısının Etkisi**, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1997.

Benli, Ayhan, **İmam Hatip Liselerinde Mesleki Eğitimin Durumu Üzerine Tecrübi Bir Araştırma**, Basılmamış Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Ankara, 1992.

Berber, Şakir, **Sosyo-Ekonomik Faktörlerin ve Ana-Baba Tutumlarının Okul Başarısına Etkisi**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Eylül, 1990.

Binbaşıoğlu, Cavit, **Eğitim Psikolojisi**, Binbaşıoğlu Yayınevi, Kadıoğlu Matbaası, Beşinci Basım, Ankara, 1982.

Bloom, Benjamin S., **İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme**, Çeviren:Durmuş Ali Özçelik, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları:174, Öğretmen Kitapları Dizisi:15, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1995.

Bossing, L. Nelson, **Orta Dereceli Okullarda Öğretim**, Çeviren:Necmi Sarı, Cilt:2, Öğretmen Kitapları:4, Maarif Vakfı Yayınları, Maarif Basımevi, İstanbul, 1955.

Cebeci, Suat, **İmam Hatip Meslek Dersleri Öğretmenlerinin Yeterlikleri**, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 1994.

Gökçe, Birsen, **Ortaöğretim Gençliğinin Beklenti ve Sorunları**, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları:270, Tanıtıcı Yayınlar Dizisi:19, Ankara, 1984.

Güner, Cemile, **Öğretmenlerin, Öğrencilerin Okuldaki Akademik Başarılarına Etkileri Üzerine Bir Araştırma**, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 1995.

Kaya, Mevlüt, **Din Eğitiminde İletişim ve Dini Tutum**, Etüt Yayınları, 1. Basım, Samsun, 1998.

Keyifli, Şükrü, "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerine Bazı Tavsiyeler", **Din Öğretimi Dergisi**, Sayı:15, Haziran 1998, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları:846, Periyodik Eserler Dizisi:32.

Kısakürek, Mehmet Akif, **Sınıf Atmosferinin Öğrenci Başarısına Etkisi, Eğitim Fakülteleri Üzerine Bir Araştırma**, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları:144, Ankara, 1985.

Koç, Nizamettin, **Liselerde Öğrencilerin Akademik Başarılarının Değerlendirilmesi Uygulamalarının Etkililiğine İlişkin Bir Araştırma**, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları:104, Ankara, 1981.

Küçükahmet, Leylâ, **Öğretim İlke ve Yöntemleri**, Gazi Büro Kitabevi, Altıncı Baskı, Ankara, 1995.

Oğuzkan, Ferhan, **Orta Dereceli Okullarda Öğretim (Amaç, İlke, Yöntem ve Teknikler)**, Emel Matbaacılık Sanayii, Ankara, 1985.

Öcal, Mustafa, "Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersleri ve Öğretmenleri", **Din Öğretimi Dergisi**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Sayı:20, Eylül, 1989.

———————, "Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmenleri", **Din Öğretimi Dergisi**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Sayı:21, Kasım, 1989.

Özgü, Halis, **Çocuklar Niçin Başarılı Olamıyorlar**, Ararat Yayınevi, İstanbul, Nisan, 1976.

Öztürk, Hüseyin, **Öğrenci Gözüyle Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmenlerinin Sosyal ve Pedagojik Formasyonu**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1995.

Peker, Hüseyin, "Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretiminin Daha Verimli Olmasını Engelleyen Faktörler", **Din Öğretimi Dergisi**, Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları, Sayı:16, Eylül, 1988.

Pektaş, Suat, **Sözel Olmayan Öğretmen Davranışlarının Öğretime Etkilerinin Değerlendirilmesi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 1988.

Sezgin, Osman, **Üçüncü Neslin Eğitimi**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları:69, Ankara, 1991.

Soner, Oya, **Aile Uyumu Öğrenci Özgüveni ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkiler**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul, 1995.

Sütçü, Mehmet Akif, **Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmenlerinin Tutumları**, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1996.

Şahin, Abdülaziz, **Öğrencinin Gözünde Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmeni**, Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Ankara, 1995.

Şatır, Salih, **Özel Tevfik Fikret Lisesi Öğrencilerinin Akademik Başarılarıyla İlgili Anne-Baba Davranışları ve Akademik Başarıyı Artırmaya Yönelik Anne-Baba Eğitim Gereksinmelerinin Belirlenmesi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1996.

Tarhan, Sinem, **Lise Öğrencilerinin Beden İmajlarından Hoşnut Olma Düzeylerinin Özsaygıları ve Akademik Başarıları Üzerindeki Etkisi**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Ekim, 1995.

Topuz, Sanem, **Popülerlik, Mizah Duygusu ve Akademik Başarı Arasında İlişki**, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Eylül, 1995.

Tosun, Cemal, **Din ve Kimlik**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları:118, Ankara, 1993.

Yavuz, Kerim, **Çocuk ve Din**, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 1994.

Yılman, Mustafa, **Öğretmenlik Mesleği ve Meseleleri**, Türkiye Milli Kültür Vakfı Yayınları:4, İstanbul 1992.

EKLER LİSTESİ

1- Üsküdar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden Alınan Okullara Hitaben İzin Yazısı (EK-I, EK-II, EK-III)

2- Kişisel Bilgi Formu ve Anket Soruları (EK-IV)

EK-I

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
Üsküdar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı:B.08.4.MEM.4.34.12-510/25305 3./6./1999
Konu: Keziban ÇAPAR'ın
Tez Çalışması

KAYMAKAMLIK MAKAMINA
ÜSKÜDAR

Ankara Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din ilimleri Anabilim Dalı,Din Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programında öğrenim görmekte olan Keziban ÇAPAR'ın İlçemiz Paşakapısı ve Mustafa Noyan İlköğretim Okulu 6-7 ve 8.sınıf öğrencileri ile "Din Eğitiminde Duyuşsal Giriş Özelliklerinin Başarıya Etkisi" konulu bir anket uygulama isteği ile ilgili 28.5.1999 tarihli dilekçe ilişikte sunulmuştur.

Adı geçenin belirtilen okulda anket uygulaması yapması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görülmesi halinde gerekli onayın verilmesini ensiplerinize arz ederim.

Recep SEZER
Müdür

O L U R
3./6./1999
Abdulvahap YILDIRIM
Kaymakam

YI: 12-510/25306 4.6.1999
NU: Keziban ÇAPAR'ın
Tez Çalışması

MUSTAFA NOYAN İLKÖĞRETİM OK. MÜDÜRLÜĞÜNE
ÜSKÜDAR

Onay gereğince işlem yapılmasını rica ederim.

H.Basri YAZICI
Müdür a.
Şube Müdürü

EK-II

T.C.
ISTANBUL VALİLİĞİ
Üsküdar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı:B.09.4.MEM.4.34.12-510/25252 13./5./19.99
Konu: Keziban ÇAPAR'ın
Tez Çalışması

KAYMAKAMLIK MAKAMINA
ÜSKÜDAR

Ankara Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı,Din Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programında öğrenim görmekte olan Keziban ÇAPAR'ın İlçemiz Kısıklı İlköğretim Okulu 6-7 ve 8.sınıf öğrencileri ile "Din Eğitiminde Duyuşsal Giriş Özellikleri ıin Başarıya Etkisi" konulu bir anket uygulama isteği ile ilgili dilekçe ve anket soruları ilişikte sunulmuştur.

Adı geçenin belirtilen okulda anket uygulaması yapması Müdürlüğümüze uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görülmesi halinde gerekli onayın verilmesini şensiplerinize arz ederim.

Recep SEZER
Müdür

O L U R
.../05/1999
Abdulvahap YILDIRIM
Kaymakam

Sayı: 12-510/25253 20.5.1999
Konu: Keziban ÇAPAR'ın
Tez Çalışması

KISIKLI İLKÖĞRETİM OKULU MÜDÜRLÜĞÜNE
ÜSKÜDAR

Onay gereğince işlem yapılmasını rica ederim.

H.Basri YAZICI
Müdür a.
Şube Müdürü

167

EK-III

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
Üsküdar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı:B.09.4.MEM.4.34.12-510/25305 3./6./1999
Konu: Keziban ÇAPAR'ın
Tez Çalışması

KAYMAKAMLIK MAKAMINA
ÜSKÜDAR

Ankara Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din ilimleri Anabilim Dalı,Din Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programında öğrenim görmekte olan Keziban ÇAPAR'ın İlçemiz Paşakapısı ve Mustafa Noyan İlköğretim Okulu 6-7 ve 8.sınıf öğrencileri ile "Din Eğitiminde Duyuşsal Giriş Özelliklerinin Başarıya Etkisi" konulu bir anket uygulama isteği ile ilgili 28.5.1999 tarihli dilekçe ilişikte sunulmuştur.

Adı geçenin belirtilen okulda anket uygulaması yapması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görülmesi halinde gerekli onayın verilmesini saygınsiplerinize arz ederim.

Recep SEZER
Müdür

O L U R
3./6./1999
Abdulvahap YILDIRIM
Kaymakam

EVRAK NO: 12-510/25306 4.6.1999
KONU: Keziban ÇAPAR'ın
Tez Çalışması

PAŞAKAPISI İLKÖĞRETİM OK. MÜDÜRLÜĞÜNE
ÜSKÜDAR

Onay gereğince işlem yapılmasını rica ederim.

H.Basri YAZICI
Müdür a.
Şube Müdürü

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

EK-IV

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

DEĞERLİ ÖĞRENCİ ARKADAŞLARIM;

Bu anket formu, öğrencinin Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersini nasıl bulduğunu tespit etmek ve bu dersi daha iyi ve güzel hale getirmek için neler yapılabileceğini araştırmak üzere hazırlanmıştır.

Cevaplarınız sadece bilimsel amaçla kullanılacaktır. Bu nedenle adınızı soyadınızı yazmanıza gerek yoktur.

Lütfen tüm sorulara cevap veriniz ve size göre en doğru seçeneği işaretleyiniz.

Büyük bir içtenlikle en doğru cevapları vermeye çalışarak bana yardımcı olacağınıza inanıyor, tüm derslerinizde başarılar diliyorum.

KEZİBAN ÇAPAR
Din Eğitimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi
ve
Üsküdar İmam Hatip Lisesi Öğretmeni

1- Cinsiyetiniz : **a)** Kız **b)** Erkek

2- Yaşınız : **a)** 12 **b)** 13 **c)** 14 **d)** 15 **e)** 16 ve yukarısı

3- Doğum Yeriniz : **a)** İl **b)** İlçe **c)** Köy

4- Anne-Babanızın öğrenim durumunu belirtiniz.

	ANNE	BABA
a) Okur-yazar değil	( )	( )
b) Okur-yazar	( )	( )
c) İlkokul mezunu	( )	( )
d) Ortaokul mezunu	( )	( )
e) Lise mezunu	( )	( )
f) Üniversite mezunu	( )	( )

5- Anne-Babanızın mesleğini işaretleyiniz.

	ANNE	BABA
a) İşçi	( )	( )
b) Esnaf	( )	( )
c) Memur	( )	( )
d) Öğretmen	( )	( )
e) Serbest Meslek (avukat, müh. vs.)	( )	( )
f) Emekli	( )	( )
g) Ev hanımı	( )	( )

6- Sizce ailenizin ekonomik düzeyi nedir?

a) Zengin **b)** Orta **c)** Fakir

7- Şu anda hangi sınıftasınız?

a) 6. Sınıf **b)** 7. Sınıf **c)** 8. Sınıf

8- Geçen dönem Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersiniz karnenizde kaç idi?

a) 5 **b)** 4 **c)** 3 **d)** 2 **e)** 1

OKULLA İLGİLİ GÖRÜŞLERİMİZ

9- Okumak ve bir meslek sahibi olmak istiyorum.

a) Tamamen katılıyorum **b)** Katılıyorum **c)** Kararsızım **d)** Katılmıyorum **e)** Kesinlikle katılmıyorum

10- Okuldaki öğretmenlerimiz, öğrencilere;

a) Çok iyi davranırlar **b)** İyi davranırlar **c)** Bilmiyorum **d)** İyi davranmazlar **e)** Hiç iyi davranmazlar

11- Okuldaki idareciler, öğrencilere;

a) Çok iyi davranırlar **b)** İyi davranırlar **c)** Bilmiyorum **d)** İyi davranmazlar **e)** Hiç iyi davranmazlar

12- Okulumu;

a) Çok seviyorum **b)** Seviyorum **c)** Kararsızım **d)** Sevmiyorum **e)** Hiç sevmiyorum

13- Başarılı olmamda okulumun etkisi büyüktür.

a) Tamamen katılıyorum **b)** Katılıyorum **c)** Kararsızım **d)** Katılmıyorum **e)** Kesinlikle katılmıyorum

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLÂK BİLGİSİ DERSİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİMİZ

14- D.K.A.B. dersi;

a) Çok zor bir derstir **b)** Zor bir derstir **c)** Kararsızım **d)** Kolay bir derstir **e)** Çok kolay bir derstir

15- D.K.A.B. dersinin konularını;

a) Hiç katılıyorum **b)** Beğenmiyorum **c)** Kararsızım **d)** Beğeniyorum **e)** Çok beğeniyorum

16- D.K.A.B. dersinden beklentilerim;

a) Tamamen gerçekleşti **b)** Kısmen gerçekleşti **c)** Kararsızım **d)** Gerçekleşmedi **e)** Hiç gerçekleşmedi

17- D.K.A.B. dersi sayesinde dinimi yeterince öğrendim diyebilirim.

a) Tamamen katılıyorum **b)** Katılıyorum **c)** Kararsızım **d)** Katılmıyorum **e)** Kesinlikle katılmıyorum

18- D.K.A.B. dersi en çok sevdiğim dersler arasındadır.

a) Tamamen katılıyorum **b)** Katılıyorum **c)** Kararsızım **d)** Katılmıyorum **e)** Kesinlikle katılmıyorum

19- D.K.A.B. dersinin saati artırılmalıdır.

a) Tamamen katılıyorum **b)** Katılıyorum **c)** Kararsızım **d)** Katılmıyorum **e)** Kesinlikle katılmıyorum

20- Ortaokuldan sonra D.K.A.B. dersi almak istemem.

a) Tamamen katılıyorum **b)** Katılıyorum **c)** Kararsızım **d)** Katılmıyorum **e)** Kesinlikle katılmıyorum

21- Herkes D.K.A.B. dersini;

a) Mutlaka almalıdır **b)** Almalıdır **c)** Alabilir **d)** Almamalıdır **e)** Kesinlikle almamalıdır

22- D.K.A.B. dersi gereksiz bir derstir.

a) Tamamen katılıyorum **b)** Katılıyorum **c)** Kararsızım **d)** Katılmıyorum **e)** Kesinlikle katılmıyorum

23- İleride D.K.A.B. dersi öğretmeni olmak isterim.

a) Tamamen katılıyorum **b)** Katılıyorum **c)** Kararsızım **d)** Katılmıyorum **e)** Kesinlikle katılmıyorum

24- D.K.A.B. dersinin, aile büyüklerime saygılı olmamda;

a) Çok etkisi olmuştur **b)** Etkisi olmuştur **c)** Kararsızım **d)** Etkisi olmamıştır **e)** Hiç etkisi olmamıştır

25- D.K.A.B. dersinin, sorumluluk sahibi bir kişi olmamı sağladı.

a) Tamamen katılıyorum b) Katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

26- D.K.A.B. dersinin arkadaşlarımla olan ilişkilerimde olumlu etkisi vardır.

a) Tamamen katılıyorum b) Katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

27- İyilikleri yapmamda, kötülüklerden kaçınmamda D.K.A.B. dersinin;

a) Hiç etkisi yoktur b) Pek etkisi yoktur c) Kararsızım d) Etkisi olmuştur e) Çok etkisi olmuştur

28- D.K.A.B. dersi, ahlâkî davranışlarımın oluşmasında;

a) Hiç etkisi olmamıştır b) Etkili olmamıştır c) Kararsızım d) Etkili olmuştur e) Çok etkili olmuştur

ÇEVREMİZLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİMİZ

29- Annem ibadetlerini;

a) Her zaman yapar b) Çoğu zaman yapar c) Ara-sıra yapar d) Çok seyrek yapar e) Hiç yapmaz

30- Babam ibadetlerini;

a) Her zaman yapar b) Çoğu zaman yapar c) Ara-sıra yapar d) Çok seyrek yapar e) Hiç yapmaz

31- Dini inançlarımın ve dini tutumlarımın oluşmasında ailemin etkisi büyüktür.

a) Tamamen katılıyorum b) Katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

32- D.K.A.B. dersinden iyi not almamda ailemden öğrendiklerim büyük yer tutar.

a) Tamamen katılıyorum b) Katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

33- Annem-babam, evde kendi başıma geçirmek istediğim zamana (çalışırken oyun oynarken, TV izlerken vb.) karşı;

a) Son derece anlayışlıdır b) Anlayışlıdır c) Kararsızım d) Pek anlayışlı değildir e) Hiç anlayışlı değildir

34- Problemlerimi ailemle rahatça paylaşırım.

a) Tamamen katılıyorum b) Katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

35- D.K.A.B. dersinden iyi not alırsam ailem;

a) Çok sevinir b) Sevinir c) Belli olmaz d) Sevinmez e) Hiç sevinmez

36- Ailem dini konularda soru sormamı;

a) Kesinlikle istemez b) İstemez c) Belli olmaz d) İster e) Çok ister

37- **Evimizde TV, radyo, gazete, dergi, kitap, konferans, sinema, tiyatro gibi yollarla yeni şeyler öğrenmeye ve dünyada olup bitene;**

a) Aşırı ilgi duyulur b) Normal ilgi duyulur c) Kararsızım d) Pek ilgi duyulmaz e) Hiç ilgi duyulmaz

38- **Evimizde dini içerikli radyo ve TV programları, dinlenmez ve izlenmez.**

a) Tamamen katılıyorum b) Katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

39- **Evimizde dini kitap, dergi ve kasetler;**

a) Boldur b) Oldukça vardır c) Farkında değilim d) Pek az vardır e) Hiç yoktur

40- **Tatillerde cami ve Kur'an kurslarıma giderim.**

a) Tamamen katılıyorum b) Katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

41- **D.K.A.B. dersindeki başarımda cami ve Kur'an kurslarının etkisi vardır.**

a) Tamamen katılıyorum b) Katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLÂK BİLGİSİ ÖĞRETMENİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİMİZ

42- **D.K.A.B. öğretmenimiz öğrencilere sevgiyle yaklaşır.**

a) Tamamen katılıyorum b) Katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

43- **D.K.A.B. öğretmeni beni;**

a) Çok sever b) Sever c) Bilmiyorum d) Sevmez e) Hiç sevmez

44- **D.K.A.B. öğretmenimiz sınıftaki olumlu davranışlarımızda bizi ödüllendirir.**

a) Tamamen katılıyorum b) Katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

45- **D.K.A.B. öğretmenimiz öğrencide öğrenme isteği oluşturur.**

a) Tamamen katılıyorum b) Katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

46- **D.K.A.B. öğretmenimiz konuyla ilgili fikirlerimizi sorar.**

a) Tamamen katılıyorum b) Katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

47- **D.K.A.B. öğretmenimiz, aklımıza takılan din ile ilgili soruları sormamıza izin verir.**

a) Tamamen katılıyorum b) Katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

48- **D.K.A.B. öğretmenimiz dayağa;**

a) Çok sık başvurur b) Çoğunlukla başvurur c) Hiç rastlamadım d) Çok seyrek e) Hiç başvurmaz

49- D.K.A.B. öğretmenimiz, sorduğu soruya yanlış cevap verirsek kızar.

a) Tamamen katılıyorum b) Katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

50- D.K.A.B. öğretmenimiz, dinimi bana sevdirdi.

a) Tamamen katılıyorum b) Katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

51- D.K.A.B. öğretmenimiz dersin amaçlarını iyi açıklamaktadır.

a) Tamamen katılıyorum b) Katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

52- D.K.A.B. öğretmenimiz, derslerde, konuyla ilgili soruları tutarlı bir şekilde açıklar.

a) Tamamen katılıyorum b) Katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

53- D.K.A.B. öğretmenimiz, ders süresince öğrencilerin ilgisini canlı tutabilir.

a) Tamamen katılıyorum b) Katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

54- D.K.A.B. öğretmenimizin sınavda sorduğu sorular seviyemize uygundur.

a) Tamamen katılıyorum b) Katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

55- D.K.A.B. öğretmenimiz konuları açıklarken güncel örnekler verir.

a) Tamamen katılıyorum b) Katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

56- D.K.A.B. öğretmenimiz, sadece ders konularına bağlı kalır.

a) Tamamen katılıyorum b) Katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

57- D.K.A.B. öğretmenimiz hoşgörülüdür.

a) Tamamen katılıyorum b) Katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

58- D.K.A.B. öğretmenimiz sinirlidir.

a) Tamamen katılıyorum b) Katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

59- D.K.A.B. öğretmenimiz, diğer öğretmenlerimize göre daha güleryüzlü ve iyidir.

a) Tamamen katılıyorum b) Katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

60- D.K.A.B. öğretmenimiz asık suratlıdır.

a) Tamamen katılıyorum b) Katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

61- **D.K.A.B. dersinde başarılı olmamda D.K.A.B. öğretmenimin etkisi büyüktür.**

a) Tamamen katılıyorum b) Katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

62- **D.K.A.B. öğretmenim en çok sevdiğim öğretmenlerim arasındadır.**

a) Tamamen katılıyorum b) Katılıyorum c) Kararsızım d) Katılmıyorum e) Kesinlikle katılmıyorum

KENDİMİZLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİMİZ

63- **Okulda genellikle bütün derslerde başarılı bir öğrenciyim.**

a) Her zaman b) Çoğu zaman c) Bilmiyorum d) Ara sıra e) Hiçbir zaman

64- **Ders çalışmayı severim.**

a) Her zaman b) Çoğu zaman c) Bilmiyorum d) Ara sıra e) Hiçbir zaman

65- **Okumayı severim.**

a) Her zaman b) Çoğu zaman c) Bilmiyorum d) Ara sıra e) Hiçbir zaman

66- **Öğrenmeye ilgim vardır.**

a) Her zaman b) Çoğu zaman c) Bilmiyorum d) Ara sıra e) Hiçbir zaman

67- **Oyunlarda ve sporda önderlik yaparım.**

a) Her zaman b) Çoğu zaman c) Bilmiyorum d) Ara sıra e) Hiçbir zaman

68- **Okulda terbiyeli ve uyumlu davranırım.**

a) Her zaman b) Çoğu zaman c) Bilmiyorum d) Ara sıra e) Hiçbir zaman

69- **Olaylara akılcı bir yaklaşımla bakarım.**

a) Her zaman b) Çoğu zaman c) Bilmiyorum d) Ara sıra e) Hiçbir zaman

70- **Neşesizim.**

a) Her zaman b) Çoğu zaman c) Bilmiyorum d) Ara sıra e) Hiçbir zaman

71- **Aile içinde önemli bir yerim vardır.**

a) Her zaman b) Çoğu zaman c) Bilmiyorum d) Ara sıra e) Hiçbir zaman

72- **Pek çok arkadaşım vardır.**

a) Her zaman b) Çoğu zaman c) Bilmiyorum d) Ara sıra e) Hiçbir zaman

73- **Arkadaş edinmekte güçlük çekiyorum.**

a) Her zaman b) Çoğu zaman c) Bilmiyorum d) Ara sıra e) Hiçbir zaman

74- **Evde ve okulda pek çok şeyin dışında bırakıldığımı sanıyorum.**

a) Tamamen katılıyorum b) Katılıyorum c) Bilmiyorum d) Ara sıra e) Hiçbir zaman

75- Sevilen bir kişi değilim.

a) Tamamen katılıyorum **b)** Katılıyorum **c)** Bilmiyorum **d)** Ara sıra **e)** Hiçbir zaman

76- Başkalarına karşı iyi davranmam.

a) Tamamen katılıyorum **b)** Katılıyorum **c)** Kararsızım **d)** Katılmıyorum **e)** Kesinlikle katılmıyorum

77- Öğretmenlerim benden şikayetçidir.

a) Her zaman **b)** Çoğu zaman **c)** Bilmiyorum **d)** Ara sıra **e)** Hiçbir zaman

78- Sınavlardan önce heyecanlanıyorum, korkuyorum.

a) Her zaman **b)** Çoğu zaman **c)** Bilmiyorum **d)** Ara sıra **e)** Hiçbir zaman

79- Sınıfta derse kalktığımda bildiklerimi sıkılmadan anlatırım.

a) Her zaman **b)** Çoğu zaman **c)** Bilmiyorum **d)** Ara sıra **e)** Hiçbir zaman

80- Namazımı;

a) Muntazam kılarım **b)** Çoğu zaman kılarım **c)** Ara sıra kılarım **d)** Çok seyrek kılarım **e)** Hiç kılmam

81- Orucumu tutarım.

a) Her zaman **b)** Çoğu zaman **c)** Bilmiyorum **d)** Ara sıra **e)** Hiçbir zaman

ANKETİ CEVAPLANDIRDIĞINIZ İÇİN
TEŞEKKÜR EDERİM

ÖZET

Keziban Çapar, "Din Öğretiminde Duyuşsal Giriş Özelliklerinin Başarıya Etkisi" (İlköğretim 6., 7. ve 8. Sınıflar Üzerinde Bir Alan Araştırması), (1-)

Bu araştırmada, din öğretiminde duyuşsal giriş özelliklerinin başarıya etkisi ele alınmıştır. Araştırmanın amacı, ilköğretim 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin D.K.A.B. dersine karşı geliştirdikleri olumlu ve olumsuz tutumların kaynaklarını tespit etmek ve bu tutumların başarıya etkisini incelemektir.

Araştırmanın birinci bölümünde, araştırmanın konusu, amacı, önemi, yöntemi ve uygulanmasına dair bilgiler verilmiştir. İkinci bölüm, araştırma bulgularına ve bulguların değerlendirilmesine ayrılmıştır. Üçüncü bölüm ise sonuç ve önerilerden oluşmaktadır.

Araştırmanın sonucunda; Okulla ve Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmeniyle ilgili duyuşsal özellikleri olumlu olan, dini tutumu olumlu bir çevrede yetişen ve akademik özkavramı güçlü olan öğrencilerin; okulla ve Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmeniyle ilgili olumsuz kanaate sahip olan, dini tutumu olumsuz bir çevrede yetişen ve akademik özkavramı zayıf olan öğrencilere göre Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinde daha başarılı oldukları görülmüştür.

Din öğretiminde başarıyı en çok etkileyen faktörlerin, akademik özkavramı ve çevrenin dini tutumu olduğu tespit edilmiştir.

SUMMARY

It is considered effect of perceptive factors on success in the teaching of religious in this study. The intention of the study is to establish the sources of positive and negative attitudes which the six, the seventh and the eighth class students at primary school have improved about the lesson, C.R.M.K. (Culture of Religion and Moral Knowledge), and to study effect of the attitudes at success.

At the first chapter, it has been given some knowledge about topic of the study and its invention, its importence, its method and its practicability. The second chapter has been allotted to conclusion of the study and its consideration. The thirdh chapter has been consisted of the conslusion and some suggestions.

As for resoult of the study; it has been seen the students who had a possitive outlook their perceptive features about their school and their teacher of the lesson (C.R.M.K.) and who were educated at the surroundings where the religious attitude is positive and whose academic self-consciousness were strong, are more successful in the lesson (C.R.M.K.) in comparison with the students who had a negative outlook about their school and their teacher of the lesson (C.R.M.K.) and who were educated at the surroundings where the religious attitude is negative and whose academic self-consciousness were not strong.

It has been established that most affective factors on success at teaching of religious are academic self-consciousness and religious attitude of the surroundins.